

daima edebiyat

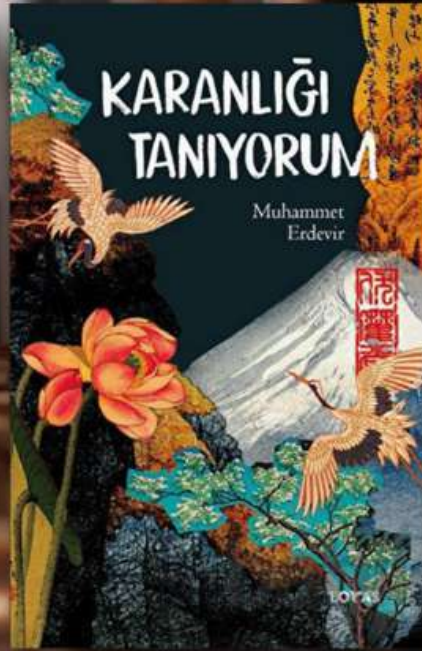
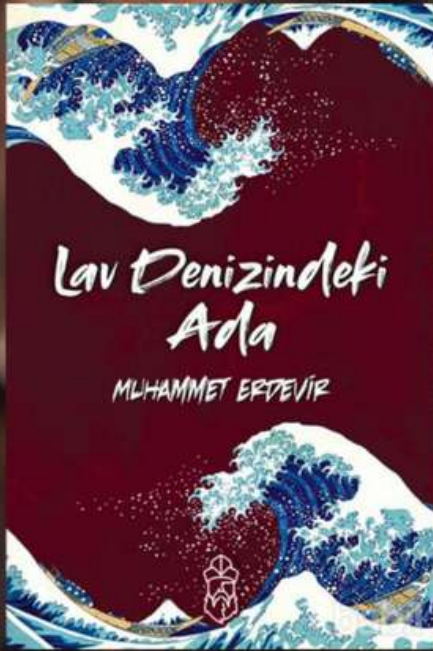
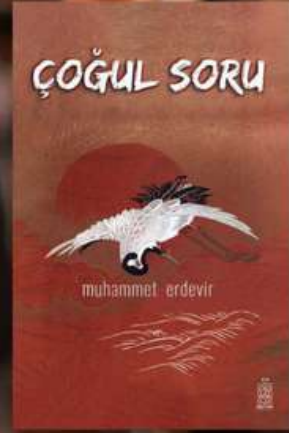
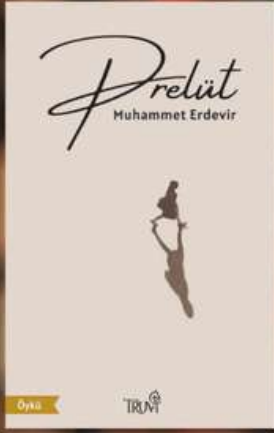

Sezal Karakoç, Kara Yılan

sana haber veriyorum yeni doğduğunu güneşin

25

Yıl: 3 Sayı: 25 | Mart-Nisan-Mayıs 2025
ISSN: 2822-7077

Hâlin yol hâlidir daima...

daima edebiyat

KÜNYE

Daima Edebiyat dergisi iki aylık edebiyat dergisidir.

Daima Edebiyat matbu olarak yayımlanır. Yayımlanan yazı ve şiirlerin telif hakkı ve hukuki sorumluluğu yazarına/şairine aittir. Kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz.

Yayın Türü: İki Aylık, yerel, süreli

ISSN: 2822-7077

Yıl: 3, **Sayı:** 25

Mart-Nisan-Mayıs 2025

İmtiyaz Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Muhammet ERDEVİR

YÖNETİM YERİ: Akkent Mah. Şahinbey/GAZİANTEP

Yayın Yönetmeni: Muhammet Erdevir.

Yayın Kurulu: Ahmet Menteş, Tamer Sağcan, Numan Altuğ Öksüz, Hatice Ünüvar, Serap Kılınçoğlu.

İletişim: dergi@edebiyatdaima.com

 / [daimaedebiyat](https://www.edebiyatdaima.com)
www.edebiyatdaima.com

<http://>

Kodu okut, dergiyi indir

Daima Edebiyat'ın ilk 23 sayısını
bu linkten indirebilirsiniz.

Yalın Süreç	5	Acemi Bir Usta Olarak Denemeci
Melce Selime Öztürk	10	Yazarın Uçurumu: Otosansür
Halil Yiğit Gök	15	Edebiyatımızdaki Hayalet: Reşit İmrabor
Serap Yalçın Pamuk	18	Hakikat ve Adalet (Truth And Justice)
Ramazan Teknikel	21	Halk Şiirimizin Son Halkası Âşık Veysel Miydi?
Faik Öcal	23	Turna Yazgısı
Serap Kılınçoğlu	25	Çay Bardağı
Merve Koçak Kurt	28	Hatırla(t)ma Efeği
Ayşe Ay	33	Nisanın Elleri
Özlem Göktaş	37	Yanlış Kelime
Fatma Türk	39	Kısır Matruşka
Esra Kılıç Türedi	41	Kaybolan Renkler
Absen Dalca Korkutan	45	Ağustostu, Üşümüştüm
Fatma Yavuz	48	Sanat
Hicran Aslan	51	Elmayı Kendim Yerim
Necdet Arslan	52	Zamansızlıklara Dâhildir Fazlalıklar
Işık Sungurlar	53	Arkada Kalana
Ayfer Karakaş	54	Bir Tamamdan Gün Gün Düşmek
Meral Afacan Bayrak	55	Vefakâr
Ceren Birinci	56	Adlar Ormanı
Deniz Dengiz	57	Bağirmalar
N. Coşkun/A. Ş. Doğan /E. Altıntaş	58	Evine Dön Dorothy
Emine Tay	60	Balıklar ve Çırpınışlar
Murat Boğurcu	63	Hafızanın Bozuk Genetiği
İshak Altundağ	64	Döngü
Şoreş Yaşlı	65	Tufan
Aslı Bey	66	Şimdiki Zaman Geçti
Haden Öz	67	Kara Haber
Firdevs Usta	68	Delilik İnsancıl Duygulara Gelişigüzel Verilmiş Bir Ad Olamaz
Hakan Doğan	71	Agora
Ahmet Çam	74	Cuma Masalı
Pınar Kalkın	77	Munis Bey'in Porselenleri
Suat Savur	79	İçimdeki Boşluk

Duygu Tamer	84	Pazar Parodisi
Okan Karayılan	87	No More Bets
İlhan Kemal	88	Nutkum Tutulur
Burcu Yalçınkaya	89	Kuraklık
Emre Ayvaz	90	19#
Emre Çelik	91	Kemiksiz Bir Mezar
Yusuf Yazıcı	92	Başka Bir Şey
Semanur Bozok	93	Çekim
Rukiye Saran Aydın	96	Duraktaki Dede
Zeliha Tamer Uçar	98	Sağır Boşluk
Sümeyra Çelik	104	Sensin Anonim
Mustafa Oğuz	107	Kırık Hayaller
Uğurcan Dilber	109	Gitme
Muratbay Nizanov	112	Aziz Nesin Nukus'a Geldi
Meliqe Pehlivan İşler	115	Yer Elması
Çağlar Sarıtaş	119	CALVİNO'NUN DÜNYASINA YOLCULUK: BİRKİŞ GECEİ EĞER BİR YOLCU

Arka Kapak Şiiri:

Burhan Tuz | Katran

0 İşler Öyle Değil Aslında

Okuryazarlığın yalnızca kendisine bahşedilmiş ilahi bir lütuf olduğu zannı, bir kısım entelektüelin en büyük yanılışıdır. Okuma kültürünün niteliği ve yazma becerisi, kutsanacak kadar büyük ayrıcalıklar değildir. Bu türden kişiler çok orijinal kitaplar okuduklarını, kimsenin fark etmediği büyük ve gizemli hakikatlere ulaştıklarını, ortalama okurun ve sıradan fanilerin asla kendileriyle yarışamayacağını düşünürler. Köktenci bir inançtır bu, güçtür değişmesi. Oysa kültür işleri, entelektüel uğraşlar hatta felsefe bile böylelerinin iddia ettiği gibi anlaşılabilir ve karmaşık değildir. Bu uğraşları anlaşılabilir kılanlar bizleriz gerçekte.

Yaşam düşündüğümüzden çok daha karmaşıktır ama fikirlerimiz aslında o kadar da karmaşık değildir aslında. Albert Einstein'a atfedilen "Eğer bir şeyi basitçe açıklayamıyorsanız, onu yeterince anlamamışsınız demektir." ifadesini değerli bulurum bu yüzden. Buradaki vurgu nettir; karmaşık görünen çoğu kavram ve fikir, sadeliğin içindeki derinlikte saklıdır aslında. Bizler kültür ve felsefeyi karmaşıktırarak onu ulaşılmaz bir kuleye kapatıyor, sonra da bu yüksek kuleye yalnızca seçilmişlerin çıkabileceğini iddia ediyoruz. Oysa Nietzsche'nin sözünü ettiği gibi, "Derin olduğunu bilen kimse, kolay anlaşılır olmaya çalışır. Kalabalığa derin görünmekten hoşlanan kimse ise anlaşılabilir olmaya çalışır. Kalabalık dibini göremediği her şeyi derin sanır çünkü."

Sanat ve edebiyat, doğası gereği seçkincidir. Elbette felsefe başta olmak üzere diğer entelektüel eylemler de öyle. Böyle söyleyince yazının girişinde iddia ettiklerimle çelişiyor gibi görüldüğüm farkındayım. Fakat bu seçkincilik işin doğasıyla ilgilidir, bizim ona attığımız kutsiyetten kaynaklanmaz. İşin doğası dediğim şu: Entelektüel uğraşlar uzmanlık ve derinleşme gerektirir. Bu yüzden kültürel ve sanatsal çalışmalara odaklanan kişiler, toplumun genelinden ayrıksı bir yere konumlandırır kendini. Gel gelelim kabul etmek istemesek de ustalık isteyen hemen tüm işler böyle değil midir? Kuyumculuk veya taş işçiliği sözgelimi, bu türden bir yoğunlaşma gerektirmez mi? Ustalık gerektiren hemen her işin bizim bilmediğimiz incelikleri, püf noktaları, sanat anlayışları veya felsefesi var şüphesiz. Zanaat böylece sanata dönüşüp hayreti tetikleyen ve hayranlık uyandıran bir işe dönüşür.

İyi bilinen bir örnektir. Michelangelo, o meşhur Davut heykelini nasıl yaptığını soranlara şu basit cevabı verir: "Mermere baktım ve onun içinde Davut'u gördüm, sonra da fazlalıkları attım." Basit ama derin bir açıklama bu, işinin inceliğini ve ustalığını en kestirme biçimde anlatıyor. Bir kuyumcunun yüzük üzerine küçük bir taş yerleştirme sanatında da aynı derinlik gizlidir. Konfüçyüs, belki de bu yüzden şöyle der: "Her şey güzeldir ama herkes göremez." Sanatçı, felsefeci ya da zanaatkar, fark etmez; önemli olan yaptığı işin içine gizlenmiş güzelliği görüp açığa çıkarma becerisidir. Her sanat ve zanaat kendi sırlarına sahiptir, ama bu sırlar ne ilahi bir mucize ne de mutlak erişilmez gizemlerdir.

Kültür sanat işleriyle uğraşan insanların entelektüel imajlarını tahkim etmek için olduklarından daha donanımlı, daha hassas, daha derin ve gizemli görünmeye çalışmaları anlaşılır bir şey. Buradaki nüansa dikkat lütfen: Anlaşılır olması tasvip edilebilir olduğu anlamına gelmiyor. Hâlbuki büyük usta Tolstoy'un dediği gibi: "Gerçek sanat, sadece seçkinlere hitap eden bir sır değil, aksine herkese hitap eden evrensel bir dildir." Tabii burada niyetimiz avamlık veya kitleye hitap edeceğim diye içi boşaltılmış kof bir sanat anlayışı değil.

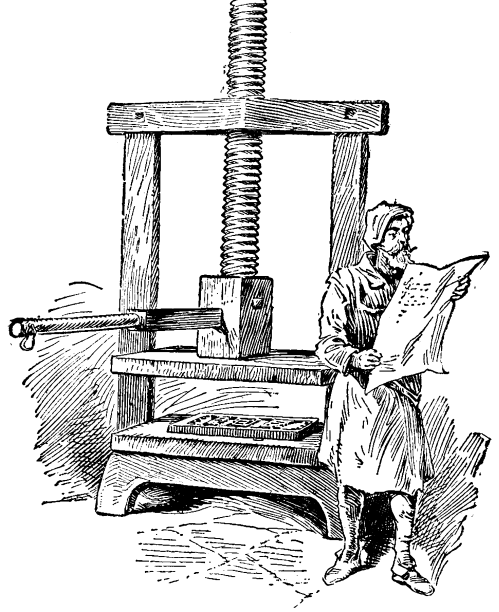
Bitirirken hatırlamakta yarar var. Okumak, yazmak ve düşünmek sonsuzluğun kapılarını açabilir ama bu kapının anahtarının yalnızca seçilmiş birkaç kişinin elinde olduğunu sanmak, yolunu yitirmekten, yanlış sapaktan dönmekten başka bir şey değildir. Okuryazarlık, entelektüel bir seçkinlikten ziyade, insana bahşedilmiş ortak bir varoluş alanıdır. Hiçbirimiz düşündüğümüz kadar zeki, inandığımız kadar derin değiliz. Cangılın ortasında, dallarını güneşe doğru uzatan sıradan ağaçlardan yok bir farkımız.

Muhammet Erdevir

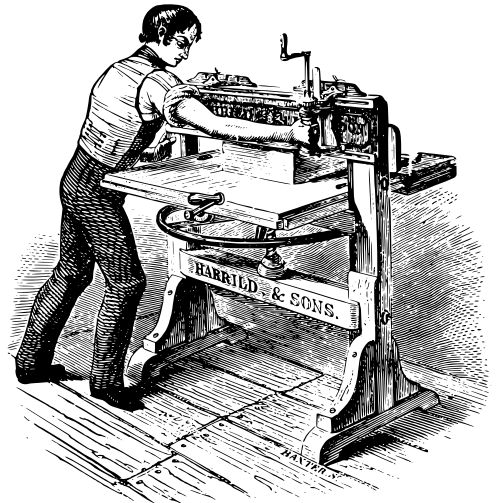
ACEMİ BİR USTA OLARAK DENEMECİ

Yalın Sürez

Pencereden bir marangoz atölyesini gözetlediğinizi düşünün. Etrafında çırakları ve aletleri olan yaşlı bir adam görürsünüz içeride; zamanla edinilmiş bir düzen hâkimdir, her şey yerli yerindedir. Sandalyelerin bir kısmı dikkatlice kümelenmiştir, odayı ahşap yongalarının taze kokusu doldurmuş ve marangoz, kakma işi mobilyasına bir çentik daha atmak için tezgâhının üzerine eğilmiştir... Bu manzarayı Richard Sennett, Zanaatkâr kitabının girişinde betimler. Onun “adanmışlık” dediği tutkulu çabayla biçimlenmiş ustalık, devinimle sükûneti atbaşı yürütmeyi başarır orada. Yüksek derecede gelişmiş bir becerinin ve zamanı yontta yontta ilerlemiş bir deneyimin sükûneti, etraftaki her nesnenin gözeneklerinden usulca sızıyordur. Ustalığın çalışma sesidir bu, yapma ve yaratma hazzının etrafa yaydığı ezgi.

Bir yazarı, haydi bir denemeciye diyelim, çalışma odasının penceresinden gözetlediğimizde karşılaştığımız manzara da aşağı yukarı böyle değil midir? Çıraklar ve alet edevat eksik olsa da öznelerin tavrı şaşırtıcı derecede birbirine benziyordu. Aynı adanmışlık, aynı dikkat ve mekânı dolduran akraba sessizlik. Yazmak da bir yönüyle zanaatkârlık işidir. Çıraklık ve kalfalık dönemeçlerini geçmek, ustalığa doğru yürürken çalışma anlarının endişesi, öfkesi ya da lezzeti ve nihayet ürün бүsbütün ortaya çıktığında duyulan bahtiyarlık... Yazarın yaratma süreci hem fiziksel hem de ruhsal açıdan bir zanaatkârın, örneğin bir dülgerinki ile şaşırtıcı derecede benzerlik gösterir.

Çalışma odasında gözlemlediğimiz bu yazar niçin bir şair, öykücü ya da romancı değil de denemeci olsun, deneme yazarını diğer yazınsal türlerde kalem oynatanlardan farklı kılan ne olabilir? Belki saplantı, belki ön-kabul, denemeci bana oldum bittim güngörmüş, devran sürmüş, olgunluk katına ermiş de oradan yazan-konuşan biriymiş gibi gelir. Zihnimdeki deneme yazarı imgesi aşağı yukarı böyledir. Uzaktan belli belirsiz seçilebilen o yazarı düşündüğümde, gözümde, her şeyin bilgisine sahip o Doğa Tarihi yazarı Yaşlı Plinius ya da dünyadan el etek çekip şatosunda Denemeler'i yazmaya koyulmuş Montaigne canlanıyor. Başkaları da... Örneğin, biraz sonra masadan kalkıp komşunun ineklerini dağdan getirmeye gidecek John Berger, o geniş mi geniş mekânında yazma sancıları çeken Marguerite Duras yahut baş ağrılarını savuşturmuş da yenileyin yazmaya oturmuş Salâh Bırsel... Bana denemeciyi ille de yaşlı, hiç değilse olgunluk çağında biri olarak tasavvur ettiren nedeni bulmaya, anlamaya çalışıyorum.

Deneme ve denemeci üstüne düşünürken çıkmaza girdiğimde Brian Dillon'ın, "Denemecilik-Biçim Duygu ve Kurmacadışı Üstüne" adlı o nefis kitabı imdadıma yetişiverdi. Dillon'ın, İsviçreli eleştirmen Jean Starobinski'nin bir makalesinden aktardığına göre, "essai (deneme) 12. yüzyıla tarihleniyor ve Geç Latince 'tartı, tartma' anlamındaki exagium sözcüğünden geliyor." Dolayısıyla 'denemek' (Fr. essayer) fiilinin, tartmak (Fr. peser) anlamına gelen exagiare'den türediğini öğreniyoruz. Bu terim bizi examen'e (Fr. aiguille) götürüyor: terazinin dili, yani ibresi, sonuçta tartının gözlenmesi, kontrolü. "Başka bir deyişle" diye ekliyor Dillon, "deneme her şeyden önce bir ölçme yargılama tipidir, ama kendisinin, kendi güçlerinin ya da yazarının güçlerinin sınanmasından çok, kendisinin dışında bir şeyin tartılması." (s. 18-19)

Bu durumda deneme yazmak, (essaying), bir anlamda, basbayağı "ayar belirlemesi" oluyor. (assaying)... O halde, denemeciyi yaşam deneyimine sahip, usul erkân, ölçü-tartı bilen bir "usta" olarak tasavvur etmemizin sakıncası olmasa gerek. Füsun Akatlı, Yaz Başına Neler Gelir'de yıllar önce yazmıştı denemenin bu "ayar belirleme" özelliğini: "Denemeyle 'hayır'larımızı törpüleyebilir, 'evet'lerimizi sınayabilir, 'belki'lerimizi bileyebilir, özgürleşebiliriz." Ama bir koşulla: "Yeter ki deneme dediğin usta elinden çıkmış olsun." Çünkü "müptedinin, çaylağın, hamın, hantalın en barınamayacağı yazı"dır deneme. (s. 42)

Okurun bildiğini varsaydığımız şeyleri yinelemekten kaçınalım isterseniz ya da anımsayıp geçelim: "Denemeden murat, düşündürücü olabilmek, dümdüz yaşanıp geçilenlerdeki bit yeniklerini görebilmeye yöneltmek, kafalarda çöreklenmiş, dürtmesen yüz yıl uyuyabilecek yılanları uyandırmak, tembel ruhların içine kurtlar serpmek ve bütün bunları yazınsal bir düzlemde yapmaktır." (Akatlı, s. 58)

Öte yandan deneme, daha raftan indirirken bize “haz” vermeyi vaat etmelidir. “Bir denemedeki her şey bu gayeye boyun eğmelidir.” der Wirginia Woolf, “Deneme ilk sözcüğüyle bizi bir büyüünün etkisine sokmalıdır; sonuncuyla da uyanmalı, tazelenmeliyiz. Bu aralıkta çeşitli eğlence, sürpriz, ilgi, öfke deneyimlerinden geçebiliriz; Lamb’le fantezinin yükseklerine uçabilir ya da Bacon’la bilgeliğin derinlerine dalabiliriz.” Deneme elbette vukuf ister, malumatı sever ancak bütün bunlar, bir deneme yazmanın büyüüsüyle öyle kaynaşmalıdır ki, dokunun yüzeyinden ne bir gerçek dışarı çıksın, ne de bir dogma içeri girebilsin.

Deneme yazarından ne çok şey beklediğimizin farkında mıyız? Bunca beklentiyi aynı anda karşılayabilen yazarın ne tür yetenekler ve ne büyük bir ustalıkla donanmış olması gerekir. Adamakıllı yaşam deneyimine, geniş bilgi ve kültür birikimine hatta bilgelik düzeyine sahip olacak. Bıkıp usanmadan tutkulu bir merakın peşinde koşacak... Aynı zamanda Adorno’nun “Biçim Olarak Deneme” yazısında dediği gibi, “Bir konuda söylenebilecek her şeyi söyleme ihtiyacı” duymayacak. Günün sonunda bize eksiksiz, dikişsiz, sağlam yapılı bir metinle gelecek. Geçici olanı, ebedi kılacak bizim için.

Şu halde, yazı masasına eğilmiş ve düzyazının ince sesine kapılıp gitmiş yazarın ne zorlu bir işçilikle uğraştığını, nesnesiyle nasıl cebelleştğini tahmin etmek güç değil. Böyle bir ince işçilikte baştan savmaya, hamlığa, acemiliğe ve özensizliğe yer olmadığını biliriz. Deneme, deneyimin kuluçkasından çıktığına göre denemeci; sabrı, titizliği ve deneyimiyle “usta” sıfatını çoktan hak ediyordur. Çalışma biçimiyle zanaatkar, yapıtının niteliğiyle sanatçıdır o; eski ustalardan bir ustadır.

Orası öyledir de, denemenin doğasındaki ele avuca sığmazlığa, okuru her adımda şaşırtıp baştan çıkarmaya meyilli o uçarılığa, kural tanımazlığa, düz yolda yürüyüp gitmek varken ha bire yan yollara, patikalara sapma arzusuna, yaptığını yıkıp yeniden başlamaktan, kendisiyle çelişmekten korkmayan gözü karalığa ne diyeceğiz? Deneme yazısının bu hallerini sakın ve dingin, durmuş oturmuş, mütemadiyen terazinin ayarını gözetken o ustalık tavrıyla nasıl bağdaştıracağız? Doğrusu, burada biraz durup düşünmemiz gerekecek. Belki de ustalık deyip durduğumuz şeyin abartıldığını hatta tehlikeli olabileceğini, ona haddinden fazla bel bağlamanın yersiz olduğunu söylemek mecburiyetinde kalacağız.

Ne demek istiyorum, ustalığı sorgulamayı mı teklif ediyorum? Neden olmasın! Denemenin karakteri tam da bu değil midir? Her şey yolunda giderken, okur olarak belli bir kanaate ermiş, düşünce konforuna ulaşmış ve kendimizi emniyette hissediyorken birden yön değiştirip bizi bambaşka yollarla, tekliflerle karşı karşıya bırakır deneme. Akla gelmedik sorular sorar; kaygılar, endişeler, çetrefiller icat eder ve bizi yeni baştan düşünmeye, doğrularımızı gözden geçirmeye yöneltir. Demem o ki, herhangi bir zanaatta olduğu gibi deneme yazarlığında da ustalığın rahatına ermişlik; heyecanını yitirme, kalemini alışkanlıkların emrine verme ve kendini yineleyip durma tehlikesini doğurabilir.

Anlaşılmayacak ne var, burada Turgut Uyar'ın Korkulu Ustalık yazısına selam gönderiyoruz. Uyar, Orhan Veli'den yola çıktığı o ünlü yazıda, şairin, getirdiği yeniliğin ustası olmasının tehlikelerini dile getiriyor ve “Sanatçı için sanat yapıtın öncedir, yaratmanın, yapmanın kendisidir.” dedikten sonra asıl tehlikeyi haber veriyordu: “Artık kendi işi bilen, hatta yapacaklarını bir türlü içgüdü ile rahatlıkla, kolaylıkla yapanın yaptığı yaratma değildir, çoğaltmadır. Alışkanlıktır. Bundan sonra sanatın gereği kalmamıştır.” (s. 27)

Turgut Uyar'ın, yazısının sonunda Orhan Veli'nin tavrı için söyledikleri, ustalık peşindeki sanatçıya uyarı fişegidir: “Onun Garip'ten önceki şiirleri, isteseydi o tarzda usta bir şair olabileceğini gösteriyor bize. Ama ne yaptı o? Acımadan bıraktı onları. Hiç yazmamış gibi anmadı bile. Yeniden çırak oldu. Acemi oldu. Sonra da durmaksızın acemi olmaya çabaladı. Belki de acemiliğin güzel, tadına doyulmaz, zorlu, maceralı bir havası olduğunu biliyordu. Yaratmanın ancak acemilikle olduğunu biliyordu.” Uyar'ın kaygılarının sadece şiir ile sınırlı olduğunu söyleyebilir miyiz? Elbette hayır. Tüm sanatlar ve deneme için de -hatta en çok deneme için- geçerlidir bu uyarı. Denemenin doğasındaki serbestliğe/kuralsızlığa aldanıp onun sadece üsluptan ibaret olduğu yanılsamasıyla yıllar yılı aynı nakaratı söyleyen sözüm ona ustaların egemen olduğu bir yazın ortamında yaşıyoruz çünkü. “Sanatçıyı yitiren ustalıktır.” diyor ve şöyle bitiriyordu şair: “Usta olmaktan korkunuz diyorum. İyi olsun.” (s. 28)

Turgut Uyar, bu yazıdan tam otuz yıl sonra kaleme getirdiği Efendimiz Acemilik'te konuyu bir kez daha ele alacak ve “erken ustalığın” öldürücü tehlikesine dikkat çekecektir. Ona göre, kırkıdan sonra artık yazamayan şairlerimiz, hayatın yükü, geçim derdi gibi sebeplerle değil, çağa uymak gücü ve söylenecek şeyleri kalmadığından yahut şiirle söylenebilecek taze şeyler bulamadıklarından, kendilerini yeniden icat edemediklerinden susuyorlardır. “İnsan bu çıkmaza ancak ustalığa yönelmekle düşebilir.” (s. 263-264) Fakat acemilik, Efendimiz acemilik öyle midir? Bir taş alıp yontmak, şekillenmeye yüz tuttuğunda elinden atmak onu. Sonra bir başka taş, bir başka daha... Her taş sarılırken gücünüz, aşkınız, korkunuz yenilenecek, tazeleneyecektir. “Başaramamak endişesinin zevkiyle çalışacaksınız.” Neden mi böyle? “Durduğum yerde kalmaktan korkuyorum.” diye yazıyor Uyar. Onun ısrarla söylediği üzere mesele şiir meselesi değildir, deneme yahut başka bir yazınsal tür meselesi de değildir; mesele, “Yaşama meselesidir.” Hayatımızda olmayan mesele, ne şiirde ne de denemede olacaktır.

O halde dönüp, yazı masasının başında çalışırken bıraktığımız yazarı, denemeciye penceresinden bir kez daha gözetleyelim: Nesnesine olan sadakatine, çalışma biçimine hayranlık duyabiliriz fakat onu ille de yaşlı bir usta olarak görmek zorunda mıyız? Ustalığına aldandığımızda onu alışkanlıklarının esiri olmaya, kolaycılığa ve git gide tükenişe, yokluğa mahkûm etmiş oluruz.

Uсталıđın faziletini onun deneyim zenginliğinde arayabiliriz örneğin; tavrında, cesaretinde ve tükenmeyen arzusunda. Olur ya, bir gün onun masasının başına oturmayı murat edersek talip olacağımız, utsalığın kolaycılığı değil, yatışmaz merakı ve ısrarlı çabası olmalı. O taş yontucusunun sabrı ve inatçılığı denemeciye ne güzel yaraşır. Bir taşı alıp yeniden ve yeniden yontma şevk ve cesareti; korkuyla, endişeyle ve her gün yeni başlıyormuş gibi bir acemilikle işine koyulma tutkusu...

Denemenin doğası yavanlığı, tıkcızlığı oldum bittim kaldırmaz. Deneme yazısının başına gelebilecek en büyük felaket, olduğu yerde sütçü beygiri gibi dönüp durmaktır. Denemeci tekdüzeliğin, donukluğun düşmanıdır, hem düşüncede hem de üslupta. Aşındırılmış geniş yollarda, asfaltlarda yürümez, gezinmez o. Merakının atına binip yan yollara sapar, patikalara girer, yolunu kaybede kaybede ilerler. Yaşı ve utsalığı nereye varmış olursa olsun, bu tavrı onu hep genç tutar; hep de genç kalacaktır. Geniş zamanların yazardır denemeci; ne yaşamakta ne yazmakta ne de usalıkta acelesi vardır. Nurdan Gürbilek'in Benjamin'in görüşlerini/tavrını etüt ederken söylediği gibi, “Nesnesini bütün tekilliğiyle konuşturabilmek için nereye çıkacağını tam kestiremediği bir patikada dalgın, telaşsız bir dikkatle yürür denemeci.” Öyleyse onu bir yazı masasının başında düşünmemiz bile gereksiz. Yollarda hayal etmeli denemeciyi, yollarda meraklı bir sevinçle gezinirken...

KAYNAKLAR

- 1) Zanaatkâr, Richard Sennett, Çev: Melih Pekdemir, Ayrıntı Yayınları, 2009
- 2) Denemecilik-Biçim, Duygu ve Kuramdışı Üstüne, Brian Dillon, Everest Yayınları, Çev: Selahattin Özpabıyıklar, Everest Yayınları, 2021
- 3) Yaz Başına Neler Gelir, Füsün Akatlı, Ada Yayınları, 1980
- 4) Bir Okur Olarak, Wirginia Woolf, Çev: Selin Beyhan, Alakarga Yayınları, 2013
- 5) Edebiyat Yazıları, Theodor W. Adorno, Çev: Sabir Yücesoy-Orhan Koçak, Metis, 2008
- 6) Korkulu Uсталık- Şiir Üzerine Yazılar, Söyleşiler, Soruşturmalar, Haz: Alaattin Karaca, YKY, 2009
- 7) Sessizin Payı, Nurdan Gürbilek, Metis, 2015

YAZARIN UÇURUMU: OTOSANSÜR

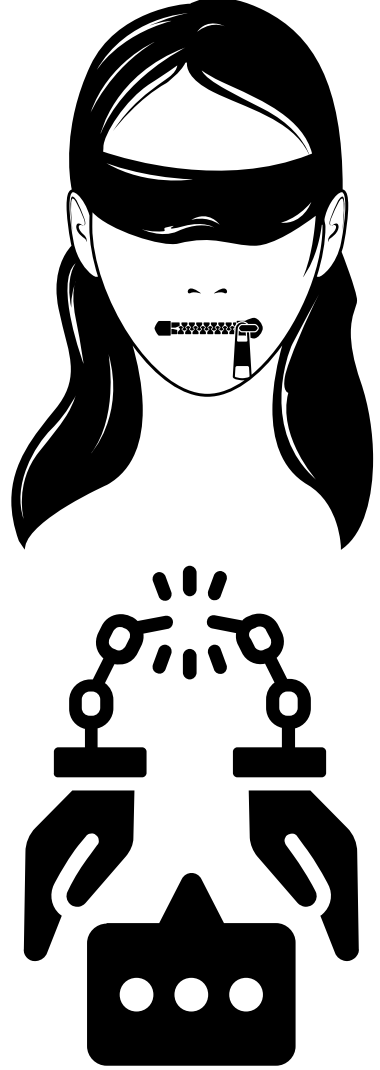
Melce Selime Öztürk

- Il est interdit d'interdire! -

Yasaklamak yasaktır. Otosansür uçurumunun kıyılarında gezinmeye bu ünlü Fransız sloganıyla başlamak istiyorum. Nihayetinde yazmaya niyetlendiğimde bütün yazarlara olduğu gibi bana da “tüm yasakları yasaklamak” arzusu rehberlik ediyor. Düşüncelerim göklere yükselirken, kalemimden dökülecek kelimelerin, çekincelerimin ve önyargılarımın toprağına bağlı olduğundan bîhaberim henüz.

Dostoyevski, o eşsiz eseri Karamazov Kardeşler’de “insan varlığı çok geniş, gereğinden fazla geniş; ben kendi hesabıma bunu sınırlardım doğrusu. Şeytanın bile içinden çıkamayacağı bir karışıklık var.” (s. 139) diyor. Yazarın uçsuz bucaksız insan varlığını sınırlandırma çabası, görüş ve düşüncelerini sansürleme girişimi, bir nevî uçurumun kıyısında kendi izlerini silme niyetiyle çıktığı gezinti: Otosansür.

Söz konusu mesele, PEN Amerika’da yazar ve dilbilimcilerin katıldığı bilimsel bir toplantıda (8 Aralık 2021) etraflıca ele alınmıştı. Ayad Akhtar, tartışmada otosansürü “her taraftan üzerimize inen yaygın ve cezalandırıcı bir gaddarlık”(1) olarak niteledikten sonra yazarların arada kaldığını iddia ediyordu. Devamında ise ünlü dilbilimci John McWhorter “Bugün yazar olmak, içinde bulunduğumuz ortamda, kesinlikle bir şekilde kendini sansürleyen biri olmaktır.” sözleriyle durumun vahim boyutunu ortaya koymuştu. Yazarın insan varlığını -dolayısıyla kendisini de- sınırlandırması, yaşadığı ortamın ve koşulların sonucu olduğu kadar türe özgü bir hazır oluş biçimi de olmalı diye düşünüyorum zira horozlar ötmekten vazgeçmezken insan bir noktada susmayı yeğliyor, üstelik bunu başarıyor da.

Peki, bir yazar hangi sebeplerle düşüncelerini dizginleme, sözcüklerin ipini tutma gereği duyuyor ve daha da önemlisi tuttuğu onca sözcüğü avuçları kanamadan nasıl kontrol ediyor? PEN Amerika tartışmasının sonuna gelindiğinde yazar Jeniffer F. Boylan bu soruya -ya da soruna- basitçe ve oldukça insanî yaklaşarak “yazar olmamın nedenlerinden biri” demişti, “insanların beni sevmesini istememdi.” Dostoyevski’nin de teslim ettiği üzere şeytanın bile içinden çıkamayacağı bir karışıklığı/karmaşıklığı olan insan varoluşunda cevabın bu kadar basit olabilmesi bana pek mümkün görünmüyor çünkü insanın yazı ile ilişkisinde hâlâ gizemli bir durum hatta bir muamma olarak duruyor otosansür. Örneğin nerede ve ne zaman, yazma eyleminin hangi aşamasında başlıyor, bunu bilemiyoruz. Ancak yazı masasının başına geçtiğimizde, omzumuzda temkin kırbağı ile bekleyen o gözlemci polisin, o endişe memurunun bir hayli inatçı ve maharetli bir işgüzar olduğundan eminiz. Sözün başlangıcından beri kim bilir kimleri kışkacına aldı, hangi büyük yazar ve şairleri yapıtlarını yok etmeye mecbur bıraktı, hangi değerli eserleri ateşe râm etti...

Publius Vergilius Maro, Roma’nın ulusal destanı Aeneid’in şairiydi. Bitiremeden ölürse eserinin yakılması talimatını verdiği söylene de İmparator Augustus bu talimatı yerine getirmede ve Aeneid Dünya Edebiyatı tarihindeki yerini aldı.

Kafka’nın arkadaşı Max Brod’dan, Emily Dickinson’un ise kız kardeşinden benzer isteklerde bulunduğunu biliyoruz. Kafka’ya da Emily’e de eserlerini kendileri yakmak yerine, ölümlerinden sonra başkaları tarafından yok edilmesi talimatını verdiren düşünce neydi, unutulma arzusu mu? Belki eserlerini artık himaye edemeyecekleri durumda, yok edilmesini sağlayarak aslında onları koruyor olma inancıydı, belki kendilerinden sonrasını da kontrol edebilme isteği, kim bilir... PEN Amerika yazarları gibi Daniel Kalder de bu meseleyi inceleyen isimlerden biri. The Guardian’da yayınlanan “When Writers Censor Themselves” başlıklı yazısında Kalder, Max Brod’un, Kafka’nın isteğini yerine getirmemiş olmasının 20.yy edebiyat tarihini kökten değiştirdiğini belirterek Kafka’nın otosansür hususundaki samimiyetini sorguluyor ve şöyle diyordu: Kafka’nın eserini şömineye atmak için bolca vakti vardı ama yapmadı.(2)

Beyazların kadını Emily Dickinson’ın kendisinden sonra yakılmasını istediği ancak kız kardeşi tarafından bulunarak yayınlanan şiirleri 19.yy erkek kanonunda büyük bir gedik açtı. Evinin bahçesinden dışarı adım atmayan Emily, şiirlerinin çekmecesinden çıkmasına izin vermemişti, oysa “söylemeyin, duyururlar” diyerek yazdığı dizeler, şairinin vasiyetinden kurtulmayı başararak bugün kıtalar dolaşıyor. Çünkü söylediler, duyduk:

“Ben hiç kimseyim.

Ya siz kimsiniz?

Siz de mi hiç kimsesiniz?

Yani bir çift mi var bizden

Söylemeyin!

Duyururlar, biliyorsunuz.”(E.D)

Kendilerine öteki aracılığıyla otosansür uygulamak isteyen bu iki büyük ismin isteklerinin yerine getirilmemesi edebiyat tarihinde ciddi değişikliklere sebep olduğuna göre, bugün varlığından haberdar olamadığımız, yazarları ya da vasileri tarafından yok edilen eserler, yazın dünyasında nasıl bir etki yarattı, bu da üzerinde düşünülmeyi hak ediyor.

Mehmet Akif'in Kur'an Tercümesi'nin yakılması zihin dünyamızı nelerden mahrum bıraktı? Leyla Erbil'in Ahmed Arif'e mektuplarını okuyabilseydik ne hissederdik? Gogol, kendisini etkisi altına alan o rahip ile tanışmasaydı ve Ölü Canlar'ın II. bölümünün el yazmalarını ateşe verdiği için pişman olup yemeden içmeden kesilmeseydi, bugün edebiyat tarihinde neler farklı olurdu? Gerard Manley Hopkins şiirleri ile inancını uzlaştırabilseydi ve şiirleri ateşe atılmasaydı, Philip Larkin'in günlükleri vasiyetine uyularak yok edilmeseydi ne düşündük? Marcel Proust, Kayıp Zamanın İzinde'nin orijinal taslağını içeren defterlerinin yakılmasını istemeseydi sorularımız artar mıydı, azalır mıydı diye düşünmeden edemiyorum. Yahut tam aksi...

Nabokov'un ölümünden sonra yakılmasını istediği halde The Original of Laura'nın ve Marquez'in yok edilmesi kararına rağmen Ağustosta Görüşürüz'ün yayınlanması, vasilerinin bu yazarlara ihaneti sayılabilir mi? Ve ben, kendi çekincelerimin tuzağından kurtulabilseydim, çeşitli sebeplerle sözcüklerimi yutmasaydım bu yazı nasıl bir yazı olurdu? Kalemimden kaçmasın diye sıkı sıkı tuttuğum, yutkunduğum sözcükler beni parçalıyor mu yoksa ruhsal ve zihinsel olarak bir arada mı tutuyor? Nihayetinde soru(n) şu: Otosansür yazarı parçalara ayıran bir uçurum mu yoksa onun öz farkındalığını koruyan sosyo-psikolojik bir olgu mu? Temkin kırbacını elinde tutan bu gözlemci polis, güvenliğimizi sağlamak amacıyla mı omzumuzda dikiliyor yoksa bizi cezalandırmak için mi?

Ayad Akhtar'ın yazarları gaddarca cezalandıran bir baskı sistemi olarak nitelendirdiği otosansür, yazarı etkisi altına alarak okur ile yazar arasında derin bir uçurumun açılmasına neden oluyor esasında. Yazarın kıyısında gezindiği bu uçurumun öte yakasında bekleyen okur kiminle karşılaşacak, yazarın en kuytularına sızmış ötekinin gözü ile mi? Bu göz etrafına ne kadar hâkim olursa uçurum o denli açılıyor. J. M. Coetzee de Hakaret-Sansür Üzerine Denemeler'de Yunan yazar George Mangakis'in "sistem sizin ruhunuzu yok etmeye yarayan şeytani bir aygıt gibi çalışıyor. Sizin kendi düşüncelerinize onların gözüyle bakmanızı, onların gözüyle yazdıklarınızı denetlemenizi istiyor."(s.60) sözlerini aktararak kuytularımıza sızmış bu baskı sisteminin nasıl da sinsice işlediğinin altını çiziyor. Bu noktada sansür ile otosansür kavramları arasındaki çizginin nasıl da silikleştiğini fark ediyoruz. Tanımı gereği otosansürün, hiçbir baskının olmadığı durumlarda bile kişinin kendini sınırlaması biçiminde anlaşılması gerekir. Oysa kavram, geçmişten günümüze otoriter rejimlerin yarattığı iklimde bireyin sözcüklerini yutmayı tercih etmesi olarak algılanıyor.

Coetzee, sansür baskısı neticesinde normalleşen otosansürü “içselleştirilmiş sansür” olarak adlandırıyor ve Sırp yazar Danilo Kis’in “bu sansürcüyü yenmek olanaksızdır çünkü o Tanrı gibi bir şeydir, her şeyi görür ve bilir, sizin kendi kafanızdan, kendi korkularınızdan, kâbuslarınızdan fırlamıştır.”(s.60) ifadeleri ile söylemini örneklendiriyor. İnsan varlığının sınırsız coğrafyasında bu korkulardan ve kâbuslardan azade bir yazar geçti mi, bilinmez. Fakat insan olmanın doğası gereği hepimizin üslubunda, her şeyi görüp bilen işgüzar sansürcü benin yadsınamaz bir etkisi olduğu gerçek.

Yazarın üslubu kadar yazının biçiminin de otosansür etkisiyle belirlendiği Joseph McElroy gibi araştırmacılar tarafından dile getiriliyor. Bu iddia bağlamında kendimi sorguladığımda sonucun şaşırtıcı olmadığını görüyorum. Nihayetinde yazmak üzere masamın başına geçmeden evvel, kişisel olanın sınırlarında gezinmeye niyetlendiğim bu yazı, omzumda bekleyen sansürcü benin seçimlerime müdahale etmesiyle henüz söylenmemiş olan şekilleniyor ve ötekilerin düşünceleri ile sınırlanıyor.

Bütün sınırları kaldırmak suretiyle sınırsız bir özgürlük alanı vaat ediyor görünse de dijital çağın aslında sansürün sınırlarını da kaldırarak onu görünmez ve aşılmaz kıldığını söylemek pekâlâ mümkün. Öyle ki yazmayı seçtiğiniz bir sözcük dijital ağda bir anda yayılarak linç edilmenize neden olabilir. Yazar J. McElroy da bu konuya kafa yoran Sebald’dan Coetzee’ye kadar örneklerini çeşitlendirdikten sonra otosansürün artık çağdaş yazar için bir zorunluluk, çağdaş yazı için bir sorun haline geldiğini belirterek soruyor: “Artık sansür olmayan nedir? Yazar, alanı bırakarak veya metni dönüştürerek eserden ödün vermekle yükümlüyse ve tüm yükümlülük sansürse, çağdaş yazar 'aşırı' sansürle mücadele edebilir mi? Yoksa çağdaş yazı gerçekten tamamen sansürlendi mi?”(3)

Çağdaş yazar açısından süper ego gibi içsel yargı mekanizmalarının elinden kurtulmanın devlet sansürünü aşmaktan ya da Çin Seddi’ni geçmekten daha zor olduğu aşikâr. Yukarıda Dostoyevski’den bir alıntı ile değindiğim biçimiyle, insanı sınırlandırmak yoluyla yazar kahramanını sansürlerken, hükümetler yazarı, arz talep dengesi ve reklam gücü yoluyla edebiyat piyasası yapısı sansürlüyor. Sansürün biçimi ne olursa olsun, yazı işçisinin başının üzerinde bir meşin kırbacın saklayıp durduğu vaki.

Konu ile ilgili çalışma yürüten önemli isimlerden Daniel Bar-Tal, otosansürü incelediği makalesinde(4) bireyi sınırlayan bu baskı sisteminin altında yatan motivasyon temellerini ayrıntılı olarak tanıttuktan sonra intrapsişik süreçleri içerdiği için hem sosyal hem de ruhsal açıdan incelenmesi gerektiğini vurgulayarak kavramın sosyo-psikolojik bir olgu olduğu sonucunu çıkarıyor. Ayrıca Bar-Tal’a göre otosansür, uyum ve itaat gibi diğer sosyo-psikolojik kavramlardan da ayrılır ancak bu üç saklama davranışı sendromu benzersiz bir şekilde birbirini tamamlar.

Doğrusu, Bar-Tal'ın incelemesi yazar ve edebî eser açısından otosansürün doğasını flu hâle getiriyor. Bu durumda yazar düşüncelerini bütün çıplaklığı ile ortaya koymaktan kaçınırken uyum mu gösteriyor yoksa otosansür mü uyguluyor? Bar-Tal “pek çok durumda otosansür uygulamanın temel motivasyonu grubu korumak olsa da uyum durumlarında birincil motivasyon her zaman kendini korumaktır.” diyor. Yukarıda sözünü ettiğim Jennifer F. Boylan örneğinde olduğu gibi, bugün toplum ve okur nezdinde kabul görmek ve sevilme için yazarın sözcüklerini dizginlemesini hangi kavramla açıklayacağız o hâlde? Hangi kavramı tercih edersek edelim, sözcüğün kökenine indiğimizde, yazarın Latince auctor, yani arttıran kimse sözcüğünden türediğini görürüz. Latinler yeni bir toprak edinerek onu yurduna katan komutanlara böyle derdi.(5) Bu durumda tanımı gereği yazarın, Dostoyevski'nin kahramanı Dimitri'ye söylediğinin aksine, insan varlığının sınırlarını artırması ve genişletmesi gerekmez mi? Ondan beklenen sevilme için yazmak ve söylemesi gerektiği yerde susmak yerine kendisi de rahatsız olmak pahasına okurun rahatını kaçırmak değil midir? İnsanı sustuklarında aramayı salık veren yazarların aksine zannederim ben, yazarı – sansürcü benine rağmen mümkün mertebe susmayarak- yazdıklarında arayanlardanım.

KAYNAKÇA

1)<https://www.nytimes.com/2021/12/09/arts/writer-censorship-pen-america.html>

2)<https://www.theguardian.com/books/2012/feb/28/authors-censor-themselves-martin-amis>

3)<https://electronicbookreview.com/essay/self-aware-self-censorship-as-form/>

4)Daniel Bar-Tal, Self-Censorship as a Socio-Political-Psychological Phenomenon: Conception and Research, Political Psychology, February 2017, Vol.38, p.p 34-65

5)Jose Ortega y Gasset, Sanatın İnsansızlaştırılması ve Roman Üstüne Düşünceler, YKY, İstanbul 2023, s. 40

EDEBİYATIMIZDAKİ HAYALET: REŞİT İMRAHOR

Halil Yiğit Gök

Edebiyatımıza dair birçoğumuzun bilmediği önemli gerçeklerden biri magazin kısmıdır. Her türlü sanat faaliyetinde olduğu gibi edebiyatında magazinini vardır. Yaşanan zorluklar, yazından beklentiler, yazarların hayatları, dalgalanmaya sebep olacak olaylarla doludur. “Reşit İmrahor” edebiyatımızın bir dönemine damga vurmuş, unutulması en güç magazin olayıdır.

Reşit İmrahor Kimdir?

Reşit İmrahor, aralıklarla çeşitli yazarlar tarafından kullanılmış bir müstear isimdi. Mahlasın kelime anlamı dikkatli incelendiğinde özenle seçildiği anlaşıyordu. İmrahor, “mirahur” kelimesinden türetilmişti. Mirahurlar, Osmanlı döneminde padişahların atlarına bakan ve daha çok özel işleriyle ilgilenen at bakıcılarının ortak adıydı. Osmanlı sarayı adına bu görevi yürüten insanlar, padişahın sır küpü olarak bilinirlerdi. Ayrıca entelektüel kapasitelerinin yüksek olması nedeniyle, vezirlik görevi içinde tercih edilirdi. Reşit ise “doğru yolu tutan” anlamına geliyordu.

Reşit İmrahor, ilk kez Tan dergisinin 1983 Haziran sayısında yayımlanan şiiri ile tanındı. Büyük ilgi uyandıran şiirinin ardından Tan dergisi ekim ve aralık sayısında da şiirlerine yer verdi. Bu sayılarda “Reşit İmrahor” yenilikçi bir ses olarak tanıtıldı. Tanınırlığının artmasının ardından pek çok yazar “Reşit İmrahor” müstearını kullanmayı tercih etti.

Reşit İmrahor'u Selamlayanlar

80'li yıllarda edebiyatımız yeni bir sürece girdi. Girilen yeni sürecin yansımaları içinde çeşitli değerlendirmeler ve tartışmalarda yer aldı. Cumhuriyet Dönemi'nin başından itibaren önde gelen edebî akımlarda saf tutan şairler, genç kuşak şairlere yol gösterdiler. İkinci Yeni, Mavi, Garip akımı içerisinde ünlenmiş şairler, Varlık, Dergâh, Adam Sanat gibi dergilerde edebî çalışmaları yayımlanan genç kuşak edebiyatçıları yazılarıyla değerlendirdiler.

Reşit İmrahor'un yazdıklarını değerlendiren en önemli iki isim Ece Ayhan ve Oktay Akbal'dı. Ayhan, İmrahor'un edebiyat dergilerinde görüldüğü dönemde "Sivil şiir" adı verilen yeni bir akıma öncülük ediyor, Akbal ise daha çok edebiyat eleştirileri yazıyordu. Ece Ayhan, İmrahor'u "önemli bir genç şair" olarak tanımladı. Reşit İmrahor hakkında yapılan bu tanımlama edebiyat dünyamızda büyük bir ses getirdi. İmrahor'un Ece Ayhan'a yakın sivil şiir içinde yer alan şairlerden biri olduğu tahmin edilirken, Oktay Akbal'ın geniş çaplı bir yazısı yayımlandı. Akbal'ın yazısının ardından "Reşit İmrahor" muamma olarak edebiyatımızda tartışılan bir konu haline geldi.

Magazin Olayına Dönüşmesi

Hakkında yazılan yazıların ardından, Reşit İmrahor muammasının çözülmesi için edebiyat dünyasında büyük bir çaba ortaya çıktı. Dönemin önemli dergilerinden biri olan "Tempo" Reşit İmrahor'un peşine düştü.

Dergi sıklıkla İmrahor'un kim olduğuna dönük yazılar yayımladı. Gazeteci Ümit Beyazoğlu'nun "Reşit İmrahor sahiden yaşadı mı patron?" isimli yazısı büyük bir uyanışa sebep oldu. Beyazoğlu'nun yazısının ardından bahsedilen genç şairin bir mahlas isim olabileceği tartışılmaya başlandı ve hemen hemen bütün edebiyat çevreleri müstear isim konusunda ikna oldu. Mahlasın kime ait olduğu tespit edilmeye çalışılırken büyük bir kırılma daha yaşandı. Reşit İmrahor ismini taşıyan "Kuvve'den Fiil'e" adlı bir şiir kitabı yayımlandı. Mitos Yayınlarından okuyuculara ulaştırılan eser, edebiyat dünyasında kafa karışıklığının artmasına sebebiyet verdi.

Artık herkesin kafasında başka bir Reşit İmrahor vardı. Edebiyatçıların bir kısmı müstear isim olmadığına inanmayı sürdürürken, diğer bir grup ise İmrahor'un şiir tarzından çıkarımlar yapmakla meşguldü. Yapılan çıkarımların ardından çeşitli edebiyat dergileri, Reşit İmrahor mahlasının, İzzet Yasar, Mustafa Irgat ve Ahmet Güntan tarafından kullanılmış olabileceğini tahmin etti. Ancak o dönem için yapılan çıkarım yalnızca bir tahmin olarak kaldı. Reşit İmrahor, edebiyat dünyasındaki gizemini sürdürdü. Reşit İmrahor mahlasıyla, edebiyat eleştirileri ve çeviri kitaplar yayımlanmaya devam etti. Yaşanan olayların ardından Reşit İmrahor beş yıllık bir suskunluk dönemine girdi. Edebiyat dergileri artık Reşit İmrahor ismiyle gönderilmiş yazılarla karşılaşmıyordu.

Televizyon Olayı

Türkiye’de televizyon yayıncılığı 70’li yıllarda TRT’nin kurulmasıyla yaygınlaşmasına rağmen esas popüleritesine 90’lı yıllarda kavuştu. Özel televizyon kanallarının kurulması ve televizyon fiyatlarının herkesin alabileceği seviyelere inmesi, televizyonun yaygınlaşmasını kolaylaştıran etmenlerdendi. İlgili dönemde hiç şüphesiz en çok izlenen kanal TRT idi.

Reşit İmrahor 1993 yılında Enis Batur’la birlikte TRT’de yayınlanan kültür sanat programına katıldı. Bu program İmrahor’un suskunluğunu bozduğu yayın oldu. Televizyon programında arkası dönük bir şekilde oturan İmrahor’un yüzü izleyiciler tarafından görülmedi. Yapılan tartışmalar ilgili yayının ardından yeniden alevlendi. Dergi çevrelerinin bir kısmı yeniden Reşit İmrahor’u aramaya koyulurken bir kısmı ilgilenmedi. Çünkü Reşit İmrahor meselesi ilk yıllardaki kadar etki ve ilgi uyandıran bir durumda değildi. Şair, suskunluğunun ardından popülerliğini yitirmişti.

Araştırma Sonucu

Yıllar sonra yapılan araştırmalarda Reşit İmrahor’un, İzzet Yasar olduğuna dair güçlü kanıtlar bulundu. Mustafa İrgat ve Ahmet Güntan’ın mahlası kullanarak yazılar yazdığı da tespit edildi. Bununla birlikte Enis Batur’da mahlasa ortak olmuştu. Batur, Reşit İmrahor mahlasını kullanarak çeşitli yazılar kaleme almıştı.

Yazar Ahmet Kekeç, Ülke TV’de yayınlanan “Meksika Sınırı” isimli programda “Reşit İmrahor’da İzzet Yasar’ın kesinlikle parmağı var. Bunu kendisine de sordum” diyerek İzzet Yasar’ın mahlası kullandığını bir anlamda doğruladı. Ancak bugün dahi Reşit İmrahor’un kim olduğu, kimler tarafından kullanıldığı bir merak konusudur. Mahlası kullandığını açıklayan edebiyatçıların dışında aynı isimle eser kaleme alan yazarların olduğu da tahmin edilmektedir.

Edebiyatımızda “Reşit İmrahor” muamması kısmen çözülmüş olsa da ilginç bir magazin olayı olarak varlığını korumayı sürdürdü. Reşit İmrahor, tatlı bir hatıra olarak edebiyat tarihimizdeki yerini aldı.

HAKİKAT VE ADALET (TRUTH AND JUSTICE)

Serap Yalçın Pamuk

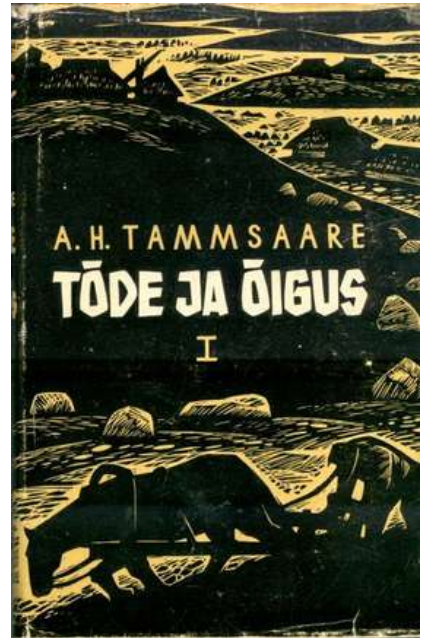
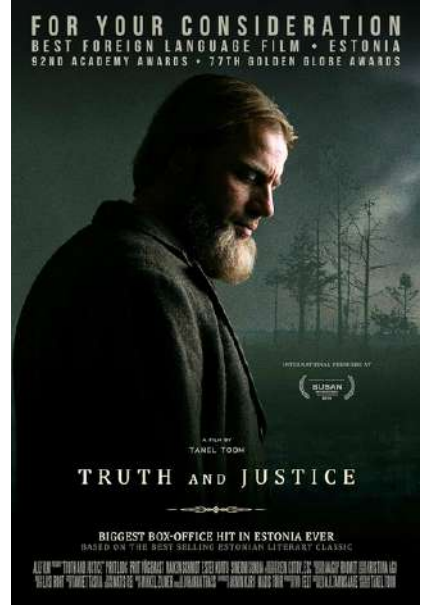
“İnsan ne ister?” cümlesi ile başlıyor Estonya yapımı bu uzun metrajlı film. Belli ki ‘Bir yere varmak ister!’ cevabıyla da izleyici olarak bizimle beraber bir yere varmak istiyor.

Hepimiz kendi hayatlarımızın kahramanınız. Ve kendi hikâyelerimizi yazıyoruz günbegün. İzlediğimiz filmler ise bize sadece bir başkasının hikâyesini anlatmıyor, oradan kendi hikâyemizden bir şeyler bulma ve bize bir şeyler katma fırsatı da veriyor. Belki de sinemayı bu kadar büyümlü yapan şey tam olarak budur. Kısa bir süre de olsa kendi benliğimizden sıyrılıp, başkasının serüvenine ortak oluyor ve kısmen kendimizi de dışarıdan izliyoruz.

“İnsan ne ister? Bir yere varmak! Başlangıçta bir tepe de durur ve nereye gitmek istediğini görür.” Andres ve karısı Krõõt tepeden yeni aldıkları Rober’s Rise çiftliğine bakmaktadırlar. Gitmek istedikleri değil ama seçtikleri yol önlerinde uzanmaktadır.

“Sonra yola koyulur. Yol boyunca ilerler. Nemli çayırlarda ve bataklıklarda debelenir.”

Bataklığa saplanmış olan ineği oradan çıkarmakla işe başlar Andres. Yürüyecekleri yolun zorluğuna dair ilk işaret böylece verilir. Çiftliğe vardıklarında karşılaştıkları manzara pek iç açıcı değildir. Krõõt kaygılıdır. Sanki yazgısını önceden sezmiştir. Üstelik çiftliği ucuza alma nedenlerinden bir tanesi de komşuları olan Pearu’dur. Ne yapacağı kestirilemez ahlaki sınırlardan yoksun olan bu kişi, çiftliğin önceki sahiplerini canından bezdirmiştir. Andres ise çalışarak burayı adam edeceğine inanmaktadır. Ve ne yapabilir ki dediği komşusuyla ortak noktayı bulacağını düşünmektedir.

İyi niyetini beraber açtıkları su kanalıyla kaybeder. Zira Pearu Andres'in iyi niyetini suistimal ederek kanalı kendi toprak sınırları içinde kalacak şekilde açtırmıştır. Dolayısıyla Andres parasına ve büyük ölçüde emeğine ortak olduğu bu kanaldan hak iddia edemez ve hiç bitmeyecek olan çatışmanın fitili böylece ateşlenmiş olur. Başlarda Andres yaşadığı tüm mağduriyetleri mahkemeye taşır ve yasal sınırlar içinde hakkını aramaya çalışır. Ama karşısında şeytani vasıflı bir insan durmaktadır. Mahkeme delil ve şahit istemektedir. Andres'in gerçeği delil yetersizliğinden mahkûm edilir her seferinde. “Andres'in aradığı şey tam olarak adalet midir, adalet nedir ya da ne değildir, doğrular adaletin ikamesi için yeterli midir, hukuk adaletin ne kadarını tesis edebilir?” gibi birçok sorunun cevabını bize bırakır.

Krõõt kocasının hırs haline getirdiği bu haklı olma be kazanma takıntısından rahatsızlığını dile getirir. Haklı olmak bir hırsa dönüşmüştür onda. Mahkemeye taşımak yerine alçak gönüllülük göstermenin bazı sorunları daha kolay çözeceğini düşünmektedir. Aslında sorunun sadece Pearu'dan kaynaklanmadığını göstermeye çalışır. Krõõt'un işaret ettiği şeyin isabetliliğini daha sonra ölümü üzerine Andres'i teselli eden Pearu'dan öğreniriz:

“Çavdar tarlasının etrafındaki çiti yıktım. Domuzlarını benim tarlamda görünce ne yapacaksın merak etmiştim. Ama sen değil karın geldi. Çok nazıkçe konuştu. ‘Sevgili komşu neden çiti yıktın? Şimdi domuzlarımız senin tarlana girecekler.’ Karının karşısında yıkılmış çitin önünde utanarak durdum. Çünkü domuzları almaya kucağında bebeğiyle gelmişti. Bir insanın hayatı nedir ki? Orak karşısında bir saman sadece. Gece düşünüyordum. Şimdi bize ne olacak diye. Karın hep barışmamızı sağladı. Çünkü ikimizden de daha iyi biriydi. Artık tartışsak ki tartışırız, bizlere güzel söz söyleyip bizi karıştıracak kimse yok artık. Sonra korktum. İkimiz içinde. Boka dadanan iki sinek gibiyiz. Etrafta dolanıp bir şeyler planlıyoruz. Tüm planlarımız ve tüm büyük hesaplarımız ise koca bir hiç. Bizi dinleyecek kimse olmayacak. Ya da bizi görecektir.”

Pearu'nun Andres'i teselli etmesi şaşkınlık vericidir. Daha da önemlisi içinde bulundukları hali çok iyi bilmesine rağmen asla uzlaşmanın içinde olmayacağını ve girdikleri bu kısır döngüden tek başına çıkmayacağını dillendirmesidir. Olayları başlatan kişi olsa da bu inatlaşmayı sürdürme işinde ikisi de suç ortağıdır. Aralarındaki fark ise bu mücadele de Pearu için kazanmak bir eğlenceyken, Andres için bir hırs ve tutkudur. Biri diğerini var etmiş ve bu zıtlık sayesinde ikisi bir olmuştur. Krõõt'un ölümü sert tabiatlı olan Andres'i daha da katılaştırmıştır. Üç kız çocuğu doğuran Krõõt'un kocasının çok istediği erkek çocuğunu doğururken ölmesi de manidardır. Çok istediği varisine kavuşurken, hayatındaki sevgiyi, nezaketi ve narinliği de çok çalışma hırsına kurban ederek kaybetmiştir Andres.

Yardımcısı Yuss'un intiharıyla zayıflığa da yer kalmaz çiftlikte. Yuss'un karısı ile evlenerek bir sınırı daha çiğner. Hamile Mari'yle gittikleri kilisede Peder ile şöyle bir diyalog geçer aralarında; Sen günahkâr bir adamsın. Nadiren kiliseye gidiyorsun. Komşunla handa kavga ediyorsun. Sürekli mahkemedesin.

Sayın rahip, her insanın adalet aramaya hakkı vardır. Adalet... Adalet zihnini öfkeli, kalbini katı yapar. Yücelik istemelisin evladım. Güvenini gücüne ve adalete bağlıyorsun. Ancak Tanrı seni sınamayı seçti. Vazgeçmenin erdemini bilmemektedir Andres. Ve dolayısıyla bu uyarıyı da dikkate almaz. Başına bir dizi felaket gelir fakat yine de gözlerini kendi doğrusunun dışına kapatmakta kararlıdır.

Kaskatı kesilen Andres baş belası komşusuyla baş etmenin yolunu bulmuştur artık. O şeytansa kendisi de şeytana pabucunu ters giydirecektir. Her gün okuduğu İncil ise rehberidir. Ve ona evini ailesini ne pahasına olursa olsun korumayı vazetmektedir. Daha doğrusu Andres böyle anlamak istemektedir. İçindeki öfke ve haklı çıkma duygusuna dayanağını İncil'den bulmaktadır. Kendi doğrusuna itiraz eden kızını evden kovar. Eski yardımcılarının evine sığınan kızına yaşlı adamın söylediği şeyler ise çarpıcıdır.

“Andres'i bu kadar kin ve öfke dolu yapan ne diye düşündüm. Pearu kötü olabilir ama baban çok daha beter. Bence sorun İncil. Basit bir adam Tanrı'nın sözlerini fazla okursa kalbi katılaşıp. Tanrı'nın iyi olan sözleri de kötüye döner. Çünkü onlar insanların aklı için fazla güçlüdür.”

İnsan kendi zaaflarına göre tanrının sözlerini de eğip bükebilir. Günün sonunda inandığı tanrının sözleri değil, kendi hakikatidir. Olduğu kişi de artık bir insan değil tanrıdır. Ve son olarak askere gönderdiği oğlu da artık eve dönmek istememektedir. İnsanı bir yere ait hissettiren şey ne doğrular ne de topraktır. İnsana aitlik hissi veren şey sevgidir. Ve sevginin olmadığı fakat babasının uğruna her şeyini, ailesi dâhil feda ettiği bu topraklara dönmek istememektedir. Burada topraklar için değil, bizim için, bizim sevgimiz için kalmak istemeliler diyen Krööt yine haklı çıkmıştır. Karısı ölmüş, kızını kendi kovmuş, oğlu ise evi terk etmiştir. Ve kimse merhametten, sevgiden ve esneklikten yoksun Robers Rise'in tanrısını sevmek istememektedir.

“İnsan ne ister?

Bir yere varmak!

Başlangıçta insan bir tepede durur ve nereye gitmek istediğini görür. Sonra yola koyulur. Yol boyunca ilerler. Ormanlardan geçer, nemli çayırarda ve bataklıklarda debelenir. Sık çalılırların ve yoğun otların arasından geçer. Sonra durur ve yönünü yitirdiğini fark eder. Yolunu kaybetmiş ve nasıl devam edeceğini bilmeyen biri ne yapar, nasıl başa döner, yola çıktığı yere? Çünkü aradığı cevap en başından beri oradadır!”

“Adaletin seni nereye taşıdı!” diyen Pearu' nun sözleri yankılanır zihnimizde. Bazen yolun sonu başa dönmeye de müsait olmayabilir...

Not: Film Anton Hansen Tammsaare'in 1926-1933 yılları arasında yazdığı “Töde ja õigus” isimli 5 bölümlük romanından aynı isimle sinemaya uyarlanmıştır. Filmin yönetmeni Tanel Toom' dur. Ve kitabın Türkçe çevirisi bulunmamaktadır.

HALK ŞİİRİMİZİN SON HALKASI ÂŞIK VEYSEL MİYDİ? Ramazan Teknikel

Âşık Veyssel'i kaybettiğimizde halk şiiri dostları, "Halk şiirimizin son halkasını da kaybettik" demişlerdi. Âşık Veyssel, halk şiirimizdeki zincirin son halkası mıydı da o zincir tükenmişti. Tartışmasız doğru muydu bu söz? Oysa Anadolu'da yaşayan yüzlerce halk ozanı vardı. Öyleyse Âşık Veyssel'in kaybı üzerine halk edebiyatı dostlarına bu sözü söyleten gerçek, bu zincire eklenmek için halk şiirimizde aranan özellikler neydi. Kendi deyişlerini Âşık Veyssel'den sonra çalıp söyleyen halk ozanlarımızda bu özellik yok muydu da bu zincir sonlanmıştı. Elbette bu söz Âşık Veyssel'in kendi şiirlerini, deyişlerini, yine kendine özgü bir yorumla çalıp söylemesinden kaynaklanan bir gerçeği vurgulamak için söylenmiş bir söz olmalıydı. Deyişlerinin özgünlüğünden, düzeyinden, farklılığından. Zira Âşık Veyssel'in şiirlerini okuduğumuzda ya da dinlediğimizde o şiirin, o sazın, o yorumun Âşık Veyssel'e ait olduğunu hemen anlarız. Bu durum geçmişte yaşayan diğer bütün usta halk ozanlarımız için de böyleydi, bundan sonra da böyle olacaktı. Zaten şairini kalıcı kılan öge de bu olmalı değil miydi? Diyelim Dadaloğlu'nun bir şiirini okuduğumuzda daha şiirin ilk dördlüğüni okurken, o şiirin Karacaoğlu'nın, Dertli'nin, Emrah'ın, Seyrani'nin bir şiiri olmadığını halk şiirine biraz yakınlığımız varsa çoğu kez hemen anlarız. Yunus Emre'nin bir iki dizesini duysak hangimiz bu şiir Yunus Emre'nin demeyiz. Kazak Abdal'ın, Nesimi'nin o kendine özgü yergi taşıyan deyişlerini de başka bir halk ozanının deyişleriyle pek karıştırmayız.

Görevim gereği uzun yıllar Anadolu'nun kırsal kesimlerinde, köylerinde, kasabalarında bulundum. Oralarda âşıklık geleneğiyle, kendi deyişlerini, kendi özgün yorumlarıyla çalıp söyleyen birçok halk ozanıyla tanıştım, onlarla dostluklarım oldu. Kayıt altına alamadım ama oldukça güzel söz, saz, ses, yoruma tanık oldum. Oysa onların hepsi kendi hallerinde çalıp söyleyen, ünlenme dertleri olmayan, hatta ünlenmeyi bile düşünmeyen ozanlardı. Hiçbiri deyişlerini, şiirlerini bir kitapta da toplamamıştı. Kendileri bu dünyadan göçtüklerinde yazdıkları, söyledikleri kendileriyle birlikte yitip gidecekti. Birileri ellerinden tutup radyoda, televizyonda, sosyal medyada çalıp söyleme olanağı tanısa kuşkusuz onlar da göz önünde olur, tanınıp bilinirlerdi. Oysa onlar sadece evlerinde, köylerinde, kasabalarında, yaylalarında, dost toplantılarında, yöresel şenliklerde çalıp söyleyen, sonrasında işine gücüne koşan insanlardı. Sözün tam burasında Âşık Veysel'in elinden tutup ona yol gösteren Ahmet Kutsi Tecer'i anmadan geçemeyiz.

Anadolu'nun birçok kentinde, kasabasında, beldesinde, hatta köyünde sık sık geniş katılımlı sazlı sözlü şiir şenlikleri, şiir geceleri düzenlenir. Anadolu'nun hemen her yöresinden halk ozanları davet edilir, ellerinde bağlamalarıyla gelir, çalar söylerler, atışır. Onlar genelde hece ölçüsüyle yazan, söyleyen söz- sohbet sahibi ozanlardır, Anadolu'nun içtenlikli ve doğal sesleridir. Şimdilerde hâlâ öyle midir bilmem ama yetmişli seksenli yıllarda kentlere, kasabalara, beldelere, hatta köylere sazları omuzlarında gezici halk ozanları gelir, kahvehanelerde çalıp söyler, orada bulunanlar ise büyük bir ilgiyle ozanların çalıp söylediği deyişleri dinlerdi.

Kuşkusuz halk şiiri dostları, “halk şiirimizin son halkasını da yitirdik” sözünü Âşık Veysel'in sazına, sözüne, yorumuna olan sevgilerinden dolayı söylemişlerdir. Öyleyse sorun nedir: Sorun elbette özgünlük ve elinden tutma sorunu. Günümüz halk ozanları kendi özgün şiirlerini, deyişlerini yine kendilerine özgü bir yorumla çalıp söyledikleri ve de en önemlisi ellerinden tutan birileri olduğunda, kuşkusuz bu zincire eklenecektir. Ve de o zaman halk şiirimiz daha da bir varsıllaşacaktır.

TURNA YAZGISI

Faik Öcal

Sen gelsen de gelmesen de ayrılık yaşayacak hep gizli öznende, açık yüreğimde. Coğrafyamızın bir karşılığı yoktu haritalarda. Yangınlardan çıkarıyorduk sürgünlerimizi. Ağrıyan yanlarımızı tutuyorduk gecenin zifiri karanlığına. Hayallerimiz omuzlarımızı dik tutmaya yetmiyordu, elim yokluğunun göbeğinde, ölemiyordum, insanların gözlerinde belirip kaybolan kasıslere bir anlam veremiyordum. Her erken ölümde ayrılığın bir parçasını çıkarıyordum. Adım ayrılık toplayıcısına çıkmıştı gece bekçilerinin yanında. Nerde bir ayrılık varsa oradaydım. Çekiyordu beni parçalanmışlıklar, mesafeler, uçurumlar. Çekiyordu yüzüne konduramadığım turnalar.

İdris peygamber dikemiyor ruhumun yırtılmış atlasını. Ruhumun atlasının bir tarafını ayrılık sancısı tutmuş, bir tarafını kıyamet kısılcısı. Her durakta vurulan saklı bir menzilem oluyordu. Dostlarım duymuyordu sesimi. Hallacı Mansur rüyasını kaybetmişti ve öldürmüştü son rüya tabircisini, yitirmişti yeryüzü ayetlerinin cümle kapısını, unutmuştu dünyanın cennetini, ahiretin cehennemini. Ben aynı yerde bekliyordum ayrılığı. Bir türlü içinden çıkamıyordum hapsedildiğim zaman kapsülünden. Bir türlü ayrılamıyordum ayrılığın son rıhtımından.

Hatırlamayacak bizi gökyüzü, silinecek hepten izimiz yeryüzünden. Rahmetle anmayacak bizi kuşlarımız. Oysa bir ömür boyu turnalara umut bağlamıştım, göğsümün kafesinde onlara yer açmıştım. Gitmiştin turnalarla birlikte.

Her bir hatıramızı ayrı bir turnaya emanet etmiştim, güvenmiştim sana ve turnalara ve gitmiştiniz aynı kapı aralığında. Arkanızda bıraktığınız enkaza dönüp bakmadınız. Bir mevsim aralığında girmişti hayatımıza turnalar ve ardınızda sonsuzluğun saçları kadar uzun bir boşluk bırakarak gittiniz.

Ayrılık tespihi elimden düşmez oldu baston sırtında, gecenin kaldırımlarında. Güzel şiirler okumayacaktım yalnızlığımı unutturan. Ben tenhanın çocuğuydum, tenhada dünyaya açmıştım gözlerimi ve bir başıma mezar şarkıları okuyordum. Ötesi yoktu, ötesi turna yazgısıydı. Bir ayrılık iki kavuşmaktan daha ağır, daha acılıymış.

Sesler duyuyorum ölümler çarşısında. Bir an için çıkarıyorum başımı Ayrılık Kuyusundan. Herkes bir başkasının hikâyesini karalamakla meşgul. Ben senin hikâyenin karalamak değil, bütün prematüre başlangıçlarımla, yarı yolda kalmış hayallerimle aklamak istiyorum. Buna gücüm yetmiyor olsa da. Ne iç seslerimin isyanını bastırabiliyorum ne de dışarıdan gelen dost yüzlü saldırılara karşı kendimi koyabiliyorum. Tabutumu kalkan olarak kullanıyorum, kefenimi muska yapıp boynuma takıyorum, nafile. İsyanlarım nisyanıma güç yetiremiyorum.

Unutmak mezar taşının başucunda küçüldükçe küçülüyor ana dilim. İçimdeki yitik cenneti bulmama yardımcı olamıyor annemin ilk sütü. Ben yeni bir hikâye yazamıyorum, yarım kalmış ayrılık denemelerinden başımı kaldıramıyorum. Ağardı yaşam ağacımın saçları, dallarına konan düş kuşlarını taşıyamıyorum.

Yarışırdık düş kuşlarına isim vermekte. Şimdi bütün düş kuşlarının unutulmuş yeri oldu yaşam ağacı. Tanımıyorum hiçbirini, tanımıyorum kendimi. Parmaklarımın arasından kayıp gitti geçmiş zaman dilimi. Bir gelecek tasavvuru kalmadı zihnimde ve şimdinin gözlerine bakacaktan cesareten yoksunum. Yoksun çünkü ve yer yüzlü bütün ayrılıkların bekçiliğini yapmaktayım.

Yırtıldı sözümün mahremi. Ortalık yere saçıldı kalbimde sakladığım sırlarım. İnsanı ayakta tutan sırlarıymış, insanı içten içe çürüten de sırlarını unutmasıymış. Gittin ve param parça oldu sır aynam. Her bir parçasıyla kanırttırıyorum ayrılığın bir yüzünü, her bir parçasıyla yeni bir ayrılık çiziktiriyorum ölüm çetelesine, her bir parçasıyla kazıyorum varlığımı yeryüzünden, ayet ayet, sır sır, turna turna.

ÇAY BARDAĞI

Serap Kılınçoğlu

Üstü kurumuş toprağı kazmak zor olmadı. Ölümü de zor olmamıştı zaten.

Birkaç kürek darbesiyle taze toprak gün yüzüne çıktı. Komaya girmesiyle ölmesi, iki saat sürmüştü. Taze toprak, gün yüzü görmemiş anneyi bağrına basıverdi. Birkaç dua fısıltısı ve dört canın gözyaşlarıyla mezarın üstü örtüldü.

Defter ya? Defteri gecedan mühürlenip kapatılmıştı. Annenin ardından kapattığı kapıyı zorladılar var gücüyle. Defterde yazılı o kuralı görmemişlerdi: Önce defter kapanır, sonra mezar ve en son kapı...

Kuralların devamınıysa hiç bilmiyorlardı. İçleri ezile ezile ve dehşetle öğreneceklerdi. Alelacele taziye evinin kapısı açıldı. Ne ara gelmişlerdi buraya. Dört kardeş. İlki ikiz, ikisi de kız. İki oğlanın boyunları bükük, ablalarına bakıyorlar. Baba? Ortalıkta yok. Var ama akli hangi sevdanın esintisinde uçuşuyor, belli değil. Kimsenin onu bulmaya ne sabrı ne de dermanı kaldı. Baba kendini odaya kapatmış, hülyalarının kırıntısıyla meşgul.

Taziye evinde koşuşturan birkaç sessiz ayak. Biraz ses çıkarsalar, zeminde serili kalın halılar sesleri yutuyor hemencecik. Ölüler sessizliği sever, diyorlar usulca. Bu büyük yalanı ört bas etmek yine haliya düşüyor. Birden tüylerini kabartıyor. Dünya, yalanı ne kadar da seviyor, diyor homurtusunu işiten olmasa da.

Koca semaverde çay demlemişler, sağ olsunlar. Çay muhabbetin başlangıcıdır böyle yerlerde. Cam bardağın kırılğan bedenine metal kaşığı vura vura, kısık sesle konuştuklarını dinlete dinlete oracıkta tutuverirler seni. Sen de istemsizce onaylayan başını sallaya sallaya, koptuğun sandığın hayata tekrar tutunuverirsin. Taziye evleri bunun için var. Taziye evi, sen çok yaşa!

Çayın üstünden çıkan buğuların yasını kimse görmüyor. “O burada, bizi izliyor. Sakın yüzünüzü asmayın, üzülr sonra.” diyor, köşede oturan Güllü teyze. Elinde tuttuğu, adıyla müsemma Yasin kitabıyla birlikte ileri geri sallanıyor. Kapağındaki pembe gülleriyle Yasin kitabı, sahibiyile birlikte sallanmaya alışkın. Sayfalarının köşeleri çevrilmekten hayli yıpranmış. “Salavat getirin hemen,” diyor, “ölünün hoşuna gider bu.” derken tekrar yıprattığı sayfalara gömülüyor. Ölünün hoşuna gidip gitmeyeceğini kestiremiyor kardeşler. Yine de salavat getiriyorlar. Annelerinin hoşuna gidecekse orta yere geçip göbek bile atarlardı şüphesiz.

Ruhun özgür olduğunu okumuştur bir yerlerde. Öyle de olmalı, diyerek hak vermişti yazılanlara. Çok okurdu ikizlerin büyüğü. Hem de ne okuma. *Ruhu demir parmaklıklar ardına hapsedemezsin, pamuk iplikleriyle bağlıdır bedene. Gerekğinde çıkıp gidebilmelidir.* Gidebiliyorsa geri dönebilir de. O hâlde annemiz buradadır. İhtimaller, ablanın tazecik yüreğine su serpiyor. Taze yüreğinde ilk defa duyduğu bir his oluşuyor. Adını koyamıyor ama. Hani dalginken biri sana dokunur da irkilirsin ya, işte öyle bir şey.

Yeri ve zamanı olmasa da bunları düşünüyordu abla. O sırada küçük oğlan gelip ablasının kulağına telaşla bir şeyler fısıldıyor. Duyduklarından sonra ablasının ağzı aralanıp gözleri büyüyor.

Büyük oda dolmaya başlarken çayın yastı buğusu, mırıltılı nefesler arasında kayboluyor. Oda doldukça ablanın ağzı daha da açılıyor. Gözleri neredeyse yuvasından fırlayacak, bu kez hayretten. Üzerine kapandıkları mezara veda ederken kendi kendilerine doğrulmuşlardı oysa. Tutunup doğrulacakları tek bir el bile bulamamışlardı.

Eli elinin üstünde oturuyordu gelenler. Sanırsınız ayazda kalmışlar. Ayak parmaklarını halının kabarmış tüylerine gömüyorlar. Oda tıklım tıklım. Şaşırmalı mı sevinmeli mi? Adını koyamadığı bir his daha. Bu kez dalıp gitmemeli. Çay fokur fokur kaynıyor, buğusunu kaybettiği için endişeli. Bardaklara dolup dolmamakta kararsız kalıyor. Doluya koyulsa olmaz, boşa konulmak da istemiyor. Küçük oğlan geldiği gibi gidiyor. Erkeklerin olduğu tarafta da durum aynı.

Abla, diyor ikizine. “Abla” dediği kendisinden sadece iki dakika büyük. İki dakika farkla abla olmanın böylesine bir talihsizlik olacağını bilebilir miydi? Zamanın acımasız hükmü. Ezici. İki dakikada anne olup çıkmıştı. İkizinin söylediği de küçük oğlanın söylediğinin aynısı. Sahi, ne yapacaktı şimdi! Öyle ağzını ayırıp gözünü büyütmeyle olmazdı annelik. Hemen topluyor kendini. Elleri kırıklık geliyor. Eğreti taktığı başörtüsünü düzelterip belini doğrultuyor. Tıpkı annesi gibi. İşte oldu, der gibi bakışlarıyla odayı süzüyor.

Çayın kaybolan buğusunun gözlerinde toplandığından haberi yok. Ağlamanın sırası mıydı şimdi. Gözyaşlarını durdurmayı başarıyor. Bunu başardığından mıdır nedir, bir cesaret geliyor kendisine. Güllü teyzenin yanına varıyor şipşak. Ondan Yasin’i daha yüksek sesle okumasını istiyor. Birden getirilen Salavatların sayısı artıyor. Rüzgârda salınan kavak ağaçları gibi sallanıyor herkes. Güller açıyor odada, mis kokulu güller. Ruh, parmaklıklar ardından çıkıp özgürce dolaşıyor ve saçlarını okşuyor yavrusunun. Saçları okşanan yavru, korkusuzca dolaşıyor salonda.

Kulağına fısıldananlar, tokmak gibi durmaksızın vuruyor beynine. Yok sayamıyor içini titreten o cümleleri. Ayağı halıya takılıp tökezliyor, belli etmemeye çalışıyor. Kapkalın halıda takılabileceği bir şey göremiyor. O sırada Güllü teyze başını kaldırıp gözünü devire devire çay ocağını işaret ediyor anneciğe. Annecik, şaşkın şaşkın o tarafa bakıyor. Dönüp Güllü teyzeye baksa da o ileri geri sallanmaya başlamış bile. Annesi de eve misafir geldiğinde böyle yapmaz mıydı? Kıvrak elleri birbirine dolaşüyor. Oraya doğru sarsak sarsak yürüyor. Çay ise hâlâ tereddüt içinde, fokur fokur kaynıyor. Tadı kaçacak biraz daha kaynarsa.

Kardeşleri ne demişti kulağına? Önce bu sorunu çözmeli. İzzet-i ikramda bulunmak önemliydi. El âlem ne derdi sonra. Hafazanallah.

“Abla, çay bardağı lazımmiş. Ne yapacağız şimdi?”

“...”

Annesini mahcup eder miydi hiç. Etmezdi etmesine de bunca çay bardağını nasıl bulmalı? Hadi buğusunu gözlerinde topladı, peki bunca tereddüdü nereye doldurmalı? Ağzının açılıp gözlerinin büyümesine engel olamıyor. Bu kez hayretten değil üstelik.

HATIRLA(T)MA EFEKTİ

Merve Koçak Kurt

*“Bak buradayım ölmedim hâlâ/ Tutunuyorum uçurum kenarına/ Senin için unutmak için/ Annem için annem için”**

ve iç içe geçmiş o kareler için...

Herkesin direnme biçimi farklı. Sonnur Hanım’ınki çiçeklerle... Her biriyle çiçek açıyor, ayrı ayrı, her seferinde dallanıp budaklanıyor. Ama kelimelerle, ama seslerle... Kimi zaman oğul veren bir kovana benzetiyor onun evini. Zakkum çiçekleri, binadaki girişte her gün herkesi selamlıyor. Acaba diyor, neye direniyor bu soğukta, nasıl uyumadan geçirebiliyor kışı? Cömertçe sergiliyor beyazını da pembesini de... Kendini zakkuma benzeteceği hiç aklına gelmezdi.

Güneyden bir yerden alınıp getirilmiş ortasına bozkırın. Sürüklenmiş belki de. Sonra kök salmış ağaç olarak. O, büyüü renginde saklı çiçeğine dokunuyor zakkumun. İşte tam orada duruyor zaman. Akdeniz’in ılıman çiçeği, bir avuç acılıkmış aslında. Parmak uçlarına taze bir bahar kokusu bırakırken, genzini yakıyor.

Bir zakkum çiçeği... Çıt sesi çıkmıyor deklanşörün, ama donuyor anın karesi yine de zihninde. Fotoğrafın ona hatırlattığını düşünüyor. Üstünden sanki çok yıllar geçmemiş gibi. Sonnur Hanım’la yeni hayatının baharında tekrar karşılaşmışlardı. Yeniden, eski apartmanına döndüğünde. Yıllar geçmiş, ev onu çağırması, eksik olan bir şeyleri tamamlamak istemiş, hayatın hatıralardan ibaret o tuhaf büyüüne kapılmıştı. “Bir ben kaldım eskilerden,” demişti Sonnur Hanım.

Oturmuş, penceresinden uzaklara dalıyor. Odada yalnız. Alabildiğine hüznü. Bir zamanlar annesinin oturduğu yerde şimdi kendisi var. Oturmuş, onun gibi, pencereden uzanan vadiye bakıyor. İnşaatlar yapılıyordu daha dün. Gecekonduların birer birer yıkıldığı, ağaçların kesildiği, vadinin betona dönüştüğü zamanlardı. Daha çocuklaşmamıştı annesi. “Bak! Beton makinesi...” diyerek ona bir şeyler anlatmaya çalışmamıştı. Kelimeler ellerinden kayıp gitmemişti. Hafızası bir gayya kuyusuna benzeyip onu çekmemişti içine daha.

Kalbinin uzun süre dayanamayacağını biliyor, o gün geldiğinde sadece sevdikleriyle vedalaşma şansı istiyor, ruhundan uzaklaştığını hissediyor, öteye yollar açamadığını düşünüyor yazgısında. Yine penceresinden uzaklara bakarken olanları/geçmişî hatırlamaya çalışıyor. Aslında beynindeki sise de tahammülü yok, anıların araya girip ona kendini hatırlatmasına da.

“Bilmem hatırlar mısın, bir liseli esmer kız...”

...

Gizliyor içindekini. Bir şeyler anlatsa duyacak o da sanki. Fakat ne mümkün! İçindeki ses, ona meftundu bir zamanlar, o ses içini bulandırıyor. İç içe geçmiş onca kelimedenden ona kalan, ağulu bir anı var artık. Acı, yitip gideni getirmiyor. Akıttığı gözyaşını da...

Bir mezar taşının fotoğrafı... Üstünde ismi yazılı annesinin... Bir yayla köyünde, bir dağ başında, kıraç bir toprağın koynunda uyuyor annesi şimdi. Çiçekli bir mezarı var. Oysa memleketine gömülmek isterdi hep. O mümbit Çukurava topraklarına. Papuç incirlerinin, pamuk tarlalarının ve bamyaların arasına... Şimdilerde tren istasyonu geçecekmiş oralardan. Az mı mahkemelerle uğraşmıştı? Dededen atadan kalma topraklar için...

Kalk, gidelim, demişti, son kez görelim oraları. Bir sınır köyündeki, çevresi kerpiç mezarın o mermerine son kez dokunayım. Eş olmaktan başka bir sıfatı yokmuş, annesiymiş, adı Hesna'ymış, Yörük kızımıymış, gözleri çekikmiş, öksüz büyümüş. İçine gurbet türküleri doldurup da onları çığırılmış ömrü boyunca, çektiği çileleri çocukları için çekmiş, saçları beyazlamış erkenden de yine şenlendirmiş o kahkahasıyla dünyayı. Sonra birden göçüp gidivermiş. Birden mi, yoksa yavaş yavaş mı? Hatırlamaya çalışıyor. Ah! O büyük unutuş!

Dinlediği şarkılar da değişiyor artık: *“Fîrâkınla perişânım/ Sana olsun fedâ cânım./ Geçip cevri-i sitem et gel/ Mürüvvet eyle, insâf et.”*

Annesini arıyor o seslerin içinde. Hangi yakarıшта bulacağını bilmiyor.

-Usulca sesleniyorum, parmaklarını avuçlarıma alıp... “Ben geldim bak. İstanbul’dan. Sana torununu getirdim. Hani sen de gelirdin. Elinde büyüdü. Bak, şimdi boyuma ulaştı.”-

Gözbebekleri sabit. Annesinin bakışları donuk. Işığı azalmış. Dalıyor. Hatırlıyor sanki. (Ya da bu, yazarın isteği.) Parmakları kurumuş. Yer yer morluklar var. Ağzında kelimeler anlamsız bir yumağa dönüşüyor, geveleniyor, çoğalıyor, azalıyor sonra. Canı yavaş yavaş çekiliyor insanın demek. İçecek suyu, yiyecek ekmeği, çekecek çilesi varsa hayat insana yaşanamayan günler olarak yüzünü gösteriyor işte böyle. Bir fotoğraf ellerinden usulca düşüyor yere. Çaresizce bir kabulleniş ölümü.

“Bilmem hatırlar mısın, bir liseli esmer kız...”

...

“Sadece hatırlamanın adı var/ ve anlamın/ ve sükûtun/ elleri/ öylesine/ hiç hatırlamadan ve/ hiç hatırlanmadan/ kaldığımız yerden devam!/ öncesi yağmur olan bir düşün sonrası/mı?/ sonra diye bir şey yok!”**

Orta yaşın o ağırlığı yavaş yavaş çökmeye başladı ruhuna. Dinlediği müzikler de ağırlaştı, hayalleri de düşünceleri de hareketleri de... Saçları beyazlamaya başlamış, kaz ayakları varmış gözlerinin kenarında, gülüş çizgileri derinleşmiş yüzünde... Kimin umurunda! Varsa yoksa, yaşadığı zaman dilimi. Hani, herkesin “an” dediği.

Yaşadıkça çoğalttı yaşamını. Yaşamını çoğalttıkça, ruhunu da... Zenginleştirdi. Her yanını muhabbetle bezediği güneşli günler aslında çok uzakta kalmıştı. Sadece yaralarını sarmayı bilmiş, içini dindirmiş, bu durum ona bilgeliğe benzer bir hâl eklemişti. Hayatı sırtında taşıdıkça kamburu çıkanlarla doluydu çevresi. Çemberi kapatmaya çalıştı. Çabaladı.

Yine dalıyor işte çıkıp kurtulduğunu sandığı geçmişin o tuzlu denizine.

Bir Uzakdoğulu kadın –şimdilerde gelmiyor adı aklına, Binnur Abla’nın arkadaşıydı. Birlikte çektikleri fotoğrafları düşünüyor önüne. Saçları dalgalı, kumral kendisinin. Henüz yeni yeni beyazlamaya başlamış. Orta yaşa yakın olmalı yaşı. Gülümseyen üç kadın var fotoğrafta, bir de genç kız, adı gibi Duru.

“Size bir şey soracağım Binnur Abla, lütfen doğruyu söyleyin ama!”

“Hayırdır Aysel? Ne zaman yalan söylediğimi gördün ki sana benim?”

“Ay, kusura bakmayın lütfen. Lafım maksadımı aştı. Benim için önemli bir konu bu. Çok hem de...”

“Şimdi meraklandım bak! Hayırdır inşallah...”

“Şeref Bey var ya...”

“Eee, ne olmuş Şeref Bey’e?”

“Evli mi?”

“Evet, evli de, niye soruyorsun?”

“Hiç, öylesine. Ben bekâr sanıyordum da...”

“Niye sordun ki? Yoksa beğendin mi?”

“Yok, Binnur Abla ya... Başka bir meseleden dolayı sordum.”

“Eee, sen de... Lafın başını getiriyorsun, sonunu getirmiyorsun.”

“Söyleyeceğim ama kimsenin günahını almak istemem.”

“Söyleyeceğin bende kalır, onu dememe gerek yok artık.”

“Biliyorum, biliyorum... Ama yine de... Şöyle söyleyeyim, bizim Nil ile Şeref Bey’i görüyorum arada birlikte.”

“Ne var bunda? Mesai arkadaşı değiller mi?”

“Onu ben de biliyorum. Ama ne bileyim, diyalogları biraz öte gibi bundan.”

“Boş ver, onları kendi hâline bırakalım biz. Sizin işler nasıl gidiyor?”

“Bilemiyorum, kafam karışık biraz. Eren, evlenmek istiyor ama benim kaygılarım var.”

“Ne gibi?”

“Çok yoğun... Mesaisi çok yoğun... Bir gün orada, bir gün burada... Yalnızlığımı büyüteceksem evlenince, ne manası var? Annemle mutluyum ben.”

“Hayatı paylaşırsın. Hem evlenip yuva kurmak istemiyor muydun?”

“İstiyorum. Eren’i de seviyorum. Ama içimdeki ses, onunla zor olacağını söylüyor.”

“İçindeki sese söyle korkmasın. İnsan yaş aldıkça daha iyi fark ediyor. Anlamalı bir hayat için onu bölüşmek gerekiyor. Paylaştıkça güzelleşiyor.”

“Bilmem, haklısın belki de... Sahi, siz kaç yıldır evliydimiz Erhan Abi’yle?”

“Otuz olacak Kasım ayında. Daha dün gibi taze yine de düşün günümüz.”

“Ne güzel! İmreniyorum işte böyle şeyleri görünce. Fakat diğer türlü de daha mümkün...”

“Haklısın belki, ne kadar çok evli çift var aynı çatı altında birbirine yabancı.”

“Bu yüzden biraz ağırdan alıyorum işleri. Zamana ihtiyacım var.”

“Hakkınızda hayırlısı be canım. Ama gördüğüm kadarıyla güzel bir çiftsiniz.”

“Bilmem hatırlar mısın, bir liseli esmer kız...”

...

Güvenpark’taki heykelin avuçlarından göğün yüzüne savrulan güvercinleri dondurmuş belleğinde. Yakalamaya çalışıyor onlar da sanki zamanı. Yılların birinde. Henüz yeni yeni değişmeye başlarken çehresi Kızılay’ın... Güvercin adımlarıyla, sekerek, geçip gidiyor yerin yüzünden işte. Tam da burada duruyor zaman.

Kaldırımlardan ilerlerken, yüzünü yalayıp geçen o kış güneşinin ışıyla kol kola, Güvenpark’ın değişen çehresine yandı. Gençliğinin o güzelim buluşma mekânları birer birer değişiyordu. Değişimden korkmazdı normalde. Değişmekten de... Hep iyiye, hep güzele, hep ışıga çıkmazdı değişim ama. Barlar sokağındaki kitapçı kapanmış, yılların GİMA’sı tarihe karışmış, YKM’nin adı başka bir şey olmuş... Olmuşa çare yok!

Yine bir pazar sabahı geçip giderken içinden Güvenpark’ın, onu görmüştü birden. Nil’i sevmezdi. Hem de hiç! Bir ses, içinden bir ses, ona karşı hislerinde yanılmadığını söylerdi. Kaç yıl olmuştu sahi görmeyeli Nil’i? Kendisi işyerinden ayrıldıktan sonra bir daha karşılaşmamışlardı.

Şimdi Nil, kollarını açarak birine doğru gidiyordu, gülümseyerek hem de... Sanki gamzesi yüzüne batıyordu, onun yüzüne... Gayriihtiyari sola döndü. Gördüğüne pek inanamadı önce. Yüzündeki gülümseyiş donakalmıştı; Nil'in de, Adam'ın da.

Adam, sanki suçüstü yakalanmış bir hırsız gibiydi.

Hırsızdı, fakat öyle bilinen türden değildi: *Zaman hırsız* dedikleri türdendi.

Hiçbir hırsız sahne ışıklarını sevmezdi.

Gözüne flaş patlatılmış tavşana benziyordu adam.

Yolları çoktan ayrılmıştı. Yıllar sonra tekrar karşılaşmak onu yine de sarsmıştı.

Adamın saçları çoktan kirlenmişti.

*Emre Aydın, “Bu Yağmurlar” şarkısından...

**1999 yılındaki bir notumdan...

NİSANIN ELLERİ

Ayşe Ay

Nisan, fattan bir kadın gibi geldi şehre. Şuh, sinsi topuk sesleriyle. Genç. Önce gökyüzünü ayarttı. O pamuk kalpli bulutları. Sonra caddeler boyu sıralanan, sızmış mor akasyaları. Ağaçlar, dizlerine kadar çiçekli elbiseler giydi. Refüjlere rengârenk yollukları kimin, ne ara serdiğineyse kimse akıl sır erdiremedi.

Kuş yuvalarında bir telaş. Kediler bankların altında mart vurgunu. Şehir içi otobüslerin yorgun müdavimlerinin gözü daim nisanda.

Bir esrime korularda. Bir kendini bırakış.

Nisan, gizli bir şeylerin hazırlığındaydı sanki. Bir saldırı. Sabotaj. Bir kalkışma. Büyük bir şey. Azar azar biriken.

Sokak lambaları -Allah bilir- geceleri şehir uykuya daldıktan sonra gizli toplantılar yapıyor. Bir fısıldama, bir kikirdeme apartmanlarda.

Kırk yıllık iş hanları bütün babacanlığını yitirmiş. Az sonra, yıllarca kolladığı bir masumiyete el uzatacakmış gibi duruyorlar. Bakışları karanlıklaşıyor.

Kör eden bir pervasızlık güneşte.

Trafik lambaları bir sabah şehri terk edecek, belli.

Ara sokaklar kışın çamurlu yalnızlığını çoktan unutmuş, bir yeni yetme kız kokusu. Uçucu.

Bir temizlik kaldırımlarda, kadın eli değmişçesine.

Pencere önlerindeki saksılarda bir nankörlük. Bir nisancılık. Kışa karşı.

Bahçeler desen dünden razı. Başları göğe ermiş.

Gecelerde damıtılmış bir dişilik. Ilık bir şeyler. Açıklaması zor. Çarşaplarda bir kırışma.

Şehir, başına gelecekleri kavrayamıyordu bir türlü. Yaprak yaprak kuşatıldı. İç güdüsel bir teslimiyet. Uyuşturulmuş bir aslan.

Kış yaşanmış ve yıpranmıştı şüphesiz. Sahip olduğu bütün iyi ve güzel şeyler elinden alınıyordu bir bir. Nisan tarafından.

Hastaneye giderken yollarda nisandan başka kimse yoktu. Çocuklar okullarına varmış. Defterlerini açmış. İlk ezberlerini vermiş. Memurlar günün ilk evraklarını evirip çevirmeye başlamışlar. Bile bile anlamsızlığını. Ev kadınları paspasları çırpmış.

O anda, birdenbire fark etti. Çok geçti. Hem de çok! Nisan, her yeri sarmıştı. Büyük bir felakete uğrayanların korkusuz donukluğu geldi haberi aldığı ilk anda. Hiçbir şey düşünmeden bindi müdürünün arabasına. Yok, dizleri de titremedi. Nefesi kesilmedi hiç. Hatta -gülünç belki- arabanın markasını bile okudu: Fiat Doblo. Konuşmadılar giderken. Yanındaki mesai arkadaşı umutlu bir şeyler söyledi. Huzurlu. Kavşakta, müdürün gözleriyle dikiz aynasında buluşuncaya kadar. Sonra kucağındaki ellerine baktı. Arkadaşının nisan haberi yoktu belli ki.

Acilin girişinde uzun boylu bir kadınla çarpıştı. Tercih edilmiş bir kadın olmalıydı. Çok sevilmiş. Buna çarpışma denemezdi doğrusu. Kadın, sol omzuna -neredeyse kasten- vurup geçti. Dizlerinde bir kalem etek giymiş, saçlarının uçları kıvrılmış. Bir kırmızı ruj. Bir parfüm. Pahalısından. Geriye dönüp bakmadı bile. O kadar sevilmişti demek!

Uçuk pembe formalı, beyaz başörtülü tombul temizlik görevlisi acilin girişini tam da nisanla yakışır bir şekilde parlatıyordu. Her yer bembeyazdı. Her şey hazırды demek. Büyük gün gelmişti. Hızla hasta girişi yapan esmer genç kızın önüne koştı. “Yoğun bakımda. Durumu kritik. Doktoru bilgi verir.” gibi ezber laflar etti kız. Yanlıştı bir şeyler. Kızın konuşunca eğrilen ağzı yanlış, titreyen kirpikleri doğrudu. Oturttular bir sandalyeye. Anladı. Arkadaşının gözlerine gelip oturan telaş, acilin temizlikten sarhoş zeminine saçıldı.

Ayağa kalktı. Kirpikleri titreyen kıza ısrar etti. Kötü bir şey olduysa bilmek istediğini. Kız önündeki ekrana baktı. Daha önemli bir işi varmış gibi. “Doktor,” dedi “bilgi verir.” O anda acilin girişinde, sol taraftaki polis merkezini gördü. Arkadaşının kollarından sıyrılıp el çabukluğuyla odaya girdi. Masadaki polis -belli ki- yetkiliydi. Onu odadan çıkarmak isteyen diğer polis memurunu ters bir bakışın talimatıyla durdurdu. Buyurun dedi, yetkili olan. “Eşime ne olduğunu bilmek istiyorum.” Buyurun, dedi. Hastanenin beyazlığına yakışmayan eski moda, zevksiz sarı koltuğa bıraktı kendini. Arkasından yetişen arkadaşı da. Yetkili memur, nisanla iş birliği yapanlardan değildi. Sakin sakin anlattı. Ona, eşinin nicedir anlatamadıklarını. “Eşiniz,” dedi bir bardak su uzatırken. Kendisini tabancasıyla şakağından vurmuş. Sabaha karşı bir ihbar geldi. Çobanlar bulmuş. Buğday tarlasında. Arabayı terk edilmiş. Sanmışlar. Sürücü koltuğunda eşiniz. Tabanca kucağında, elinde hâlâ. Gözleri kapalı. Gittiğimizde...”

Suyu içti.

Yas tutmayı bilmiyordu. Bırakıp giden bir kocaya nasıl üzülmüneceğini.

Eve gittiklerinde mesai arkadaşlarının neredeyse tamamını evde buldu. Evi toplayıp süpürmüş, yasa hazırlamışlardı. Sessizdiler. Böyle bir nisan ne kadar anlayışlı ne kadar merhametli karşılanabilirse öyle karşılaşmış gibiydiler. “Ben dedi, “biraz yalnız kalsam.” Yatağa kıvrıldı. Baş ucunda nisan. Yok. Ağlamadı. Böyle bir acının yası nasıl tutulurdu, henüz bilmiyordu. Galiba arkadaşları da nisanı düşünüyordu. Acil kapısının camlarını tuzla buz eden uzun boylu delikanlı da bilmiyor olmalıydı bu acının yasını tutmayı. Küfürler etmişti. “Nerde o şerefsiz, leşini bana teslim edin, demişti. Sonra “Ben,” demişti, “onun yedi ceddini... Yaşatırsam namerdim!” “Ben,” demişti “onun çoluğuna çocuğuna bu dünyada nefes aldırırsam!..” demişti. İlk anlayamadı. Yetkili polis kolundan tutup poliklinik girişinden koşarak kendisini çıkarınca. Bir de polis arabasına bindirince. Bir de öyle bakınca. Anladı. Delikanlının bahsettiği çoluk çocuk şu beşikte yatan bir buçuk yaşındaki kız çocuğuyla, okulda babasının gittiğinden habersiz ders dinleyen on bir yaşındaki oğlan çocuğuydu. Delikanlı da bilmiyordu. Bu acının nasıl karşılanacağını. Yol boyu düşündü. Belli ki şehir de bilmiyordu. Bir nisan, bir nisan caddelerde. Şehir yaşamaktan çıldırıyor. Abartıyor sevinci. Maraş dondurmacıları, tezgâhları açmış. Bir oyun, bir oyun. Yaşamak istemeyenlere saygı kalmamış şehirde! Dönerciler bıçakları bileğlemiş. Kadınların ellerinde rengârenk naylon poşetler. İnanılacak gibi değil. Fırınlar ekmek çıkarmış!

“Uzak bir şehirde,” derdi, ölsek... Akrabalar gelene kadar...”

Al sana yas! En edeplisinden. En suskunundan. Bir damla gözyaşı yok. Bir tek soru yok. Beşikte uyuyan kızının soluğu daha bilmiyor nisanı.

“Bir insan, tabancayla kendini şakağından vurursa elbette gözlüğü kan olur! Varsa.” Bunu hayatında ilk kez düşündü. Morga, onu görmeye gitmeden az önce. Bir jandarma, arkadaşının eline şeffaf poşette merhumun üzerinden çıkanları verince. Belli ki arkadaşı da hayatın bu önemli ayrımını ilk kez fark etmişti. Kendini şakağından vuran gözlüklü adamın kan sıçramış gözlüğünü. Kemik üstelik. Jandarmaya sessizce “Bunları şeffaf poşetle vermeyin, görmesin böyle birden.” deyip... Görmediğini sanmıştı. “Gözümle görmeden inanmam.” diyordu o an çünkü yetkili polise. Arkadaşı yası, yavaş yavaş çağırarak istiyordu.

Göz kapaklarında bir nisan yenilgisi. Ağır bir şeyler. Sonra bir buğday tarlasında ıssız bir araba. Beyaz. Tam bir yardımcı doçent arabası. Tarlalar bir yeşil yarışa girmiş. Sen mi yeşil, ben mi yeşil! Nisan, her yerde. Bir gelincik, bir papatya suretinde. Araba biliyor yas tutmayı, demek. Öyle susmuş sabaha kadar. Hakikatli arabaymış!

Sonra bir anne iniltisi açılan kapıda. Uğunan bir yas. “Bu duvara mı dokunmuştun en son, bu kapının kolunu mu tutmuştun?” diyor yatak odasına girerken. Bir mabede girer gibi saygılı. Artık inananı olmayan bir dinin mabedi gibi kimsesiz. Çömelip kapı eşiğini okşuyor yaşlı anne. Kapı kolunu, oğlunun elini üç yaşındayken tuttuğu gibi tutuyor. “Bu kolumu tuttu en son? Bu kapıdan mı girdi” Yorganının alt ucunu aralayıp öpüyor gelinin terk edilmiş ayaklarını. “Kızım, diyor, “oğlumu affet! Cenazesini bize ver. Köye götürelim. Babasının yanına defnedelim.” Yaşlı anne, bozkır köylerini seviyor belli ki.

Yetkili polis “Eşinizin yüksek lisans öğrencisiyle ilişkisi olduğundan haberiniz var mıydı?” diye soruyor o anda. Geceler boyu eve gelmediğini bilen tek yabancı nisan değil artık. Acilin kapısı da biliyor. Yerdeki cam kırıkları da. “Bacımı öldürenin yedi ceddini yaşatmam!” diyen delikanlı da. “Önce,” diyor, yetkili polis “kızı vurmuş başından, sonra kendi kafasına sıkmış.” Gözlük geliyor aklına. Camı çatlamamış, hayret! Eşiniz sürücü koltuğunda, kız yanında, ön koltukta. O an hatırlıyor. Bir sabah önce evden gri takım elbisesini giyip çıktığını. Dalgınlığını. Akşam girilmeyen kapıyı. İçilmeyen mercimek çorbasını. Masada yalnız bırakılan Arnavut ciğerini. Nisan başında ortaya çıkan savrukluğu. Nisanın aksattığı şeyleri. Silahı var mıydı, diye soruyor yetkili polis. Cevap; acilin kapısına atılan yasbilmez tekme; kırılan camların, nisanın pırıl pırıl zemininde dağılışı.

Yeşil buğday tarlası. İspikçi güneş. Kadirşinas, suskun beyaz araba. Sonra bir çınar ağacı, uzak bir denizli şehrin dağında. Anne biliyor böyle bir acının yasını. Anneler, bütün acıların hakkını verir. Seziyor. Oğlunun uzak bir çınar ağacı olacağını. Nisan da biliyordu. O genç kızla ölmeyi; kendisiyle yaşamaya tercih edeceğini, demek. Nisanın eli vardı bu işte. Muhakkak.

YANLIŞ KELİME

Özlem Göktaş

RÜYA GÜNLÜKLERİ

Okulda yaptığımız okuma atölyesi çalışmalarında Rasim Özdenören'in "Sabahın Seher Vaktinde Aman" hikayesini okuduk ve Hoca'nın edebi kişiliği üzerine konuştuk. Hoca'nın *Hışırıtı* adlı öyküsünü çok sevdiğimi söyleyince bir öğrencim, "Hışırıtı mı, bu başlık beni çok etkiledi, Hoca ile tanışmayı çok isterdim" dedi. Okulda çıkardığımız gazetenin yeni sayısı için Rasim Özdenören ile söyleşi yapmayı planladık. Rasim Hoca'yı, kimseyi kırmak istemeyen hele öğrencilerden böyle bir istek gelirse seve seve kabul eden biri olarak tanıyordum. Hele eşi Ayşe abla misafirperver, sofrası herkese açık biriydi. Hoca ile iletişime geçtik ve öğrencilerle Ankara'ya gitmeyi kararlaştırdık.

Her şey planlandı ama maalesef pandemi ile bizim söyleşi de gazete de bir süre gündemden kalktı. Pandemi sürecinde rahatlamalar oldu ama Hoca'nın sağlık sorunları sebebi ile söyleşiyi online gerçekleştirdik ve diğer çalışmaları da ekleyip gazeteyi baskıya gönderdik. Gazetenin ilk sayfasında Hoca'nın fotoğrafının altına söyleşiden bir spot cümle yerleştirildi. Öğrencilerim ve öğretmen arkadaşlarımla gözümüzden bir şey kaçmasın diye gazetede ki metinleri tekrar tekrar okuduk.

Bir hafta sonra, cumartesi sabahı, beş yüz adet gazete adresime geldi. Koliyi açtım, heyecanla gazeteyi inceliyorum. Bir anda dondum kaldım, gazetenin ilk sayfasında Rasim Hoca'nın söyleşisinden alınmış spot cümlede bir kelime yanlış yazılmış. Matbaaya gönderilen metinleri kontrol ediyorum, evet orda da yanlış yazılmış. O kadar kişi kontrol etmiştik ama maalesef gözden kaçmıştı.

Sadece yanlışla odaklanan insanların eleştirileri ile öğrencilerin motivasyonunun düşmesini istemiyordum ve Hoca'ya karşı da kendimi mahcup hissediyordum. Bu yanlış nasıl düzeltebilirdim? İlk sayfayı yeniden hazırlatmak için matbaayla konuştum, kırtasiye kırtasiye gezerek beş yüz adet gazetede yanlış kelimeyi boyamak için uygun renkte boya kalemi aradım, gazete yetişmemiş diye öğrencilere yalan söylemeyi düşündüm, bana çözüm sunacağını düşündüğüm kişileri aradım. Hafta sonu iki gün bu işi çözmek için uğraştım, uğraştım ama olmadı, çok üzgündüm.

Sabah ola hayır ola, diyerek uyudum. O gece Rasim Hoca'yı rüyamda gördüm. **Hoca, evinde pencerenin önünde bir koltukta oturuyor, önünde küçük bir masa var. Ben gazeteyi çantamdan çıkarıp masanın üzerine bırakıyorum ve özür diler gibi iki elimi göğüs hizamda birleştirip söze başlıyorum. “Siz hasta halinizle sorularımızı cevapladınız ama ben bir kelimedeki yanlış görmemişim. Sizin özverinize karşı bu yanlış yapmak beni çok üzdü” dedim. Hoca uzun bir süre bana baktı ve bir sessizlik oldu. Sonra bana, “Üzülme, sağ elini o yanlış kelimenin üzerine koy, gazete dağıtılıp bitecek ama yanlış kelimeyi kimse göremeyecek” dedi. Sonra da sağ eli ile benim sağ elimi tutup gazetede ki o yanlış kelimenin üzerine koydu.**

Sabah rüyanın verdiği güçle gazeteyi yıl sonu okul sergisine götürdüm, kimseye yanlış yazılmış kelimededen bahsetmedim, bu Hoca ile aramızda bir sırdı. Kaymakam Bey öğrencilere, “Rasim Özdenören ile söyleşi yapmışsınız, tebrik ederim”, dedi ve sonra gazetenin ilk sayfasındaki Hoca'nın o spot cümlesini sesli okudu ama yanlış kelimeyi doğru telaffuz ederek okudu. Beş yüz adet gazete dağıtıldı, sosyal medyada paylaşıldı. Hatta yerel bir gazete, o spot cümleyi alıntı yaparak öğrencilerin Rasim Özdenören ile söyleşi yapmasını haber yaptı ama o yanlış kelime doğru şekilde alıntı yapılmıştı.

Sergi bittikten sonra Hoca'yı arayarak bütün bu olup biteni anlattım. Hoca, “Birbirimizin niyetinden emin olduğumuz için rüyada buluştuk ve sen samimiyetle çabalayarak o yanlış görülmez yaptın” dedi.

Hoca her zaman yazışmaları şu cümle ile bitirirdi: “Selam, sevgi ve dua ile...”

Rahmet olsun...

KISIR MATRUŞKA

Fatma Türk

Ben hep aynı adamlara âşık olurum. Kaç defa diye sorma, en az bir kedi kadar çok canım var benim. Aynı acıyla yoğrulmadan mayalanamam. Aynı uçurumdan düşmeden doğrulduğum görülmemiştir pek. Ders, öğreninceye kadar devam eder demiştim bir öykümde... Kendime bile dinletemediğim sözümü şimdi buraya tekrar yazıyorum. Öğrenme bozukluğu var bende. Zehirle kaplı göllerde yüzerim çoğunlukla. Suyunu yenilemeyi beceremeyen bu göllerden nefret etsem de üstelik. Alıştığı bataklık güzel gelirmiş insana. Hayatta kalmayı kopardığı dallardan öğrenirmiş kişi. Asıl marifet boğulmamak değil midir zaten!

Ummanlara açılmak ise bir çocuk düşüdüdür hep ya da izlediğim son filmin etkisiyle hayatımı değiştireceğime inandığım, yalnızca iki saniyelik süren bir karar. Uyuyup uyanınca unuttuğumuz düşler gibi aldığımız kararlar da aynı hızla unutuluyor. Belki vermem gereken bir şeyi almaya çalışıyorumdur. Karardan bahsediyorum. Alınan bir şey mi yoksa verilen bir şey mi belli olmayan şeyden. Belki de herkesin alıp verdiği şeylere elim kolayca uzanmıyor. Dımdızlak kalmaların insanıyım ben. Pek matah biri sanma beni diye söylüyorum. Elleri cebinde dolaşan bir insanın rahatlığı yoktur bende, diken üzerinde otururum genellikle. Ayrıca kendine sığamayan insanların satırlara taşmasını da bir can çekişmesi olarak görürüm. Oltanın iğnesindesin ama yine de çırpınıyorsun işte.

Koca bir günü saatin kadrasında izleyerek öldürüyor, ertesi gün ve onu takip eden diğer bütün günler istisnasız hep aynı şeyi yapıyorum. Ne kadar küflenmiş gün varsa hafızamda, unutkanlık eleklerinden geçirmekle uğraşıyorum. Günün asla yirmi dört saat olmadığını yahut bir saatin altmış dakikadan daha kısa sürdüğünü iddia ederken de son derece ciddi, hatta bilime dayanan verilere sahibim. Bizi üzerinden silkelemeye çalışan dünyanın başvurduğu bir yöntem bu. Altını üstüne getirdik gezegenin. Güzel ne varsa terk etti bizi. Gözüm bu yüzden sürekli panoda. Uzatma süresi verilir mi diye bekliyorum. Bana bitmiş gelse de bu maç, doksanuncu dakikadan sonra atılan mucize gollerini anımsıyor, henüz kurumamış yerlerin olduğunu görünce içimde, çocuk gibi umutlanıyorum. Olur mu olur. Yukarıdaki isterse her şey olur!

“En iyi yaptığın şey ne?” diye sormuştun geçen. Kulaklarımı en çok kendime tıkamak, bunu bayağı iyi beceriyorum. Kabuklu yaralarımın üzerine yeni kabuklar öreri mesela. Kuruyup düşmelerine izin vermem. O yüzden kanamaz benim yaralarım. Oksijenle teması yoktur. Aslında bütün çabam ne için biliyor musun? O meşhur Biz’in içinde görmem beni.

Çemberin dışında olmak yorucu çünkü. Daha da beteri; kendi hasedinde boğulmuşların hedef tahtasının tam ortasında durmak. Onlar içten içe kendilerini kemirirken, gözleriyle de seni yer bitirirler. Senin de yolun kesişti mi hiç kemirgenlerle? Hem biliyor musun, ben burada sana karanlıklarımın bahsederken onlar vıcık vıcık birbirlerini seviyorlar. Öve öve bitiremiyorlar maskelerini ve bıçaklarını arkalarında saklıyorlar daima. Onların gözlerinde ateşten mızraklar var, ruhlarında itidal yoksunu hevesler... Sen ve benim gibiler baş edemez onlarla, sayıları fazla, cümleleri kalabalık, kafaları hinliklerle dolu. Farkında olmadan seni de kendime katıverdim hemen. Biz yaptım ikimizden. Bu da besleyip büyüttüğüm ayrı bir zafiyet. Başta da dediğim gibi hep aynı adamlara âşık olurum ben, aynı kapanlara kısılırım. Her şeyi izah etmeye çalışmanın dayanılmaz ağırlığı altında ezilsem de değiştiremiyorum kendimi. Karanlıkların, insanı kabirlere hazırladığını söylemişti birisi. Nasıl temrinlerden geçtiyse artık, göğün mavisinden ümidini kesmiş, yüzünü toprağa çevirmiş... Ama onun gibi mutmain olamıyorum ben.

Bir de dertten, kederden konuşmuştuk seninle. Postmodernist sıkıntılarımızdan... Asıl dert sahibi kimdir biliyor musun? Derdini anlatamayan ya da anlatsa da anlaşılamayandır. Sonuç aşlında ikisinde de değişmiyor; anlatmayı başarmak beraberinde anlaşılmasını getiriyor. Yani kısır bizim matruşka. Anlaşılmayacağını bile bile doğurmak istemiyor.

Bir yere ya da hedefe ulaşmaktan çok, bunun için çabalarken heybemize doldurduğlarımız sanmıştım hayatı. Finalde ellerimiz bomboş. Kim bilir nerede takılı kaldı ruhum, acele eden kimdi bilemeden yürüyorum yine aynı güzergâhı. Aynı adamların uğrak yeri olmak değildi oysa niyetim. Bütün hanların kaderinde unutulmak olduğunu bile bile üstelik. Şimdi sen gelip indirmek istiyorsun raftan duygularımı. Zaten âşka hazır olda yakalanmaz insan.

KAYBOLAN RENKLER

Esra Kılıç Türedi

Akşam sessiz sedasız indi şehre. Sığındığı o uzun yaz ikindileri kayıp gitti ellerinden. Suyun şırıltısı kesildi, betonun ve toprağın geniz yakan kokusu silindi. Yaslandığı sedirin çiçeği eğdi boynunu. Ayna çatladı, çerçeve kırıldı, takvim yırtıldı, saat durdu. Yaz rüzgârıyla dalgalanan tül perde kaskatı kesildi. Asırlık çınar ağacının kökleri çatırdadı, dalları gevredi, sarı yaprakları kuru damarlarından ayrılıp yere doğru sessizce süzülüler. Zeminde bir gökkuşağı parıldadı o an. Ardından kirli sular yağdı üzerine, meraklı bir çocuğun elleri renkleri hınçla karıştırıp ânı bulandırdı; derken renkler, yapraklar, sular ve eller hep birlikte mazgalın içine karışıp kayboldular. Bir an o da akıp gideceğini sandı. Pelte bir beden, keçe bir zihin, git gide incelen bir deri ve içinde kaynayan kırmızı bir nehirle... Ruhunda inşa ettiği bir kovuğun daha sular altında kalışını naz ve isyan arasında bir yerden izledi. Hem de böyle tatlı bir yaz gününde. Hem de kış boyu içinde bir kardelen çiçeği gibi büyüttüğü o hayali bembeyaz sayfalara akıtırken. Belki de ilk kez böyle heyecanlanırken. Eskiden bu eksikliklere, bu yarımliklara ses çıkarmazdı; boynunu büker, ellerini dürer, gönlünü eğler yoluna devam ederdi. Şimdi... Yol yoktu ve kalbinin tam ortasında bütün bu yarım kabullenişlerin doğurduğu tam ve kocaman bir hüznü duruyordu. Önünde ise hâlâ yarım bir manzara.

Sığınağındaki son aydınlık kırıntıları da kaybolmadan kendine küçük bir boşluk bulup dışarı sızdı. Çok istediği iki şeyin arasında debelenip durmuştu yıllarca. Biri; varlığını kanıtlamak, içinde ara ara başını kaldıran o yaşama sevincine, gönlünü okşayan ve yıllardır onu diri tutan o ahenkli sese can katmak için çırpınmıştı hep, diğeri ise yıllar geçtikçe o varlığı sindirmek ve söndürmek için çabalamış, içinden sık sık yinelediği o duaya onu yaklaştırmak için sevincinin köklerine durmadan zehirler karıştırmıştı. İnsanın çok istediği iki şeyin aynı anda olmaya çalışması kuvvetli bir çarpışmayı andırıyordu. Hele bunlardan birinin varlığı diğerrinin yokluğunu da kapsıyor ve içine çekiyorsa ukde parçaları etrafa saçılıyor; başka insanların acımalarına, hayıflanmalarına, yazıklanmalarına konup ara ara dile geliyor, bir vakit sonra da unutuluyor, toprağa karışıp yok oluyordu. O, ikisi de aynı anda olsun istememişti gerçi. “Önce biraz hayal,” demişti, “yaza tutunabileceğim bir ip, aşağıya inip düzenimi kurabileceğim bir ılıklik, belki son kez kendimi unutarak gezinebileceğim renkli bir orman, belki biraz daha zaman, biraz daha ışıık, biraz daha renk, sonra her şey olabilir, her şey, pek çok şey...”

Bahçede gezindi, ayın yere çizdiği gölgeleri izledi, çıtalara kıvrıla kıvrıla tutunmuş asmalardan damlayan sular birkaç çiçekle buluştu o an; umutlu ve bembeyaz ellerden yayılan taze kokular yürüdü gecenin damarlarına. Merdivenlere doğru ilerledi. Birkaç basamak çıktı, yarı aralık kapıya eğilip salondaki sesleri dinledi; şarkılar, kahkahalar, konuşmalar... Sesleri özlemişti. Sesleri bu denli berrak ve yüzeyde duymayı özlemişti. Odanın önünde durdu. Duvarlara tutunmuş onlarca çerçeveye baktı. Çıtaların içine sıkışmış karlı dağlar gördü; kıvrılan yollar, taşlı patikalar, bin bir tonlu yeşiller, göl ışıltıları, yakamozlar, nilüferler, birkaç at belki, birkaç ceylan, çağlayanlar, sesler, izler, pencereler... Görmeyi özlemişti. Her şeyi bu denli berrak ve canlı görmeyi özlemişti. Her birini aynı anda doldurmaya çalıştı gözlerine, kurduğu dünyaları yeniden ömrüne eklemek istedi. Manzaralar kımıldanmaya başladı o an, zihnindeki imge tohumları çatladı, taze görüntüler fışkırdı çatlaklardan, renklerin durmadan çoğaldığı, onları durduramadığı zamanlar da gelip kuruldu yanına. Her biri eski bir dost gibi gülümsediler. O da gülümsedi. Gülümsemeyi özlemişti. Akıp giden günlerin içinde bir yerde, durduk yere, öylesine gülümsemeyi özlemişti. O an bir çocuk “Yüze yakın mı, yüz mü? Yüz yıl bir asır eder değil mi anne, bir asır!” diye bağırdı odanın içinde, ardından elindeki karahindibayı onun yüzüne doğru üfledi. Tüylerden birkaçını yakalamaya çalıştı, başaramadı. Tüyler dağılınca ardında beliren silüete baktı. Yine aynı yerine oturmuştu. Yarım ay perdenin altındaki koltukta açık çayını yudumluyor, misafirlerini geçmişinin derinliklerinde gezintiye çıkarıyor, eski kelimelerle dilini süslüyor, nasihatlerini tecrübelerinin içine gizliyor, değişen onca tarihten, rakamdan, şahitlikten söz ediyor; bazen bunlarla övünüyor bazen de bu durumun lanetinden dem vuruyordu. Bir an göz göze geldiler. Sustu. Yüzü acılaştı, gri bir bulut indi gözlerine. Bu vakitsiz ziyaret canını sıktı. “Niye geldin?” dedi. Gözlerinde öfke vardı. Suçlama, hınç ve yangın.

“Yorulдум, çok yorulдум,” dedi, “yeterince yürüdüm, artık durmak istiyorum. Hadi. Gidelim.”

Aslında. Yürümekten değil de varamamaktan yorulдум. Yürümek bir süre sonra varamamaktan kaçmaya dönüştü böylelikle. Kaçmaktan yorulдум. Kaçmak belirsizliğe koşmak oldu böylelikle. Belirsizliklerden yorulдум. Şu renksiz caddelerden, soluk mahallelerden, beti benzi atmış evlerden, durgun kaldırımlardan, hissizlikten ve kimsesizlikten, sessizlikten ve hevesizlikten, en çok da renksizlikten yorulдум. Oysa bütün bunlardan yorulduğum için istemiştım bu hayatı. Bir hayattan sıyrılıp diğerine koştuğumda dinleneceğimi sanmıştım.

Yanılmışım. Ellerim sayfalara dokunduğunda, gözlerim cümlelerle buluştuğunda, içim kelimelerle kaynaştığında bir kır bahçesinin kokusuyla donanır, içimde gürüldeyen bir ırmağın suyuyla canlanırdım. Fakat bir şey oldu. Yavaş yavaş bulanıklaştı su. Durağanlaştı. Ona can veren, onu çağıldatan, coşturan ve konuşturan kelimeler birbirine karışmaya, belirsizleşmeye ve anlamsızlaşmaya başladı. O ırmak, yatağından daha durgun ve daha kırgın bakmaya başladı bana. Sonra sen geldin. O ırmağa dönüştün, kırgınlığı da öfkeye ve hırçınlığa dönüştürdün. Suyun da içinde alevler kaynardı demek, ilk sende gördüm. Kendine söz geçiremediğini, içini serinletemediğini, kendine güç yetiremediğini, ilk kez kontrolü bu denli kaybettiğini... Benden alınanlarla beni suçlamayı hak belleyip gözlerime hiç bakmadın. Bakmadın çünkü gözlerimin ardına oturmuş kanlı toprakları görsen iğrenecektin. Bulanıklığın nedenlerini görsen haklı çıkacaktım. Yüzüme yayılan kahverengi lekelerden tiksindin. Ellerimin derimi yırtacak kadar kabarmış damarlarını acıyarak izledin. Kâğıdın üzerinde yokuşlar ve inişler, kavisler ve zikzaklar çizen titrek kalemimi çat diye kırmak, paramparça etmek, kıymıklara ayırmak ve uzaklara bir yere hunçla fırlatmak istedin. Senin öfkedeki titizliği, titizliğindeki öfkeyi iyi bilirdim. Ölecek gibi olurdun. Mükemmeliyetçi tabiatınla hayatını santim santim işleyen, ömrünü kitabı bir nizamın gölgesinde geçiren biri için bunlar ölümcül meselelerdi. Bu düzensizliklerin yegâne sorumlusunu o parmakların sahibi bildin. Merhametin yoktu senin. Anlamak yükü sana. Senin gözündeki insanlar tek bir hamleleriyle bile vurdumduymaz, savsak, sarsak ve özensiz olarak yaftalanabilirlerdi. Bana da o yaftaları yapııştırıp durdun. Yıllarca daktilomun başında arzuhâlleri dinleyip tuşların yerini katiyen karıştırmadan, herhangi bir hataya mahal vermeden, tek bir dokunuşla dokuduğum dilekçeleri çekip çıkardın tozlu sandıklardan. Aralarından kaçıp uçuşan yüzlerce kâğıtla doldu kucağım. Dolmakalemler inci gibi dizilmiş harfleri, altlarında parıltıyan tarihleri ve şehirleri, her birinden yayılan ahenkleri, kokuları ve sesleri gördüm. Bütün titremelerim birbirine karıştı. Onca dize, onca imge, yaslandığım onca kelime uzak bir yoldan gelmişçesine üşümüş bir hasretle baktılar bana. Fakat artık vuslat başka bir anlama bürünmüştü benim dünyamda. Onları ısıtamadım. Hayat; sıcak, boşluklu, miskin ve uykulu yaz günlerine benzemeye başlamıştı. Yavaşlamıştım fakat içimde bitimsiz bir koşu vardı. Farklı bir yere sığınmak istedim. Gürültüm dinsin, coşkum durulsun, zihnimden geçip duran görüntüler biraz da dışarıda can bulsun diye... Renkler dizdim önüme. Fırçalar dizdim. Kayboluyordum. Yine. Kayboldukça abartıyordum, abarttıkça kaybetme korkum daha da büyüyordu. İnsanların kendilerini ömür boyu adadıklarıyla kuvvetli bir iradeyle, tek bir düzlemde, cesurca kurdukları o ilişkiler bende hep kaygan bir zeminde, her an benden alınacakmış gibi duruyordu ve öyle de oluyordu. Korkularım mı kumlatıyordu onları? Bilmiyordum. Bekliyordum.

Bütün bir kış soğuk odalardan, bitmek bilmeyen akşamlardan, öldürücü boşluklardan, temiz halılardan kurtulmak için bekliyor, aşağıdaki demir kapının kanatlanıp açılmasını ve beni renklerle özgürlüğüme kavuşturmasını diliyordum. Ve her yaz orada, renklerin arasında tepeden tırnağa çiçek açıyor, beyaz sayfaların arasında gezinmenin hazzıyla genişliyordum. Ama bir şeyler enikonu yavaşlıyordu, bu yavaşlamayı durduramıyordum. Tuhaf bir hâldeydim. Ne hasta olabildim ne dinç hissettim. Ne yaşayabildim ne ölebildim. Gittikçe anneme benzedim. Neredeyse bir asır onun gibi debelendim şu hayatta. Genetik, dediler eski toprak, dediler, iyi bakım, iyi beslenme, sağlam kafa, sağlam beden, dediler... Hepsini matah şeylermiş gibi dillerinde gevelediler. Onlar geveledikçe ben daha çok kök saldım hayata. Kök saldııkça bu sonsuz ve belirsiz zaman daha da sündü, daha da uzadı, yaşamın ağzında bıraktığı o yavan tat bütün lezzetleri dilimden ve elimden çekip aldı. Renklerim kayboldu, görüyor musun? İnsanın bu rengârenk dünyada renkleri kaybolursa ne olur? Yazı biter. Göğüne daimî bir gece iner. Daha fazla duramaz buralarda. Durmamalı. Bana kızmayı bırak. Zamanı tutamayan sensin, ben seni özleyenken sen benden nefret edensin. Bu kavgayı bitir. Gidelim.

Onu duymadı ya da oralı olmadı. Yanındakine eğilip “Aklımda bir manzara var. Yaz bir an evvel gelse de bir an önce yapsam onu.” dedi.

Bütün sesler bıçak gibi kesildi. Duvardaki son tabloyu, o yarım ve titrek manzarayı bulanık gözleriyle izledi uzun uzun. Diğerleri ise onun salonun ortasında duran asırlık vücuduna, çatırdayan köklerine, gevreyen dallarına ve sarı yapraklarına bakıyordu.

AĞUSTOSTU, ÜŞÜMÜŞTÜM

Ahsen Dalca Korkutan

Bir keresinde boğulmuştum. Tam olarak, nasıl desem, bildiğiniz batmıştım. Çırpındıkça çırpındıkça dibe yüzmüştüm. Ayaklarım üşüyor, bacaklarım. Sonra ellerim. Sanki sudan çıkmışım. Çoraplarım yatak odasında komidinin önünde. Salondan çıkıp koridora doğru yürüyorum. Burnuma bir yerden klor kokusu geliyor. Yere bakıyorum. Kalebodurların üzerinde duran bir çift çıplak ayağa.

Bir keresinde boğulmuştum. Hem nasıl. Sular dolmuştu gözüme. Gözlerimi yummuş, yumdukça batmıştım. Su batmıştı göz kapaklarıma diken gibi. Sudan diken olmaz. Ama oldu işte. Acımişti. Bir keresinde, diyorum, çok ağlamıştım, amma ağlamıştım da kendime acıyıp acıyıp bir daha ağlamıştım. Aynaya bakıp. Gözlerim yanıyordu. O gecenin sabahı uyandığımda şişmişlerdi de. Su yutmuş gibi.

Büyüdükçe ağlamaklar biter, demişlerdi. Çocuktum, şaşırmıştım. Şaşırmak çok kolaydı o zamanlar. Şimdilerde beni öyle yoruyor ki. Üşenip hiç meyletmiyorum bile. Nasıl yani, demiştim. Hiçbir şeye üzülmeyecek miyim büyüdüğümde. Gülmüşlerdi. Gülmeleri bitince sorunun cevabını beklemiştim. Gözyaşı denilen şey, biten bir şey, demişlerdi sonra. Ne sanıyorsun. Doğduğunda sayıyla veriliyor insana. İnanmış, kafamdan on bin yüze kadar saymaya başlamıştım. Bana ne kadar vermişlerdi acaba. Bebekken çok harcanıyor, harcanıyor da büyüdüğçe azalıyor, neden, deyip devam etmişlerdi. Sen hiç ağlayan büyük insan gördün mü. Küçüktüm. Pat diye cevap verememişim. Aklıma biri gelmişti. Söylemekten çekinmiş, bakıyordum öyle yüzlerine. Sessizliğim, cevabımın müspet olduğunu düşündürmüş olacak. Bak, boşa söylemiyorum, göremezsin işte, demişlerdi. Halbuki kaç sefer şahit olmuştum. Hep ağlardı yalnızken. Annem miydi, teyzem mi, anneannem mi. Bir kadındı ama biliyorum. Beni yok sayarsam, yalnızdı da. Tek başına ağlar bulurdum onu. Kimdi. Çocuklar çocukluktan çıkana kadar görünmez olur. Büyüdükçe beliriverirler birden. Belirmiştım. Belirince görmez olmuştum, kimdi. Sessizliğimi bir cevap sanıp konuşmaya devam edince öfkelenmişim de hayır, diye bağırıştım. Gördüm işte. Kim, diye sormuşlardı tabii. Söylemem işte ama gördüm ben.

Ayaklarım üşüyor, bacaklarım. Ağustosta böyle üşünür mü hiç. Her yerim kaşınmaya başlıyor bir taraftan da. Pul pul dökülüyorum. Balık mıyım ben, suya hasret. Yok, yok. Bal gibi kaşınıyorum işte. Bir belayı çekiyorum. Ya da iyileşmek gibi. Yaralarım kapanıyor da ondan bu kaşıntı. Ne bileyim. Krem sürsem. İkinci çekmecede. Komidine varamadım daha.

Benden beklenenlerin aksini yaptığım zamanlardı o yıllar. O kaynağı bilinmez gücün büyüyünce azaldığını sonra sonra hepten tükendiğini bilmiyordum o sırada. Tahmin bile edemezdim. Çocuktum, diyorum. Ne isteseler ne deseler aksini yapmaya ant içiyordum. Her şeyi ters çevirip. Tam arkasından bakıyordum.

Ne karıştı. Çıkan ilmeklerin ucundan tutup da bir bir sökmeye başlamak istiyordum. Yaptığım her şeyi, en sonuncudan ilkinde dek söküp yok etmeyi isteyecek kadar öfkeleniyordum. Ortada hiçbir şey bırakmamak bence çok akıllıcaydı. Ya da öylece bırakıp berbat etmek.

Berbat.

Berbat, diyordum yüksek yüksek.

Olmaz, hayır, diyordum.

Gelme.

İstemem.

Kalma.

Git.

Defol.

Düşünmeden bağırıp bağırıp da pat diye döküyordum ortaya. Demişlerdi ki ağlaya ağlaya iyice kurutursun gözlerini, sonrasında ağlamak istesen de çıkmaz. Herkes aklını gözyaşıyla bozmuş gibi durmadan böyle konuşmuyordu tabii. Sadece ağlayıp ağlayıp kafa şişiren bir veledi susturmak istiyorlardı. Neden ama neden, diyordum. Gözyaşı kıymetlidir, sen sakın boşa ağlama, belki ileride lazım olur, diyorlardı. Keşke onları dinlemeseydim. Bu zamana kadar sakladıklarım ne ağır.

Bir keresinde boğulmuştum. Kollarım bacaklarım iyice yorulmuştu çırpınmaktan. Tutup beni kenardan havuza atmışlardı. Bocalayıp çabaladıkça hadi yüz, demişlerdi. Bacaklarım. Kollarım. Birden soğumuştum. Ağustostu, üşümüştüm. Dişlerim vuruyordu birbirine. Tutunup kurtulmak istemiştım. Bir taşla, bir demire, bir sandala, bir şeye. Kocaman olmuştu havuz. Ya da birine tutunmak istemiştım. Havuzda sandal olmaz, demişti, kendim. Kafan ne saçma çalışıyor. Kafam. Sus. Birine sakın tutunma yüzerken. Batırırısın. Kendini de onu da. Yük olma.

Annem izliyordu. Babam da gelmişti o gün. Kaç zamandır yüzmeyi öğrenemediğim için annem bu sefer başarırsam bana hediye alacağını söylemişti. Çantalı mikrofon. Koluma asıp. Korkmaaaa sönmezbuşafaaaak Laardaayüüzeen. Boğulmuştum. Kollarım bacaklarım suyun içinde bir ahtapot gibi. Görseniz. Çırpındıkça mıknaş vardı sanki dipte. Çöküyordum. Dip, tam sekiz yüz on bin milyon metre. İnanmazsınız. Korkmaaa sönmeeee. Sus. Annemin mi babamın mı kolu bu, beni kim, hangisi çıkardı. Tribünde ikisi de yok. Belki mikrofon almaya gitmişlerdir.

Koridorun sonundayım. Yatak odasına gireceğim. Ayaklarım büzüş büzüş olmuş. Boğulmuştum ya bir keresinde. Göz kapaklarım hâlâ batıyor. Su içerken bile. Yüzümü yıkarken bile. Nefessiz kalamıyorum. O anı şak diye parlatan sonra kaybedip götüren bir buton var bende. Nerede bilmiyorum ama bende. Bilsem. Sus, sus. O kadın gibisin. Kimdi o, annem miydi, teyzem mi, kim. Sus, sus. Yalnızken sen de onun gibisin işte. Yüzmelerim de birikmiştir. Çünkü hiç yüzmedim o günden sonra. Boğulmuştum. Sonra bana o çantalı mikrofonu almadılar.

SANAT

Fatma Yavuz

Daracık, dik ve karanlık merdivenlerin en çok dikkatimi çeken yanı, köşelerinin ne kadar keskin olduğuydu. Küçük bir sendeleme ya da ayağının takılması gibi durumlarda kafanın yarılmasını garantileyen bir tasarım. Dikkat çekmeyi seven sanatçı, kendince yaşamı tiye almış herhalde, diyorum. Söz konusu olanın kendi yaşamı olmaması da bir özgürlük alanı sağlamış olmalı.

Her tarafı dökülen betonarme binanın sadece iki katını dinlenmeden çıkınca nefes nefese kalıyorsun ve duvar tırmanışı yapmışsın gibi hissettirmesi sürpriz olmuyor. “Neyse ki daha fazla tırmanmam gerekmiyor.” diyorum elimdeki adres yazılı yırtık kâğıda bakıp. Bu da bir şeydir. Merdivenlerden gözümü ayırıp kafamı kaldırıncaya koyu renkli ahşap bir kapı karşılıyor beni. Hatta burnumun dibinde bitiyor diyebilirim çünkü merdivenlerde meziyetini konuşturan sanatçımız merdiven bitimiyle daire giriş kapısı arasını mümkün olduğunca dar tutarak yaşamın kısılalığına ve boğuculuğuna vurgu yapmış.

Ahşap kapının tokmağı, kararsız ve yorgun yapısında bir sarsıntıya neden oluyor ben vurunca. Zavallı yapı, zatürreye tutulmuş, çılgınca öksüren cılız bir ihtiyar. Sarsıntı kesildiği anda da kapının diğer yüzünden bir ses “Kim o?” diye sesleniyor. “Hadi diyelim görüşmeyi istemediğin biri vurdu o tokmağı, isteğini gerçekleştirmeyi bu kapının garantilediğinden emin misin?” diye soruyorum sesin sahibine. Ama içimden. “Yenge, ben geldim. Zehra...” diye cevaplıyorum soruyu. Telaşlı bir patırtıyla açılıyor kapı. Açılmasıyla birlikte yanmış yağ ve lağım kokusunun karışımını sadece burnumda değil tüm suratımda hissediyorum. Yüzümün hislerimi ele vermemesine dikkat ederek büyük bir gayretle gülümsüyorum. Yengemin yüzünde de samimi, saf bir ifade... “Ne zamandır seni bekliyorum Zehra.” diyor. “Amcan geleceğini söyledi. Yemek ısıttım sana bak.” Eliyle içeriği işaret ediyor. Böyle bir karşılamayı beklemediğimi fark ediyorum. Ve bu cümleye de sadece gülümsemeyle karşılık verebiliyorum maalesef. Loş ışıklı girişten sıyrılıp bir kişinin zar zor sığıldığı koridorda ilerleyerek salon niyetine kullanılan, badanası artık sarıya da geçtim portakal turuncusuna dönmüş olan odanın kapısında duruyorum. İçerisi ileri düzey bir dağınıklığın ve pisliğin pençesinde...

Odanın tam ortasında duran, üzerinde örtüsü bile olmayan kestane rengi ahşap masaya bakıyorum kapıdan. Yengemin yemek dediği bulamaçvarı iki kap gıdaya takılıyor gözlerim. Buz gibi olduklarını durduğum yerden bile anlayabiliyorum. “Ne zaman ısıttın bunları yengeciğim?” diyorum. “Amcan dün akşam, yarın Zehra gelecek deyince, hemencecik ısıtıverdim.” diyor. Şaşkınlıkla bakıyorum yüzüne. Bu kadarını beklemiyordum doğrusu. Babama ah ediyorum içimden. Yengemin yüzünde takdir bekleyen bir ifade... Kibarca teşekkür ediyorum. Yüzündeki memnuniyet görülmeye değer doğrusu. Kim bilir en son ne zaman iyi bir söz duydu, diye geçiriyorum içimden. “Amcam neredeydi o esnada?” diye soruyorum meraktan. O çoktan yattıydı diye yanıtlıyor sorumu. “Çok yoruluyor o Zehra.” “Haklısın yengeciğim.” diyorum evin diğer kısımlarına göz atarken. “Hurdacılık kolay olmasa gerek. Bu soğukta, ayazda...” “He ya” diye karşılık veriyor. Mutfak dehşet bir yer. Hijyen beklentisini geçtim “Burayı inşa eden vicdansız neden pencere yerine bir deliği reva gördü acaba kendi ırkına?” diye düşünmeden edemiyorum. “Aslı geliyor mu hiç?” diye soruyorum. “Arada geliyor.” diyor. İzimli alıyoz onları biz bazı, diye devam ediyor. “Neredeler şimdi?” “O da, Yıldız da, Yağız da hala aynı yerdeler.” diye cevap veriyor. “İyi bakılıyorlar mı?” “He ya.” En azından biri sağlıklı olsaydı, takip ederdi anasını babasını diye düşünmeden edemiyorum. Üçünün de zihinsel engelli olması büyük talihsizlik. “En büyük çocuğunuz Aslı’ydı değil mi yenge? Kaç yaşındaydı?” “On beş.” diyor. Birkaç yıl önce de on beşti sanki. Babam öyle söylemişti bir sohbet esnasında. Yengem çocukların yaşlarını da muhtemelen beşer yılda bir güncelliyor zihninde, diye geçiyor içimden.

Banyo ve tuvaleti es geçip yatak odası olarak kullandıkları odanın kapısını açıyorum. Biraz çekingen bir şekilde... Darmadağın olmuş odaya, kirden desenleri kaybolmuş halının üzerindeki kirli şilteye bakıyorum. Yorgan olarak da incecik bir battaniye duruyor ayakucunda. İnsan “Burada nasıl yaşanılır?” diye düşünmeden edemiyor. Sessizliği bozmak için “Senin sağlık durumun nasıl? Hala bayılıyor musun?” diye soruyorum. “Bazı” diyerek yanıtlıyor sorumu. Beklediğimden oldukça kısa bir yanıttı bu. O esnada fark ediyorum zaten beni dikkatle süzdüğünü. Birazcık tedirgin olsam da belli etmiyorum tabii. Yavaştan babama sinirlendiği mi de fark ediyorum. En son, on yıl önce dedemin cenazesinde gördüğüm insanları ziyarete göndermesi beni! Sorumluluğunu bana yıkıp vicdanını rahatlatması değil de ne? “Bu ev kolay ısınıyor mu?” diye soruyorum. Çünkü gerçekten merak ediyorum bu sefer. Beş dakikadır evin içinde olduğum hâlde ayaklarım şimdiden buz kesti. “He ya. Amcan odunları kırıyor, ben de içine atıyorum sobanın.” diye yanıtlıyor. Beklediğim cevap bu değildi ama neyse.

Bir saatlik dolmuş yolculuğum esnasında kısa bir süre oturup bir bardak çay içmeyi, görevimi yerine getirmiş olmanın vicdani rahatlığıyla ayrılmayı planlamıştım ama planıma sadık kalabileceğimi sanmıyorum. Çünkü ne oturabileceğim bir yer var görünürde ne de çay ikramında bulunabilecek biri. Ayaküstü biraz daha sohbet etsem ve kalış süremi uzatsam daha mı iyi olurdu acaba, derken “Sen kalacaksın değil mi?” diyor yengem. “İsterdim ama maalesef kalamayacağım. Yarın sabah işe gitmek zorundayım yenge.” Hayal kırıklığını apaçık okuyorum yüzünden. Konuyu değiştirme ihtiyacı hissediyorum haliyle. “Çocuklar en son ne zaman gelip kaldı?” “Oldu biraz.” “Özlemişsindir.” “Çok özledim ama vermiyorlar isteyince.” Zihnimde birkaç teselli cümlesi arayıp bulmam gerekiyor. Çünkü üzüntüsü her halinden belli... Hayli zorlanıyorum çünkü ne söylenebilir ki bu şartlarda? “Yengeciğim, bu da sizin şanssızlığınız. Allah sizlere sağlık versin.” desem olmaz. Kadın sağlıklı değil ki? Hem şanssızlığın vurgulanması teselli olur mu bilemedim? Allah beterinden saklasın, desem denmez, akıl sağlığını kaybetmekten daha kötüsü an itibarıyla canlanmadı gözümde. Ayrıca üç çocuğunun da sırasıyla yaşadığı bir bahtsızlığı nasıl mantıksal ve kabul edilebilir bir zemine oturtur ki insan?

Yavaş yavaş çıkışa yöneliyorum. Yengemin tüm dikkati üzerimde... “Sen üzülme belki yakında yine gelirler.” diyorum hafiften gülümseyerek. “Sen gidiyorsun.” diyor. Yarı şaşkın yarı soru ifadesiyle. “Dedim ya yengeciğim. İşe gitmem gerekiyor benim. Yoksa inan kalmayı çok isterdim.” Böylesine saf, hakiki bir üzüntüyü en son kimin yüzünde gördüm hatırlamıyorum doğrusu. Üzülüyorum elimde olmadan. “Yalnız değilsin, üzülme lütfen.” diyorum. Tam çocuklarının, eşinin varlığından bahsetmeye, babamın da yakında ziyarete gelebileceğinden söz etmeye hazırlanırken beklemediğim bir şekilde aydınlanıyor yüzü. Her iki elini aynı anda karnına götürüp patlatıyor bombayı. “He ya. Yalnız değilim Zehra. Hamileyim ben.” diyor. Sesinde nasıl saf bir mutluluk... Nasıl bir neşe... Ne diyeceğimi bilemiyorum elbette. Coşkusuna gülümseyerek eşlik edip “Haydaa!” diyebiliyorum yalnızca. İnşallah bunun akli başında olur. Amcamın aksine.

ELMAYI KENDİM YERİM

Hicran Aslan

1-Gece

Giovanni Bellini Meryem ve Çocuk İsa 1400'ler
çocuk isa elinde tutmuş olduğu günahın simgesi elmayla
yaşayacağı çileleri acı sonu haber eder
âdem ve havvadan insan nesline geçen günahkârlığın
kefareti isa gibi herkes ödeyecektir
çünkü hepimiz elmayı çiğnemiştir

bağırıyor hoca camiden onüç cuma
süt dişi düşünce abdestin kırılır çocuktan
çiğnemeye başladığı anda büyümüştür çocuklar
çünkü şeytanla tanışmaktır çiğnemeye başlamak
elmayı çiğnemiştir ve gözlerindeki perde kalkmıştır
ikisi de çıplaktır
çünkü kral çıplak dedirtecek elmadır o çocuğa

bu elmalar çok dolaşmıştı zamanlar arasında
gregor samsanın babasının attığı üç elma
onun sisteme aşırı rızadan
böceğe dönüşen bedenine saplanıp çürümüştü

çünkü samsa dişsizdi
söylenmemişliklerin insanın içinde çürümesi gibiydi
ve keskin bir kokusu vardı
öyle çok çürüdü ki koku görünür oldu
koştuhalepçenin ara sokaklarında
her eve girdi koku
ölüm oldu ondan kaçılmazdı
oysa elmalar gülgiller familyasındandır
ve kokar binlerce insanı öldürecek kadar

bu gecelik bitti şiir her şey varlığına döndü
düşen dikenimi alnından öptüm ve sakladım
yarın gece yeniden buluşacaktık

ZAMANSIZLIKLARA DÂHİLDİR FAZLALIKLAR

Necdet Arslan

bulutlar homurdanıyor dönmeliyim
akşamüstü düşleyişler katarıyla gelir
kılıcandan kurtulmuş bir kuşum, ürkeğim
ellerim üşengeç ıslağa dokunamam

unutulmayan yalın kılıç kar sessizliği burada gözlerin
yarıda bırakılmış şiirlerden belki biraz yaralı
sürekli araf ve köz

hangi rüzgarın önünde ne yöne gittiğini bilmez aşk
belki kardelenin açtığı dönencedir söylenemeyen
kara yağız iki gölgenin sağanağı altında
kül çukurlarına dönüştürür gurbetlerimizi

kaç yaranın sargısıysa kıvrılıyor ruhta
gün uysallaşmıyor ikindiler geçse bile
ellerim kupkuru sesim çıplak duyumsa
taş masada eylemsizliğin dağıttığı kağıtlar
sekerek terk ediyor sözcükler sorma kimindir
münzevi karayel yapışır alnın şimdi daha da derindir

tarlakuşu neyin düşünden kalmadır belleğinde
ırmak da soluyor ebemkuşağına inat
kirle karışık uzuyor yağmurlar
hani ölmesem durduk yere, yangısı olmasa
serilmişim korkularına usulca
hırçın, ince göz izi var bu sıralar susmalarımda

ARKADA KALANA

Işık Sungurlar

Arkamızda bıraktığımız suyunu çeken toprak
Ateşi ellerinin, ateşi alnını dayadığın yerin, ateşi arasında iki evin
Kaç yerinden kırılırsa insan
O kadar yerimden kırılıp diz çökmüşüm kendime

Buradan çıkıp gittiğimiz bir yer vardı
Benim göğsümün ortasında
Senin ellerinin arasında
Kayıp

Arkamızda bıraktığımız göğünü unutan bulut
Kavı ağzında ormanlarımda büyüttüğüm şeyin
Hangi yerinden kırılırsa insan
O yerlerimden kırılıp kalmışım
Sessizliğinde bir gölün

Arkamızda bıraktığımız sabrını yitiren derviş
Közü yüzümüzde yankılananın
Kim tarafından kırılırsa insan
Onun tarafından kırılıp el sürmüşüm
Duvardaki izine

Burada işte
Burada, bankın üstünde

saçlarım kısa
saçlarım uzun
ellerin dolaşırken arasında zaman tel tel akıyordu

burada işte
burada yürürken sessizce
bıraktığın elim değildi

burada işte
bu fotoğrafta sana gülümsüyordum

tenim ak
tenim kara
ellerin dolaşırken vücudumda
başka bir dünya yoktu

bir tamamdanda gün gün düşmek

Ayfer Karakaş

bu iğneler, enjektörler, bisturiler
keser ve acıtır fakat iğne, enjektör ve bisturi
-ler ayrı düşünülmez yaradan, sağalmaktan ve gülden...

kendimi ayırıyorum yanındalıktan, içindeliğinden
içimde kımıldayan bu koca delikten
çün!.. adımı, yüzümü tanıtmıyor sendeki insula!

çiçekli sözcükler bulamıyorum artık
boğazıma kadar mutsuz
-luk, gırla... yok oluşa koşuyor bir at
yok oluşa!..
çün!.. çözülen bu tortular, kuruntular ve af nafiledir...

ağaçlarım bir kışı giyindi, bu kez son olmalı
beklediğim bir bahar, bir tabip ve talep, bir put kırıcı yok!
bu kez son olmalı sehven tanıştığım hiçlik
zamana, imana, şifaya ve dahi bir yalana daha
kırılacak parçam yok!

bir büst bulacaksın, bir mumya, bir trappist
mayalanmaktan küf oldum, uf oldum düşmekten
salıncağıma tutma, ipeğimi dokuma, kurdela takma saçlarıma
*usanç bu, hep aynı çembere hep aynı kuyuya yazılmaktan
paldır küldür öngörü bu
göz görüyor, akıl tartıyor, makas biçiyor bu amorf aşkı!*

*seni doğuramam, kalbimdeki rahmi kirletti düştüğün şerhler
dalından koparmak istediğim bir meyve, bir yemiş yok... tokum!
bu, bir distopyanın tam ortasına kapaklanmak...*

parçadan bütüne tuhaf bir seyr-ü sefer
bu, ağrıya ayan beyan vakıf olmak
gün gün düşmek bir tamamdanda ve eczadan
kalbime tırmanan zehirli suyu söktüm, hünerimdir!

bir sonraki şarkı pür-i pak olmak
manivelaya dokundun
sahibi değilim ne başlangıcın ne sonun
*semazen değilim, pervane değilim, kirman değilim
sadece uçucu bir özüm, uçtum... bu!*

*ipler germiştim ruhundan ruhuma, yarandan yarama
yüzüme ekşiyen bu savunma
inancımı kemiren kurt... yurt değil!*

VEFAKÂR

Meral Afacan Bayrak

Ah kuşkonmaza bakakalan gözdeki buğu,
Dalgın ördeklerden ötede yüzen sarı yapraklar
Nereden bileceksin ki, bir türlü gidemeyen treni
Beklemekten damağı çatlamış gencin sabrını,
Gel, ilmeğini ilmeğe geçir zamanın gergefinde
Rengini unutma mor zambakların, olur mu?
Kayboluşlarımdan bilirim, kırmızı güllerden, kaşkollerden
Beyhude arayışlara kapılır seherde çoğu kez insan,
Şaşkın, iri adımlarıyla var mısın oradaki büyük resimde
Nerede çamura bulanmış yorgun doru atlar,
Derin, şifalı sulardan geçmiş mi acep?
Dingin, sarı, toplanmış bir göçün
Sonunda bularak ulaştığıdır o dağlar.
Sükûnetlerin, korkusuzlukların rüzgârında
Vazgeçersen, küsmüş sayarlar mı, bilemem
Anlamazsın hiç, sen doğdun doğalı köşeli bakanların çalımını.
Dönme dolabından ibaret bir panayırın ışıklarındaki saf şavk,
Harcarlar hiç düşünmeden, harekete geçmeden
Sanki dedesinin öcünü çıkarır gibi, giydiği beyaz gömlekten,
Hoyratça sıyrılır aradaki küçük pencereden,
Bin talandan yana, gönülleri buz oysa
Sessizce anlaşırılar hatta gölgelerine tutunmuş
İflah olmaz hiç, bildin sen değişmeyen o eprik mevzuyu
Gecenin içinden galip sıyrılan kendinden emin bile olsa,
İyileşmez bir yaranın sakinleri, gereksiz konuşur sanki
Geç git işte, öyle takılmadan kendi haline bırak onları
Zamandan yana sona kalan umutların
Yalnız bir çeşidinde avun öyleyse
Kalanlardan ol ki,
Vefa göresin gelecek çocuklardan.

ADLAR ORMANI

Ceren Birinci

Seni sevmek, son anda yetişmek gibi vapura
Salep kokan bir sokağa varmak gibi, tekinsiz İstanbul kargaşasında,
Seni sevmek, küçük şakalar yapmak sanki bu yetişkinlik oyununda.
Dingin bir bekleyişin kapılarının
Rengârenk bir lunaparka açıldığını görmek,
Cebimde heyecanlı jetonlarımla.
Sen, en güzel rüyamın hayırlısı,
Ben ki bu gösterinin kerameti kendinden menkul tavşanı,
Şapkadan evinde yaşayan.
Yani ben, sarayın soytarısı.
Şapkamdan çıktım artık.
Sihirbaz yeni iş bulsun kendine.
Padişahı da başkası güldürsün.
Az gittim uz gittim, asfaltlardan yoruldum
Köylere vardım kentlerden
Gidilmemiş yollara saptım
Evimi buldum yeniden
Ağaçlara sarıldım ve sırrımı fısıldadım patikanın sonundaki çama

Adlar ormanında dolandım aylak bir gezgin gibi,
Ağaçların yosun tutmuş tarafları hep seni gösterdi, karınca yuvaları da.
Kırmızı bir yazmayla bir ıhlamurun dalına astım adım burada,
Rüzgar uçurdu, götürdü başka diyarlara.

Seni sevmek; benden çıkıp herkes olmak,
Birden sonsuzluğa uzanmak.
Şimdi kimseyim ve herkesim
Yankılanır durur adım dağlara çarpıp
Benim adım, seninki ve bir diğerinki de
Bütün adlar karıştı birbirine, ne güzel.
Bitti tüm kavgalarım.

bağırmlar

Deniz Dengiz

10

Ben ki hiç kavuşamamıştım
Birhan Keskin

Bu gölge bu gövdeye fazladan terlemiş. -t u f a n !
kavuşmamış keşiğin iki yakası, elem ve gece

yıkım! kıyametin 'suretim' günü. - m a h ş e r !
asamda çılgılık buldu aşk. cinnet ve çukur

Çamurun ham mayası. -ve kavruk ve cüruf
katranla bağırdım çölün inleyen rüyasına

yokluğunun ihramına büründüm. gözlerimden-
yankılandım mahşerin göğsünde. -gözlerine sa'y

13

girdabın gövdesinde göçebe ç ı ğ l ı k tım
sınırlarını yitirdi Mariana

Ç
u
k
u
r
u

kendi izimi sildim arayışın derin kıyısında
nehirlerimi unuttu denizler ve göller

kıtalar uykuda. başlasın zeminin fısıltısı
sessizliği eritsin yeraltının soluğu

zamanın dünyaya kazıdığı yara
taşların hafızasında gömülü yankı

EVİNE DÖN DOROTHY

Nagihan Coşkun / Ahmet Şerif Doğan / Elif Altıntaş

“anne evde misin, dönüş yolunda çikolatamı yitirdim”

serpilmiş peygamberler kadersizlere
ellerin tanrı olsun yurduma,
kaldırımda siyahlığım ardından duan kalsa
gaflet bildiğin yerlere kokun konar uyanırım
sadece sen rüyamı korkut ellerindeki çamursu yorgunlukla olur ya dokunursan
bulutlar arınır sur tuttuğum yaralara

burjuva kukla olur meyin suyuna
soğuyan şekerin tadı kömür formunda ağzımda is
dönmeyen topuklarım içe bükülen yansımanın sarhoşu dün ben,bugün senle yarın
hiç

kapının teninde işaret parmağının sırtı teması uyandıracak iç burkuntunu
karar notası duyulur evin sıkıntı duvarından tatlı mırıltısı kedinin karnında
yumuşak gurultu pamuk yumağı ve üstünde kakao lekesi

chaque porte s'ouvre en appelant maman

bulut, beyaz ve yağmurun öteki hani o yüzü
bulsun beni de yüklediğim sırlarımla sarı ağrının sonu
sırtımda nasırlı topraktan, kerpiçten, uzun namlulu gülüşten incecik iplikle
diktiğim heves
alınmasın, darılmasın aman ateşi çıkmasın diye sakınmak
menenjit geçiren ruhumla unuttuğum yere usulca koyuyorum canımı

kaldıracın ucu okyanus sırlı isli herkesin gitmeye şişedir hevesi
söyle neden dünyanın en güzel elleri senin sabah gün ayar yüzünün tenhahlığında
milyonlar yıldan yabancı mektuplar
şişeler dedim, göğün kuşağında kursağım ve ölü balık

burada ölümlü sağlığı kaldı anne
ey bilmediğim kelimeler ucuca uzayın
tutunup babanız sakalına
beni bile git!

terk ettiği kader mi yoksa kaçındığı her söz mürekkebin sırtında melek konduğu
dalı kurutan karga
nazarında gölgelenen ülke
açılan kapılar
har vurup od tutan eller

kokusu yumuşacık terin en küçük uydusu görmeye kulağındaki kalpten başlamak
sağırım sesinin değmediği yere

bu kokunun tarifi yok
sütün kakaoyu teğet geçtiği yerde
vazgeçen çiçeği avutan deklanşörüm
ben bu soğuyan hissi
parçalasam da yakın/sanarak
körebe oynamayı öğrendim

dökük ağaçların yosunları yıldız tozu serperek arkamda
güneşin battığı yer aynalarla çevrili

tut ki ben söküldüm hangi sarılığı inkar ederim
ah küskün çağa mı denk geldim!

duvarların rutubetine
gök gürültüsüyle evlerin rahmine döktüğüm özrüm
şah damarımda akan yakın
tuzu ağzımda kalan deniz bana bi işaret ver

/j'ai abandonné just moi
déjà j'étais perdu dans ma coquille/

denizin griliğinde kaybolan vazgeçiş kabuksu omurgasızlar
insan önce kendini boğmalı

kayıp çocuğa yol yanlış yöne
istek ve kayboluşlar kutsaması buluntular yalnızca anlık
sevinç gösterisi ve sonsuzluğun kulağı çınlar

buradan dümdüz ilerleyip, evine dön Dorothy
çünkü her hikaye acı verir okurken
tut nefesini, indir zeplinin havasını, kum torbalarını sil gözlerinden
çikolata avucunda
uyan.

BALIKLAR VE ÇİRPİNİŞLAR

Emine Tay

Ayıklanmış bezelyeler masada, çözülmesi için buzluktan çıkarılmış kıyma tezgâhta, babamın çok sevdiği limonlu revani fırındaydı. Apartmanın girişinde aldığımız bu kokunun bizim evden gelebileceğine ihtimal vermemiştim.

Geçerken öylesine yaptığı bir şey gibi araladı kapıyı. Elimle itip tam açtığımdaysa annemi, yarım bırakılmış bir işin telaşıyla mutfığa yöneldiğini gördüm. Hoş geldiniz, dedi. Tonlamasıyla onu lafa tutmamamız gerektiğini söylüyordu. Kardeşimle birbirimize baktık. Annemi odasına kapanmış bulsak ya da eşyalarını toplayıp gitmiş, hatta kapıda ambulans, komşulardan “Kadın intihar etmiş,” sözünü duysak bu kadar şaşırırmazdık. Çünkü gün boyu ne okulda ne de eve dönüş yolunda bu korku bir an olsun bizi terk etmemişti. Ama annem ayakta, şevkle ayakta, akşam yemeği hazırlığı yapıyor, başarıyla her şey yolunda oyununu oynuyordu. Ona inanmaktan başka çaremiz yoktu.

Selin çantasını kapıdan girer girmez fırlatmamıştı. Sonra annemin “ellerini yıka” uyarısına kulak asmadan gün boyu yaşadıklarından şikayetlenmemişti. Dolaptan kıyafetlerimi alırken onunla çarpışmamıştık da. Kardeşim sırtında çantasıyla yatağına oturmuş, satranç turnuvasından kazandığım madalyanın asılı olduğu duvara bakıyordu. Üzerimi değiştirip banyodan döndüğümde onu aynı yerinde masa kadar, dolap kadar kıpırtısız buldum.

-İyi misin?

-Ayrırlırlarsa biz kiminle kalacağız? Annemle değil mi?

-Düşünme böyle şeyler. Bak konuşup halletmişler belli ki. Olmayacak öyle bir şey.

Çantasını alıp sırtından, ona hep duyduğum ama Selin’in çok hoşlanmadığı yakınlığı gösterdim. Sarıldım. Odadan çıktığında, ne zaman ağlamaklı olsam ve ona yalvarsam beni geri çevirmeyene, lütfen dedim, lütfen Allah’ım fırtına dinmiş olsun.

Dün gece kardeşimle, onları durduramadığımız için çaresiz hissettiğimiz kavgalardan biri olmuştu. Annem hep konuşmak isterdi. Uzun uzun, anlaşılana kadar konuşmak. Yeterince iyi konuşabilirse huzura ereceğine inanırdı sanki. Anlatmaya en baştan başlardı. Yüzünde çizgilerin, yıpranmışlığın izlerinin olmadığı, dingin genç kızlığını bile bilirdik Selin’le. Acısını anlardık. Ona hak verirdik. Ama sonra öyle bir şey olurdu ki annemden delicesine korkardık. O, süratle varacağını umduğu yere doğru giderken yoluna çıkacak olmak felaketti, bilirdik. Babam bunu bilirdi. Bilirdi de yine çıkardı yoluna. “Dur” demek isterdim, “Dur, ne olur daha gidecek çok yolu var.” Babam durmazdı. Annem öyle öfkelenir, kendinden öyle uzaklaşırdı ki ona sesimi duyuramazdım.

Babamın, canını acıtacağı sözlerini duyardı yalnızca. Toplayamazdık annemi. Oltaya takılmış balığın son yaşama denemeleri gibi çırpınırdı. Babam çırpınışları ve balıkları hiç sevmezdi.

Çocuklara benzetirdim. Kendini sokakta yerlere atıp ağlayan küçük çocuklara. Hani şu kucağa alınıp sakinleşene kadar bağra basılan. Bir el, şefkatli bir el uzanıp onu sarsa, bağrına bassa sakinleşirdi belki. Ne çok ihtiyacı vardı buna. Babamsa -özellikle böyle olduğu zamanlarda- ona utanılacak bir şey gibi bakar, yıkıldığı yerden tutunup kalkacağı bütün dalları bir bir kırardı. Babamın bu düşüşlere el uzatmayışındaki istikrarı annemin kıvranışından zevk aldığını düşündürdü bana. O zavallılık babamdaki merhameti büsbütün söküp atmış, yerine onu uzaklaştıran, kaçıp gitmesini, kurtulmasını söyleyen korkunç duygular bırakmıştı.

Kapı çaldı. Birlikte koştuk Selin’le. Annem mutfakta masayı kuruyordu. Babam elinde iki ekmekle gelmişti. Oh dedim, içimden elinde iki ekmekle geliyorsa baba, işler yolunda demektir. Yüzünü bizden kaçırmak için “Hoş buldum” dedi. Sofraya oturduğumuzda annem oyununu titizlikle sürdürmeye devam etti. Bana sınav tarihlerimi, Selin’e okulda ne yediğini, babama gününün nasıl geçtiğini sordu. Aldığı cevaplar karşısında kimse ona bir şey sormadı.

Sessizlikten korkuyordum. Babamın dün söylediği o son sözün, masada yeniden hayat bulmasından, annemin oyununu sürdürememesinden, sahnesinin dağılıp dekorun başımıza yıkılmasından ölümden korkar gibi korkuyordum. Annem yutkunuyor, düşünüyor, olmak istediği gibi nazik, yeni sorular bulup soruyor, yıktığı kalesini özenle yeniden inşa etmeye çalışıyordu. Bunu hep tek başına yapardı. Bana da ona verebilecek, olabildiğince inanmış, neşeli cevaplar bulmak kalıyordu. Biliyordum oysa. Hiçbir balığın sonsuza kadar çırpınmayacağını biliyor, yine de kendimi oltaya su taşımaktan alıkoyamıyordum.

Babam sofradan eline sağlık demeden kalktı. Selin tabağını bu kez masadan kaldırdı. Annem çayın yanına revanileri koydu. Babam yemeyeceğini söyledi.

-Sevdiğin gibi yaptım, limonlu.

-Yemeyeceğim!

Yatağıma geçtiğimde kaygım belirginleşiyor, uyku daha dingin bedenleri bulmak üzere benden uzaklaşıyordu. Beni de götürmesini çok isterdim. Çünkü duyuyordum. Yan odamda fısıltıyla konuşan babamın sesinden kaçamıyordum.

Selin'in yatağına baktım. Bir süredir hareket etmiyordu. Uyumuş olmasını diledim. Sonra çalışma masamdaki pet şişeden isteklerimi yerine getirmeyi bekleyen bir cin çıkmasını diledim. Duvardaki madalyadan, babamın bir kere olsun annemi sevmesini diledim. Sonra Allah'tan, annemin yanında olmasını diledim.

HAFIZANIN BOZUK GENETİĞİ

Murat Boğurcu

İnsan kölesidir ağzında biriken harflerin
Ayıp masallarda bulamadığımız mevsimlerin gölgesinde
Her ışığı yüzümüz zannedilen yanılsamaların acısıdır keder.
Kirli uykuların kusurunda sabırla iyi olmayı düşlerken
Gömdüklerimizi severken bir hançer olur da zehri kalbe damlar.
Öylesine bulduğumuz dostlar yer çekimini temizlerken
Düştüğümüz her yerde kalkmayı bilmeyen torunların ağırlığı çöker.
Oysa herkes varmaya çalışırken çarmihına
Kimse bulmaz çivisini tahtasını sırtında taşıırken.

Ebedi kalabalıklarda boğulan utançlardan yapılan kolyeler
Kalbin artıklarında yaratılan inançlara takılır.
Güz kör eder yokluğu tıkanır ellerin hayata dokunurken
Bulaşıcı hüznülere kapanır parantezi kırık akşamlar
Ve başlar alkışlar günaha boyanan vicdanla sırtımızı dönerken duvara.

Kavisli yollarda yitirilen iyi ruhları kimse aramıyor artık
Bitmiş yıllara dönmek isteyen ağızlar yağmurlu mevsimlerini sayıklar.
Denmişliğin sonu her civarda yeni sözlerin düşmanı
Ötesine geçemediğimiz çizgiler uzuyor alnımızda
Harabe sözler kitabımızda ezberleriz hafızanın bozuk genetiğini.

Şimdi mabetler zincir pazarı ve boynumuz vurulmaya hazır
Sesimizi okşar karanlık konuşmadan kötülüğe haykırdığımız saatlerde.
Kaç insan geçti yüzümüzden hep aynı kaldık
Ve hangi gökyüzü durduysa başımızda biz hep aşağıda saklandık.
Her sarsıntıya eğilip durduk düzelmeyi unuttuk
Bundan sonrası yoksa hangi çaba yaratır yok olacak şimdimizi.

DÖNGÜ

İshak Altundağ

toy bir peygamberken ibrahim
bir yezdan bulmuşken kendine
sana rastladım
ismail'in boynunun kesilmesi konuşulurken
ona ağlayan ishak olarak

sin palabras yokken daha ve dona dona
biz ki beraber küçüktük seninle
bundan çok asır evvel
kim bilir hangi hallerde gördü bizi mevsimler
suskunluğunu bulan sarkaçlar gibi

ey ilerleyen zamanın sürekli yeni güzellikler kattığı kadın, kadını
kalbin bekleniyor!

TUFAN

Şoreş Yaşlı

İçimiz yıkık bir kent ve vakit gece
Dumanı üstümüzde henüz ayrılığın
Bir serçe sesi boşlukta öylece
Ortasında çıplak bir karanlığın

Gidişin ölüm çiçeği kokar
Üstümüze yağmasın kül rengi o kar

Sesimizde sisli bir hüznün hakim
Duyduğum her şiir yarım kalıyor
Aynalarda ağlayan bu adam da kim
Yar ağzında boynuna sicim bağlıyor

Gidişin göğün ortasında bir çığlık kopartır
Yüreğimden aniden kopan sessiz bir ahtır.

Denizin ortasında şimdi amansız tufan
İçeride aşktan kalma ısıldayan bir yangın
Bir susuştur belki de ani düşen topraktan
Şimdi havalar ağır ikimiz yorgun argın

Gidişin bir güftenin acımtırak ezgisi
Dinlerken kaybolan yetim çocuk hangisi?

Burnumuzda kokusu ağlayan çiçeklerin
Yolumuz yine ağır yolumuz yine çamur
Bir umuttur yeşerir içinde gerçeklerin
Dört yanımız kapkara rüyalarda saklı nur.

ŞİMDİKİ ZAMAN GEÇTİ

Aslı Bey

saçlarımdan bir fay hattı
çok sarsıldım yani bir helak sesi
uzundu yaz, kavruldum
yandım geçti

güzeldi bahar
merhem sanıp sürdüğüm zehir
gözlerim ana kesildi birden, değdi geçti
kavuştu kollarım kollarıma
yaşadığımı sandım
sandım geçti

öptüm her gördüğüm şöğüdü
gölgesine oturdum su içtim geçti
bir çakmak daha yaklaştım ölüme
içtim, içim geçti
çekilen çekildi giz bitti
gözlerin birden çiçeklenmesi gibi
kanımdan çekildi dudaklarının rengi

gerdanıma bir kuş kanadı sürdüm
bir frezyayı koklayarak soldurdum
kavlayan sancımı sevdim
üflediler çok, söndüm geçti

çok yandı uykusuzluktan yeni etiketli gözlerim
söktüm attım
şimdiki zaman geçti
gelecek geçti

kara haber

Haden Öz

hiç beklemediğin bir anda gelir
(nasıl beklenir ki zaten)
o yükün altında
omuzları düşmüş biri getirir-
di
(eskiden böyleydi)
bir telgraf, bir mektup bazen
(o zaman yol da, yas da uzardı)
sonraları telefonlar çalmaya başladı
ondan çok sonra mesajlar gelmeye
şimdi bin türlü yerden çıkıp geliyor
insanı bir an donduran
(mevsim ne olursa olsun)
inkara sürükleyen
ve sonunda kalbine kör bir bıçağı
ağır ağır saplayan
o haber: "... öldü."
sonra işte
*insan yaşılanıyor**
(yaşı kaç olursa olsun)

* *gülten akın'dan esinle.*

DELİLİK İNSANCIL DUYGULARA GELİŞİGÜZEL VERİLMİŞ BİR AD OLAMAZ

Firdevs Usta

Uyandığımda zihnimde canlananları kâğıda geçiriyorum. Ruhumun seyahatini merak ediyorum, peş peşe gördüğüm rüyaların ne şekilde birbirine bağlandığını, olayların bir durumdan başka bir duruma geçişini ve o akış içinde nasıl sona erdiğini unutmamak için rüyalarımı yazıyorum. Defalarca gördüğüm şeyler oluyor kimileyin, onlara ayrı notlar bırakıyorum daha sonra okuyup soru işaretlerini bulmama yardımcı olmak için. Bu süreklilik halindeki şeyler, aynı rüyanın bire biri değil elbette, böyle rüyalar görmüşlüğüm daha önce olmuştu, bunları yazdığım için biliyorum fakat yazmasam da hatırlardım, insan ikinci kez gördüğü rüyayı öncesi olduğu için hatırlamalı çünkü. Bu devingenlik gösteren şeyler herkeste oluyordur değil mi? Yani ben zaman zaman aynı şeyleri görüyorum, buralarda bir şey arıyor olmalıyım. Elbette öyle, bunlara birer portre gibi bakmaktan vazgeçtiğimde sonuca ulaşacağım biliyorum. Bir de bunlardan bir hikâye çıkar mı diye de düşünmüyorum değilim. Ayık beyin ve uyanık halimizle yaşadığımız dünya ilişkilerimizi nasıl etkiliyorsa ailemiz, çevremiz, arkadaşlarımız son nefesimize kadar kendi şahsımızın kendi anı defterimizin konusu oluyorsa rüyalarımız da başka bir dünyanın bize sunduğu o dünyaya ait hikâyelerimiz. Bunun planlanamayışı, spontane oluşu merakımı cezbediyor. Bildiğim hayatımla ortak ve farklı noktalarını bulabilir miyim varsa nasıl ilerliyor bunları kaydediyorum.

Bay Z. bunları anlatırken ben ise onun kendini konuya adapte edişine sözcüklerin ağzından heyecanlı ve aceleci dökülüştüne öylesine kaptırmıştım ki kendimi yudumladığım şeyin kahve olduğunun farkına sonradan varabildim. Sanırım kahveyi gerçekten sevmediğim için her seferinde inatla ondan nefret etmenin canlı kalmasına izin verdiğimden tercihim filtre kahveden yana oluyor. Uykusuzluk ve çarpıntı da cabası.

Yalnızca dinliyorum, ne diyebilirim başka “Hasta mısın birader, git işine Allah aşkına obsesif herif” ya da birkaç olumlayıcı cümle söylenebilir tabi ama ben ne diyeceğimi düşünmedim. Ellerini savuruşu, bakışlarındaki içtenlik, arada bir sigarasından çekmesi bunu yaparken oldukça kibar ve tiryaki bir havasının oluşuna ilişıyordu gözlerim. Bu alışkanlığı gerçekleştirirken kiminin dumanı içine çekmesiyle dışarı üflemesi bir olur, kimi dumanı ciğerlerine iletirken dışlarının arasından hafif bir sss sesi çıkarır, bazıları pamuk kısmına üfleyerek başlar içmeye Bay Z. paketinden ince parmaklarıyla çıkardığı sigarellasını dudaklarına götürüp yakıyor ve tıpkı normal nefes alıp veriyormuş gibi içmeye devam edip aynı elin işaret parmağı ile vurarak külünü bırakıyordu.

Böylesi bir kötü alışkanlığın bu parmaklarda dans ediyor oluşu düşüncesi geçti aklımdan. Anlatmaya devam ederken artık sözcükler aurikulama çarpıp düşüyor düşerken çıkardığı ses yankılanıp tekrar kulağıma geldiğinde işte o zaman birkaç kelime yakalayabiliyordum. Rüya meselesini ne zaman bitirdiğini anımsayamıyorum kafamı ceketinin düğmelerindeki sökülmeğe başlamış ipliklerden kaldırılabirsem toplamaya başlayacağım söylediklerini. Yürüyen merdivenlerden ilerlemeyi sevmiyormuş, bisiklet sürmeyi bilmiyor, balık tutmayı sever, insanları sevmezmiş. Bunları neden anlatıyor ve şu iplikler neden canını sıkamaz ki Bay Z'nin?

Birisi yanı başımda viyolonsel çalıyor ben de hayaller kuruyorum gibi bir gündü. Bir daha ne zaman karşılaşırız bilinmez. Peki ya arada kaçırdığım kelimeler? Bu hikâye hafızamda yarım kalıyor ve boşlukları bir ihtimal karşılaşacak olsak bile ilk günkü kelimelerle doldurulmayacak. İnsanları sevmiyormuş kim seviyor ki zaten. Sözlük karıştırırsam kelime için güzel sıfatlar bulurum ama etrafıma baktığımda anlamından uzak et yığınları görüyorum. Acaba neler oldu diye düşünmüyorum hiç, bu onun hikâyesi ve yalnızca bu kadar bilmem gerekiyordu.

O gece derin bir uykuya dalmışım dışarıdaki kuş sesleri ve çocuk çığlıklarına uyandım. Pencereden baktığımda dışarıda öyle güzel bir güneş görüyorum ki bu çocukların böyle güzel kakhaha atması biraz da bundan diyorum. Ama yine bakarken güneşin hiç güldürmediği kişiler olduğunu da görüyorum. Koca bir adam, ayağında kim bilir kaç yıldır giydiği yalnızca bir çifte sahip olduğunun ilk bakışta anlaşıldığı ayakkabısı üzerinde dizleri yamalı pantolonu ve belki de birinin eskiyen kıyafetlerini vermesiyle sırtına geçirdiği hırkası. Eskiler toplayıp satıyor, gözlerindeki yorgunluğu buradan seçebiliyorum. Adımları ağır, sol bacağından zoru varmış gibi aksayarak ilerliyor biraz da çekiştirerek, bacağına değil de kendini çekiyor sanki, hadi diyor ha gayret.

Otuz metre ötede biri kadın biri erkek tartışıyorlar, boşanacaklar da çocuk kimde kalacak derdine düşmüşler sanki bazen yüksek tonda söylenip arada uysala kaçıyorlar. Camda beliren teyze 4. kattan onlara bakıyor, binanın duvarları su çekiyor gibi, yönetici ile konuşsalar da bir montalama yapsalar kışın soğuk oluyordur burası. Duyuyormuş gibi kafasını sallıyor o da. Ayrılacaksanız ayrılın barışacaksanız barışın ayol çatladık meraktan diyordur belki. Kapatıyorum perdemi, odama dönüyorum bu odada her şey olması gerektiği yerde.Yatağım kapının çarprazında onun karşısında dolabım ikisi arasında odanın avlusunda güneşin ışık gösterisi yapmasına izin veren pencere diğer köşede kitaplığım, kitaplarım, eski bir teyip birkaç kaset, fotoğraf albümleri, yazılar, dergiler, ve daha bir sürü sevdiğim eşya. Dünyaya doğmak, dünyada doğmak ve tüm doğumlardan yeni bir dünya doğurmak... Burası, bu dünya benim.

Ah Marya, kendini hiçbir yere ait hissetmedin sürekli şehir değiştirerek içindeki boşluğun sebebinin aradın durdun. Bu değişiklikler seni daha da yıprattı üstelik seyahatler mideni bulandırır ve birkaç gün kendine gelemezdin. Bazen hunharca yemek yiyip kilo alıyordun bazı zamanlar oruçluymuş gibi tek lokma sürmezdin ağzına. Sürekli takıntılı olduğun şeylerden bahsedip insanın beynini kemirirdin, ağlardın. İçindeki zehir bir nebze azalınca gülerdin. Bir şeyler okurdun ne olduklarını saklardın hep, bir şeyler yazardın gizli gizli, saçlarını saklardın örtüler ardına. Sana hep gizlemeyi öğretmişler öyle söylerdin aykırıydın, dik başlı, asi böyle tanımlıyordun kendini. Ben sana hiç söylemedim ama sen kırılığandın Marya.

Kendinle olan kavganda galip gelen taraf ben oldum yazmışsın buna hiçbir tepki vermedim, nasıl iyiysen öyle olsun. Artık saçlarımın telini burnuma uzatıp kokluyorum ama bu sefer sigara kokusu da siniyor demişsin. Yakında iki kadeh de tokuşturur muyuz ne dersin, gerçi sen alkol kullanıyor muydun? Bakma benim de böyle konuştuğuma yıllar oldu ağzıma sürmeyeli ama şarap konusunda kesin konuşamayacağım arada özel günlerde birer kadeh ha ne dersin, hem bir araya gelirse bu kutlamalıyız benim kırılğan ve kemirgen arkadaşım.

Daha bir dolu sözcük var ağzımda her biri birer iğne ile bağlanmış da bir açarsam doğru yanlış, yerli yersiz dökülecekler olur olmadık demişsin. Sen ağzının yerini bildin de ayarını mı hesaplayamadın kuzum? Uzun uzun cümlelerden sonra tepe taklak yuvarlanmadık mı, sustuk da içimizde gayya kuyuları açılmadı mı, sonunda eğrisini doğrusunu düşünen yine biz olduk.

Benimse az evvel bahsettiklerim işte. Bir de sözcükleri düşünür oldum bu aralar. Bazen delilik üzerine de düşünmüyor değilim. Düşündükçe bir yerlerim acıyor sıklaşmaya başladı bu hallerim öyle söylüyor doktorlar. Bay Z. de epeydir uğramıyor onunla buluşabileceğim sözcükler kayıp. Artık bunun bir hikâye olduğuna ikna oldum. Belki de ben de rüyaya yatmalıyım neyin doğru olacağı konusunda fikrim yok. Nerede, ne zaman, nasıl hiçbir şey anlatmıyorlar. Elime tutuşturdukları bir bardak acı kahve. Arada gidiyor mu yoksa geliyor mu aklım bundan da emin değilim. Aklım ve sözcükler daracak bir alanda birbirlerine doğru koşuyor da buluşamıyorlar gibi. Sanırım Bay Z. de bunun için kayıp. Ben kaybolan şeyleri bulmakta hiç iyi değilim. Bu gerçekliğinden şüphe duyduğum şeyin üzerine palas pandıras düşüveriyor akılsızlığım. Hangi arada konuştuk, ne vakit oldubitti yok artık bende. Üzgün değilim Marya, yalnızca oyunun içindeyim. Mektuplarını sıklaştırdım kuzum, bir an olsun aklımdan endişe duymadığım zamanlar onlar. Sevgiyle kal.

AGORA

Hakan Doğan

I

uyandırıyor ölü çimenleri
çılgılığı bakire annelerin
tükenişe yelken açan tapınak şövalyesi
aşkı seçiyor ölümsüzlük seferinde

ellerimde etezyenle geliyorum
açılıyor gövdenin bütün körfezleri

tek hatırlayan benim
atların sezdiği şifreleri
her yol gözlerine çıkıyor

cevabı geleceğe bırakan papatyalar
gövdenden emiyor aydınlığı
hiçbir ölümlü meyvede olmayan renkleri

mahzende çürüyor erteleme
sarılmaktan korktukça yayılıyor cüzzam
İskenderiye’de soğuyor Pompeius’un lavları

bakışlarıyla kalbimde ezdiğim Capua şarabı
ıslak çağların ortanca ırmağı

dudaklarım Artemis, yanakların Herostratus
ağzım kül olsa da kaçmıyor yangından

gülüşün Girit depremi
yerle bir ediyor fenerlerimi
ıssız kıyılarıma taşıyor denizleri

alnımda aydınlanıyor
ellerinin antik şehirleri
lir sesleri yükseliyor saçlarından

II

gözlerinde bereketli Nil,
kırpiklerinden dokunur papirüs
ihracına yasaklı dilimde Bergama

oğlaklar kurban edilir
parşömenler işlenir derisinden
dün yazılmış gibi yeni kalır
iki milenyum geçse üstünden

saçlarının her bir teli
kölesi parmaklarımin
iki kaşın ülkemin iki konsülü

elmacıkların hale, merheme yara
iklimin kendimle ateşkesim
teninde isyan gözcüleri

adımların yağmur, ateşi çıkan sokaklara
kalbin kış habercisi
varlığın Sezar'a Kleopatra

yokluğun mitralyöz ateşi
ağır silah eski çağlara
bastırırdı Arverni yağmalarını
sulara gömülürdü Rodos Heykeli

rüzgârım merceklerine değince
Vercingetorix fütürist tokalaşır
Sezar'la tecimevinde

ikna dolu bakışların dünyaya
Alesia'nın ortasında bırakır bizi
komedyâ biter bitmez

ağlayarak arar kaderin örü memeleri
yitirdiği ağları
aklım tarihi taş basamaklarda yalnız
içime çekerim acılarını
gözlerinde anılardan

çağdaş fikirlerimden suçlanır,
Sezar'la Roma'yı barıştıırım

kutsal toprakların tepelerinde bakire anneler
yalanı tarihe gömer ve başlatır yemin saltanatını

III

yürüyüşün saldı havarilerini
gözleri açtığın yerden doğruldu Pavlus
sesinde uyandı, yıktı yüreğimin paganlarını

göz kapaklarında çınlayan Crotalum
yasaklandı
adındır diye inandığım
kutsal ruha

parçalandı inancın şarap testileri
agora ablukada

orta çağı kapattı boynunun keşfi
mermer yeminlerden yontuldu Pieta
dördüncüde yaratılmadan önce
üç kere kırıldı incinen yerlerinden

gösterdi gözünden gezegenleri
arzularımın bekçisi Necessitas
erguvan boynunda anahtarla

dünyanın savaşları bitti
en büyük zaferdi
seni uyurken izlemek

ellerimde etezyenle geldim
kaldır körfezlerinden zincirleri
kuşattım agoranın G noktasını

CUMA MASALI

Ahmet Çam

Babaannesinin küçükken öğrettiği gibi abdestini aldı. Ayaklarını kuruladı. Ne zaman ıslak kalsalar hasta oluyordu. Evinden çıkar çıkmaz ana yoldan ayrılıp tarlaların arasındaki patika yola saptı. Hava buz gibiydi, aldığı nefes içini üşütüyordu. Kış aylarını seviyordu aslında, onu üzen çiçeklerin kurumasıydı.

Birkaç dakika sonra servi ağaçları görünmeye başladı. Dünyanın en sessiz mahallesinde ellerini ceplerine sokmuş yürürken az önce yanından geçtiği mezar taşının üzerinde gördüğü fotoğrafı düşünüyordu. Acaba bu yaşlı kadın gençliğinde nasıl görünüyordu. Bir şey bulamadı. Hiçbir görüntü bir diğeri ile eşleşmiyordu.

Mezar taşlarının etrafını dolaşan patikada, taş duvarın yanından ilerliyordu. Aile olduklarını düşündüğü belki de iyi arkadaşlardı kim bilir, iki sincap taş duvarın üzerinde ayağa dikilmişti. Olduğu yerde durup bir müddet baktı sincaplarla, tekrar yürümeye başlayınca sincaplar duvarın dibindeki meşe ağacına tırmanarak gözden kayboldu.

Annesinin kabri mezarlığın aşağısındaki giriş kapısının sağındaydı. Sonbahardan kalma yağmur damlalarının mezar taşında bıraktığı lekeleri gördü. Parmak uçlarıyla lekeleri silmeye çalıştı. Yapamadı. Taş eskidi, pürüzlü, parmak uçları acıdı. Elini taştan çekip yer yer çökmüş toprağa bıraktı. Kökleriyle annesine dokunduğu çiçekler kurumuştı. Kalan birkaç yeşil yaprağı öpüp başına koydu. Babaanesi “Ayak ucunda durursan seni görür.” demişti ilk defa geldiklerinde. Ayak ucuna çömeldi. İç cebinden çıkardığı Yasin cüzünü açtı, okumaya başladı. Ara ara duraklıyor servilerin arasından görebildiği birkaç parça gökyüzüne bakıyordu.

Önünde durduğu kapıyı derin bir nefes alıp kendine çekti. Aşağıdaki karanlık bütün evi kaplayacak kadar yoğundu. Sol eli ile kapıyı tutarken diğer eli ile merdivenin başındaki lamba düğmesini aradı. Yüzlerce defa bu düğmeye basmış olmasına rağmen hiçbir zaman ilk denemesinde bulamıyordu. Elini kireç sürülmüş duvarda gezdirdikten sonra düğmeyi buldu. Armut lambadan süzülen sarı ışık ardiyeyi aydınlattı.

Seri adımlarla inerek merdivenin altına girdi. Annesinden kalma üç parça eşyadan biri olan çeyiz sandığının yanına diz çökerek kapağı açtı. Her seferinde gıcırdayan kapağın menteşelerini yağlamak istedi bu defa. Kafasını merdivene vurmamak için dikkatle doğrulup duvara sabitlenmiş paslı ecza dolabını açtı. Üst rafta duran küçük tahta kutuyu aldı. Kapağını açıp, etrafına bulaşmasın diye gazete kağıdına sarılmış kırmızı kapaklı küçük plastik yağlıyı çıkardı. Yağlanıp kurumuş gazete kağıtlarını açtı. Annesinden sonra kullanacak kimse kalmadığı için babaannesi dikiş makinesini komşunun gelinlik kızına vermişti. Yağlık annesinden kalan ikinci eşyaydı. Tekrar dizlerinin üzerine çöküp İşini bitirdi ve yağlığı aynı gazete kağıdına sararak kutuya geri koydu. Ellerini pantolonuna silip sandıktaki beyaz örtülerden yedi tanesini aldı.

Babaannesi “Komşularla tarhana sereceğiz. Aşağıdaki sandıktan yedi tane örtü getir” demişti. “Neden yedi tane babaanne?”
“Yedi tane yetecek de ondan.”

Bezleri dizinin üzerine bırakıp elini sandığın dibine soktu. Çok iyi biliyordu yerini, babaannesi diğer eskilerle birlikte atmasın diye kendisi saklamıştı onu. Bremen Mızıkacıları. Bu da üçüncü eşyaydı. Kitabı ceketinin iç cebine sokuşturdu. Sandığın kapağını kapatıp doğruldu ve örtülerle birlikte merdivene yürüdü. Yukarı baktığında kapı eşiğindeki babaannesi ile göz göze geldi:
“Yedi tane değil mi?”

Yukarı çıkarken sadece başını salladı.

Örtüleri babaannesine vererek mutfığa geçti. İki saat önce çizip sıcak suya koyduğu kestaneleri süzerek bir poşete doldurdu. Dışarıdan gelen korna sesi ile mutfak camına dayadı yüzünü. Eliyle tamam işareti yaptıktan sonra kestane poşeti ile koşarak dışarı çıktı.

Cemal “Çakmak aldın mı?” dedi.

“Kibrit bulabildim.”

“Fark etmez ateş olsun yeter.”

Cemal’in pejo marka kırmızısı solmuş mobiletinin tek kişilik oturma yeri bir de arkasında sele demiri vardı. Rıza sele demirine oturdu. Kendilerini bayır aşağı bıraktılar ve Cemal birkaç defa pedalları çevirince mobilet çalıştı.

“Nereye?”

“Nereye olacak lan her zaman gittiğimiz sarı çayıra”

Cemal ve Rıza, mobiletle sarı çayıra doğru ilerlerken yağmurun oluşturduğu çukurlar ve traktör izleri yolculuğu zorlaştırıyordu. Bir ara mobiletin motoru homurdanıp yavaşladı, Cemal gidonu sarsıp olduğu yerde zıplayınca yeniden hızlandı.

Rıza arkadaşının sırtına vurarak “anlıyorsun valla bunun dilinden” dedi. “İtin anlayacağı çomak sahibinde olurmuş.”

Orman, çayıra yaklaştıkça daha sık ve karanlık bir hâl alıyor, ağaçların arasından yükselen kuş sesleri motorun gürültüsüne eşlik ediyordu. “Lan oğlum girme çukurlara artık.” Motorun üzerinde ayağa kalkarak çukura giren Cemal “Kene gibi yapıştın demire, çukura girince kaldır kıçımı azıcık” dedi.

“Hissetmiyorum ki olum dondu”

Cemal gaz kesip yerine oturdu.

“Bugün hava biraz ağır, değil mi?”

Rıza başıyla onayladı ama gözleri hâlâ etrafı tarıyordu. “Yağmur mu yağacak acaba?” dedi. Sonra da “Yağmur yağacak olsa babaannemler tarhana sermezdi” diye ekledi. Cemal gülümsedi. “Belki. Ama olsun. Ateşi bir yakalım, gerisi kolay.”

Çayıra vardıklarında hava ormanın karanlığından kurtulmuştu. Cemal, mobileti ağacın altına bıraktı. Rıza, kestane poşeti elinde etrafa bakınırken, “Şuraya oturabiliriz,” dedi. Birkaç kuru dal ve çalı toplayarak küçük bir yığın yaptılar. Rıza, cebinden çıkardığı kibriti dikkatle çaktı. Küçük bir kıvılcım önce cılız, sonra güçlü bir alev haline geldi. İkisi de alevleri izlerken kestaneleri ateşin yanına yerleştirdiler.

“Annem hep anlatırdı,” dedi Rıza. “Babam, çeyiz sandığını ilk yaptığında kadıncağız çok sevinmiş. İçine ne koyacaklarını saatlerce konuşmuşlar. Ama... Şimdi o sandık sadece babaannemin çarşaflarını saklıyor.” Cemal, bir süre sessiz kaldı. Sonra Rıza’nın omzuna dokunarak, “Geçmiş her zaman güzel hatırlanır. Mesela bu an... Bu ateş, bu kestane... Belki bir gün biz de bugünü hatırlarız.” dedi.

“Getirdin mi yine?”

“Getirmem mi!”

Rıza ceketin iç cebinden kitabı çıkardı.

“Cemal gülümseyerek, “Unuttun sanmıştım.” dedi.

“Sanma!”

Cemal elini Rıza’nın omuzuna koyarak “Bütün köyü kandırdın oğlum. Şu yaptığını bi bilseler.” dedi.

“Sus oğlum yerin kulağı vardır, bir duyan olacak. Sen, Allah bir de meşe ağaçlarındaki sincaplardan başka bilen yok.”

Cemal sırtarak sağına soluna bakındı.

“Yasin cüzünün içine mızıkacıları koymak da ne bileyim.”

“Bilemeyecek bi şey yok oğlum, camiden kaç kaç öğrenemedik ki okumayı. Anlamını da bilmiyorum. Anneciğimin başında boş boş beklemektense...” diyen Rıza’nın sesi titredi. “Annemin en sevdiği masaldı bu.”

Ateşin sıcaklığı yüzlerini ısıtırken, kestanelerin kokusu havaya yayıldı. Nefis kokuyu içlerine çekerken etrafta çıtırdayan otlar, uğuldayan ağaçlar, kuşlar, gökyüzü, dünya her şeyiyle birlikte bir masalı yaşıyordu. İlerleyen saatlerde, soğuk bir rüzgâr esti.

“Dönelim mi artık?” dedi Cemal, ayağa kalkarak. Rıza başını salladı.

“Dönelim, ama bu sefer yavaş gidelim. Mobiletin demiri kıçımı acıtıyor.”

MUNİS BEY'İN PORSELENLERİ

Pınar Kalkan

Bugün televizyoncular gelecek. Restoran da kalabalık, bulaşığı onlar gelmeden bitirmem lazım. Durmadan yıkıyorum. Bir yandan da buradaki aylaklara laf anlat dur. Sanki patron aynı patron değil, onlara da kızmayacak. Şimdi Ekrem abi girse mutfak kapısından, hep çatık kaşlarının altına gizlediği iri, kara gözleriyle baksa korkudan pantolonlarını ıslatırlar.

“E, Munis abi, ünlü olunca bizimle tuttürmezsin artık sen.” Mecburi eşlik ediyorum yılışık gülüşlerine. Televizyoncular gelir gider, ben sigara molalarının ayazında yine bunlarla beklerim. Ama içimden daracak baktıkları dünyalarıyla alay etmeden de duramıyorum. Ben kim, ünlü olmak kim. Bir röportaja çıktı diye ünlü olur mu hem insan? Ama içimde bir kıpırtı da yok değil.

Ne sorarlar acaba? Önce gezmek isterler benim depodan bozma atölyeyi. Yan odadaki soğan sarımsak çuvaları yüzlerini ekşitip burunlarını büzüştürse de atölyeye girince duyumsamazlar. Benim porselenleri yakından incelerler. Oradaki rengârenk ahengin, özenle yeniden bir araya getirdiğim parçaların büyüüne kapılırlar. Ben de ilk öyle olmuşum ya. TRT 2’de bir programda görmüşüm, adına kintsugi diyorlar, bir süre dilim dönmedi. Ne derin görüşlü insanlarmış şu Japonlar. Öylece bakakalmışım, hele yapan adamın üstündeki etkisi, kara kutudan bile yansımış da ta içime işlemişti. Muhakkak bu gelenler de porselenlerimi yakından incelerler, özellikle kadınlar bir ikisini çekinik bir edayla sırça bir kadeh tutar gibi kırmızı tırnaklarının ucuna sıkıştırır. Bunun anlamsızlığına sabrederek beklerim ben de. Kırsalar ne olacak sanki? Zaten ben onları restoranın kırılan tabak çanaklarından yaptım ya. Yalnız gecelerde...

Sırnaşık mı o ayağımın altına sürtünen? İçeridekilerin şamatasından sonra bir nefeslenmek ne iyi geldi. Hem Sırnaşık’a da süt vermedik sabahtan beri. “Ne dersin Sırnaşık, becerebilecek miyiz bu işi?” Alt tarafı her gün yaptığın şeyi anlatacağın diyorsun değil mi? İyi de hiç anlatmadım ki ben onları. Sadece yaptım. Yalnızdım, yaptım. Boş boş dolanıp sigara dumanında geçmişimi boğmaya çalışacağıma (hoş tek boğulan benim ciğerlerim oluyor) ... Bazen olmadı, attım. Bazısı da çok güzel oldu, geçtim karşısına izledim. Bazısına türkü söyledim. Öyle işte... Hadi, sen sütünü iç. Ben de bulaşıklarına döneyim.”

Sokağın sesiyle mutfağın bir harmoni içinde, müşterilerin cıvıltısı da güfteyi tamamlıyor adeta. Sanki bir iki saate hepsi susmayacak. Bir ben, bir Sırnaşık, bir de benim atölyenin sobasından gelen çatırtı, kalakalacağız. Ama hayır. Bugün öyle değil. Dolup taşacak burası. Benim için üstelik. Büyük adam şu Ekrem abi. Müştemilatta kalmama, depoyu atölyeye çevirmeme bir şey demediği gibi bugünkü tantanaya da he dedi. Hoş, restoranın da reklamı olur. E, benim de ona bir faydam dokunsun.

Vakit azaldıkça yüreğimden uzun süredir olmayan bir kıpırtı taşıyor. Bizim restorandaki tayfa hariç ilk defa birilerini mahremime alıyormuş gibi hissediyorum. Zaten hep o işgüzarların halt yemesi. Benim bütün atölyeyi kayda alıp internette bir yerlere yüklemişler. Hele birinde arkadan beni çekmişler, çalışıp türkü söylerken. En çok da o video beğenilmiş. Röportajda cevaplayamayacağım soru olmaz inşallah. Neden yaptığım da ilgilenirler belki. Televizyonda dinlediğim adam ne de güzel felsefesini yapmıştı. Dur bakayım, ne demişti? “Bu porselenler de insanlar gibi, güçlü, güzel ama kırılgan. İşte ben de kırılganlığına dayanamadığım sevdiklerimi daha güçlü kılar gibi bu porselenleri onarıyorum, sanki onlara güç katıyorum.” O gün bu süslü laflar çok hoşuma gitmişti. Ama benim sebebim pek bu değil gibi. Sahi neden onarıyorum ben bu porselenleri?

Başka ne sorarlar acaba? “Aileniz yok mu Munis Bey, burada yalnız mı yaşıyorsunuz?” Öyle olduğu aşık da olsa bu sorudan kaçış olmaz. E illa duymak istiyorlarsa yalnızlığımı anlatırım onlara. Her şeyi de anlatmam ama canım, zorla mı? Zeliha’mı ve kızımı ben de onların yanına gömülene kadar... Memlekette bıraktığımı... Bilmeseler de olur. Hem ne yapacaklar geçmişimi? Orada durup durur, mıh gibi. Saklayamam, saklanamam, varlığına dayanamam ama yok da sayamam. Benim porselenlerin üstlerindeki çatlaklar gibi...

Akşam iyiden çöktü. Hava ayaz. Dışarıdan gelen sesler yabancı. Televizyoncular geldi zaar. Neyse ki bulaşıklar bitti.

İÇİMDEKİ BOŞLUK

Suat Savur

Güneş yükselmiş, nasıl da uyumuşum. Bugün daha iyiyim. Sabahları baş ağrısıyla uyandım kaç gün. Beni bırakıp gittiğinden beri her yeri gören ferah yerimi sevdim hatta alıştım. Caddeden şehre karışan hayatı seyredebiliyorum. İstekli isteksiz okula giden annesinin elinden tutan öğrenciler, işe gidenler, motosikletler, arabalar caddeyi dolduruyor. Masanın ya da sehpanın üzerinde olsaydım pencere kenarındaki kadar keyifli zaman geçiremezdim. Gündüz tek kalmıyorum, birazdan birer ikişer gelirler.

Hummalı zamanlar baş döndüren dakikalar... Hepsi ama hepsi hızla tükenince gecenin sessizliği kopkoyu iniyor her yana. Geceleri o kadar yalnızım ki! Yalnızlık, boynuma asılmış idam fermanı gibi okunmayı bekliyor. Kimse kalmayınca başlıyorum kendi kendimle konuşmaya. Birkaç gecedir böyle. Daha ne kadar böyle devam edecek, bilmem. İnaniyorum gelip geçecek, celladıma söylüyorum bunu. Cevap vermeden bakıyor bana. Beni seven biri çıkacak elbette. İçimdeki boşluktan eser kalmayacak. Teker teker geliyorlar bir bakıyorsun bütün sandalyeler dolmuş, oturacak yer kalmamış. Umurlarında değilim, kimsenin bana aldırdığı yok. Öyle anlar geliyor ki herkes birbirinin sesini bastırmak için daha çok bağırınca... Nasıl tahammül ediyorlar, hayret doğrusu. Çocukların annesi gözümün önüne gelince... Beterin beteri var diyerek teselli buluyorum. Dinlenmeye gelip gidenlerin hepsi yirmi beş otuz kişiye yakın herhalde. Herkesin samimi olduğu kişiler farklı farklı. Az önce iki bayan geldi. Kaş göz işaretiyle fısıldaşarak konuşuyorlar. Kulak kabarttım... Birilerinin ardından çekiştiyorlar. Şu insanlar yok mu çenelerini tutmadan duramaz. Kimi dalgın dışarıya bakarken kimi de elindeki telefonda gözünü alamıyor. Kimilerine göre sevimli görünmesem de ufak tefek olunca katlanıyorlar bana.

Dün yine salon boşalınca gözlerimi dinlendireyim dedim. Fokur fokur sesler... Bu da neyin nesi? Ürperdim, etrafıma bakındım hiçbir belirti yok, bir ayının homurtusu zannettim, yüreğim ağzıma geldi. Elinde çay bardağı olan bayanı görünce seslerin semaverden geldiğini anladım. Derin bir nefes çektim içime. Sabahları keskin parfüm kokuları kaplıyor ortalığı. Başım dönüyor, yavaş yavaş kendine geleyim derken önce içeriği hafiften dolduran, sonra gittikçe midemi kaldıran yemek kokuları... Sağ olsun birileri yetişip pencerenin kanadını açınca rahatlıyorum. Yan bahçeden çocukların neşeli sesleri yükseliyor. Pencere manzarama eşlik eden trafiğin gürültüsü...

Müteahhitlerin alıcı kuş gibi kapmak için beklediği yol kenarındaki boş arazide eski bir minibüsü tezgâha çevirmişler akşam saatlerinde köfte ekmek satıyorlar. Dumanı buraya kadar geliyor. Akşam sonrası yoldan gelip geçen, eve aç gitmek istemeyenler sehpaların etrafına dizilen taburelere oturup dolduruyor tezgâhın önünü. Çevrede dolaşan pisikler de mis gibi köfte kokusuna birer birer damlıyor, kendilerini acındırarak bakıyorlar oturanlara. Gece uykum gelene kadar tek eğlencem iştahla yemek yiyen, sırada bekleyen insanları seyretmek. El ayak çekilip de adamlar tezgâhı toplayınca eski minibüs yorgun, donuk, çaresiz bir halde beklemeye başlıyor. Bu halimle neden çalışıyorum, neden emekliye ayırmıyorlar der gibi hüzne bürünüyor. Sabah yoldan geçenlerin yüzü, dağların eteklerinde yerinden oynatılamayan sert kayalar kadar donuk ve sevimsiz. Birbirinin yüzüne bakmadan bir yerlere yetişmeye çalışan insanlar. O kadar hızlılar ki... Akşam geç saatlere kadar dibime kadar gelen sesler. Beni umursamıyorlar dedim ama bugün mahzun mahzun çevreye bakınırken ilk defa biri yanıma geldi. Eline aldı, evirdi çevirdi dikkatle baktı bana. Kirpinin okları kadar olmasa da dikenlerim batabilirdi. Ben de dikkat ettim. Gösterdiği yakınlığı, ilgisini fark etmemem mümkün değildi. Hatta utandım, gözlerine bakamadım. Sevecen bakışlardan sonra şefkatle, yavaşça yerime bıraktı. O kadar mutlu oldum ki. İnaniyorum tekrar gelecek yanıma.

Eski günlerim bir evin, basık ve kasvetli odasında geçti. İçim sıkıldı, ruhum daraldı; rahat değildim. Zaten başımın ağrısı da o günlerin mirası. Annenin bitmek bilmeyen dert yanmaları, öfkesi, çocuklarına bağırırları doldurdu günlerimi. O kadar çok konuştu ki... Evdeki gergin hava nefes aldırmaı hiçbirine, ben de çok etkilendim. Bazen başımın ağrısından yüzümdeki tüyler iğne iğne oldu. Elimi yüzüme götürünce batan dikenlerin acısıyla kendime geldim. Birbirinden sevimli afacan çocukların sesleri. Evde yolunda gitmeyen bir şeyler seziyordum. Baba her zaman uğramıyordu eve. Onun bıraktığı boşluğu değerlendiren çocuklar annelerini zaman zaman çileden çıkarıp bunaltıyordu. Çocuklar da anne de ilgiye muhtaçtı.

Evde sessizlik oldu. Dışarıda daha mutlu oldukları için, hava da güzel olursa, parklara salıyorlar kendilerini. Gezintiye çıkmışlar içeri girince konuşmalarından anladım. Çocukların gürültüsü yokken gözlerim kapanmış. Ter içinde uyandım. Gözlerimi ovuşturdum. Baktım...karşımda... Baktıkça bir duman gibi dağılıp kaybolacak diye korktum. Düş mü gördüm diye kendimi yokladım. Öyle zarif, narin... üzerinde pembe çiçekler. Masallar ülkesine gittim de haberim mı olmadı? Her şey o kadar hızlı gelişti ki... Bulutların üzerindeydim. Artık evdeki gürültüyü patırtıyı duymuyordum. Ne yaparlarsa yapsınlar umurumda değildi. Çok mutluyduk. Samimiyeti sıcaklığı özlemiştim öyle özlemişim ki... Doldurduğu boşlukla annemin yerine gelmiş bir melekti sanki. Onun babasıyla yarım kalan duygularını yaşamasını istemiştim.

Bir sabah sen geldikten sonra evde dirlik düzen bozuldu, uğursuzluk getirdin diye anne çıkışmasını mı bana? Neye uğradığımı şaşırdım. Bayılacak gibiydim. Gözlerimi kısıtım, bağırarak istedim. Kalbimden bacaklarıma doğru bir şeylerin aktığını hissediyor, deliler gibi koşmak istiyordum. İyilik güzellik hayatımın ekseninde yer almışken beni suçlamaya nasıl cüret ederdi. Ayrılık zordu, gözlerinden kendimi alamıyordum. Annenin bakışlarından beni evde fazlalık gördüklerini sezdim. Onlara fırsat vermeden kalktım. İstenmediğim yerde durmanın anlamı yoktu. Gururumu iki paralık edemezdim. İçimde nefret ve isyan vardı. Güzel olan her şeyi yok ediyorlardı. İyi, kötüler ordusunun karşısında tek başına nasıl güçlü durabilirdi ki? Kendime gelince en doğru kararın gitmek olduğunu anladım. Çocukların ikincisi bir sabah okula giderken, buna nasıl karar veriler bilmiyorum, öğretmenine hediye etmek için eline aldığı gibi soluğu okulda aldım.

Aynı gün akşamüzeri genç öğretmenin evindeydim. Birkaç hafta sonra da bu büyük bir salona geldim böylece.

Geçen hafta sonu, sabahtan akşama kadar caddeyi gece de köfteciyi seyrederek yalnızlığımı unuttum. Başka bir canlının da yalnızlık çekeceğini düşündünüz mü? Kimin aklına gelir böyle bir şey desenize. Hayatınızda çok fazla yerim olmasa da iç mekânların dekor malzemesiyiz. Buraya gelmeden iki hafta önce; gün boyu evdeki sessizlikten sıkılıp bunalmıştım. Yalnızlık bir duvar gibi her yanıma sarmış. Onun yakınlığıyla her şeyden vazgeçip bütün dertlerimi unutabilirdim. Kapının tıkırtısını duydum anladım ki eve geldi. Hemen odasına geçip kıyafetini çıkarmadan yatağa uzandı boylu boyunca. Yorgunluğu her halinden belliydi. Yoksa mutfağa girer sabah kahvaltısından kalanları toplar ya da kahvesini yudumlardı. Bitmesini istemediğim dakikalar... Gözleri daha fazla diremedi. Çok geçmeden tıpkı bebek gibi uykuya daldı. Odasının açık kapısından bulunduğum yerden rahatça seyredebiliyordum. Bir dağ başında gece gökyüzünü seyrederek gibiyim gözlerimi alamadım. Bir gülün kıpırdaması kadar yavaş hareketlerle uyandı ama yarı uyanık yarı uykulu. Hep istedim ki benimle konuşsun. Yine her zamanki gibi uyanınca, içinde ne varsa, gözlerini ayıramadığı telefonunu eline aldı. Bazen güldü bazen suratını astı. İstekli değildi açsam mı açmasam mı derken arayana cevap verdi. Sakince konuşurken birden yüzü asıldı. Belli ki konuştuğu kişi nahoş sözler söylüyordu. Bakışları duvardaki boşluğa takıldı, gözleri donuklaştı. Bir an telefon elinden düşecek zannettim. Yüzünden soğuk terler döküldü. Cevap vermek istedi ama telefonun diğer ucundaki laflarını sektirmeden ardı ardına bocalıyordu sanki. Bir el boğazına sıkarcasına konuşmasına izin vermedi. Ağzını açmak için çırpındıkça boğazına yapıştı. Kalkıp onu o elden kurtarmalıydım. Onu teselli etmek istedim ama...

- Demek fedakarlığım karşılığı yokmuş.

...

-Ah babam...

...

-Büyük bir boşluk bıraktın bana.

...

Babasını çok sevdiğini ve şu an hayatta olmadığını anladım.

Aynı ortamda bulunduğum çok az kişi beni fark ediyor. Yaşadığınız hayat, birbirinizi göstermiyor size. Hızlı yaşama isteği duyarsızlaştırıyor çevrenize karşı. Kör ve sağır yığınlara dönen topluluk içinde hiçsin. Evde, salonda, bir mekânda boş bulunan yerleri ya da pencere önlerini tamamlıyorlar bizimle. Boşlukları doldurduğumuzdan özellikle yer ayırmıyorlar. Hani şu meşhur hikâyede olduğu gibi önemli nesneleri önce kavanoza doldurup kalan boşlukları daha küçükleriyle... Kum tanesine kadar küçülen nesneler. İşte biz, kalan boşlukları dolduran kum tanesiyiz. Bir ümitle hevesle başladığım günüm, gece yarısı bayrağı sonraki güne ümit kırıntılarıyla devrediyor. Günler sonra dün bana yaklaştı. Ilık nefesini hissettim yüzümde. Gülücükler salıyorum odaya, yüzüm şekil şekil... Yeter ki bana baksın. O, bu arada pencereden dışarıya bakıyormuş. Herhalde önce ayıp olmasın diye evine götürdü beni. Talihim döndü derken iki hafta kadar kaldıktan sonra onun ellerinde tekrar okulun yolunu tuttum.

Hayat, yaşamı gizemli kılan güzellikleri sunuyor size. Sevdığınıza eşinize dostunuza çiçekleri sunduğunuzda sizin için zamanı anlamlandıracak nesneler olabiliriz. Zaman size de bize de zalim davranıyor. Her ânınızı kâr zarar hanenize gönderip orada muhafaza ediyorsunuz. Hayallerimizi yıkıp geçen zaman, bazen acır başka hayallerimize can verir. Benim de hayallerim vardı. Toprak ananın şefkatli kucaklığında başımı çıkarmadan önce güneşle tanışmak için gün saydım. Güneşin sıcaklığıyla boy verip büyüyecektim. Kokumla rengimle yürekleri çarpıran gül olmalıydım. Dalında şakıyan bülbülün olduğu gül olmayı ne çok isterdim. Kıpırmızı gül olsaydım, o daha çok severdi değil mi? Her çiçeğin arzusudur sevgiye köprü olmak. Bu halimle sevgi saçıyorum. Çiçek olmasaydım salonları, pencere kenarlarını, balkonları kim süsleyecekti?

Balkonda ya da bahçede özenerek yetiştirdiği çiçekleriyle konuşan teyzelerin şefkatine imrendim. İnsanların yeşile, ağaca, çiçeğe çok değer verdiğini düşünürdüm. Gerçeğin soğuk yüzünü görünce yanıldığımı anladım. Yüzümün pütür pütür olması elimde değildi ki! Küçükken daha fazla dert ediyordum. Dikenlerim uzadıkça soğuk görünsem de sevenler var. Çiçek açıp daha güzel görünmek, dikenli görüntümden uzaklaşmak istedim. Nereyi uygun görürseniz orada yaşamaya razıyım. Aşırı sıcak ve soğuk yoruyor. İhtiyacımdan fazla su çürütür. Bana her bakışınızın tesirini uzun süre içimde hissediyorum. Soğuk bakışlar ağırlığa yol açar ruhumda. Bir sabah içten içe kaynadım. Yumru bedenimde karıncalar dolaşınca adım attıkları her yer tatlı tatlı kaşındı ama görünürde bir şey yoktu. Kaşıntılar yavaş yavaş söndü. Bir iki gün sonra dikenlerin arasında iki kabarıklık belirdi. Nasıl görünecek ve bana bakanlar ne düşünecekti? Günlerdir aylardır göremediğim ilgiliyi yakınlığı acaba görebilecek miyim? Kabarcıklar tomurcuk olup patladı. Bedenimden yürüyen hareket çiçeğe durdu. Bana yaklaşıp daha çok bakacak, onun hülyalı gözlerini yakalayacaktım. Belki de beni sevecekti. Ondan istediğim bir şey yoktu. Su bile vermesin. Güneşli aydınlık bir yerde kendi halimde yaşadım. Farklı farklı insanlar, değişik yüzler gelip gidiyor ama yakınlık gösteren kimse olmadı şimdiye kadar.

Daha önce göz ucuyla beni süzen bir adam yaklaştı. Eline alınca ılık nefesi yüzümü yalayıp geçti. Gözlerinin ısıltısı içime bir sıcaklık yaydı. Saksıyı çevirdi. Tekrar geldiğinde beni pencere kenarına bırakan bayan vardı. Ona seslendi. Bende onu gördü sanki. Ne çok istedim güzel bayanın bana bakmasını, gözlerinde kaybolmayı. Benden çok çabuk usandı, ondan beklemezdim. Yüzündeki tebessüme aldandım. Adam bana döndü, gözleri çiçeğimde, mırıldandı: Şiir okuyordu sanki. Bayan da duydu sesini. Günler sonra beni fark eden bir yürek. Oysa ne su ne ışık güneş... Bir yakınlık beni hayata bağladı. Canlı ve güzel göründüm bugüne kadar. İlgiyle içim ferahlar, kendime gelir, gelişirim. Her şey ilgiden sevgiden doğar aslında. Anlıyorduk birbirimizi. Hem ürkektik, hem de sevecen... Kalbimiz kırılmıştı ikimizin de, terk edilmiştik. Birbirimizin kırıklarını onaracaktık. Bu bir tesadüf olamazdı.

PAZAR PARODİSİ

Duygu Tamer

Yorgun bir haftaya sünger çekmek için icat edilmişti Pazarlar. Yağmurluysa hava, ortalık çamur içindeyse ne mutluydu bana. Dışarı çıkmamak için bahaneler kendiliğinden oluşuvermişti. Asuman dün sildiği camlara acıyarak bakıyordu vitrindeki bardakları ovarken. Yıllardır hiç kullanmadığımız; Asuman'ın ayda bir, büyük bir törenle, tek tek indirip sildiği kadeh bardaklarını vitrinlere tıkanları bulmaya çalıştığım garip bir Pazardı. Kim icat etmişti bizden olmayan bardakları evimizin başköşesinde sergilemeyi? Yıllardır bakıştığım bardaklarda gençliğimin orta yaşlara evrilişini gördüm.

Asuman bir şeyler söylemişti o ara. Ağzından, dudak kıvrımlarından sözcükler damlamıştı ortalığa, duymadım. Asuman'ın ne dediğini karşı apartmanın balkonunda sigara içen kır saçlı adam duymuştu, yan komşumuz Nuriler kahvaltı sofrasındaki gülüşmelerini kesip duymuşlardı, köşedeki manav meyve kasalarını üst üste istiflerken duymuştu, sokakta çocuğunu çekiştirerek yürüyen bir kadın duymuştu, çöp konteynırın içinde dalaşan başıboş kediler duymuştu. Asuman'ın sesi tüm sokağı dolaşp bizim salonda yankılanınca saat on bire az kalmıştı. İçine gömüldüğüm berjerde Asuman'a karşı tüm algılarımı bir gazete kâğıdı ile kapatmış, hatta vitrindeki cansız bir bibloya dönüşmüştüm. Saatin tik takları odanın tüm sessizliğini yırtıyor, Asuman'ın sinirlerinin üstünde zıplıyordu. Ağzındaki sakızı şişirip büyük bir hırsla patlatınca saat de sustu. Tavandaki avizenin kristalleri çingırdadı. Televizyonda konuşan bilmem ne uzmanı hayretle Asuman'a baktı. Söyleyeceği şeyler okuduğu kitapların içinden kaçtı, bilim bizim evin içinde gerçekliğini yitirdi.

Asuman sinirle mutfığa gitti, birazdan tabak çanak sesleri ile bir serenada başlayacağından emindim. Sükûnetin güvenilir limanında sessizce beklemekteydim. Asuman'a ait olaylar silsilesi birazdan başlayacak; öfkeyle balkona çıkacak, nemli havayı ciğerlerine çekip bir sigara belki ardı ardına sigaralar yakacaktı. Hayatının benle olan kısımlarını makasla kırpıp hayatta tek başına, kendi ayakları üzerinde durabilen, güçlü bir kadına dönüşecekti. Hikâyesi ile gurur duyacak, gurur duyuracak, gurur duymayanları da dudak bükerek izleyecekti. Yeni bir hayata başlayacak olmanın verdiği güçsüzlükle sandalyeye çökecek, sol bacağını istemsiz titretecekti. Üşüyünce içeri girecek, balkonda aldığı tüm kararları balkondaki eskimiş sandalyede bırakacaktı. Akşam yemeği için buzluktan et çıkarıp evin içinde biteviye işler yığının içinde kendini yitirecekti.

Tepkisiz bir adam bir kadının cehennemi olabilirdi. Asuman'a tepki vermek, onunla günlerce çatışmak, koca cephesinde verdiğim savaşın mağlubu olmak istemiyordum. Asuman tüm cephelerde savaşırken bir cephede, tek başıma ben ne yapabilirdim? Benim bir kelime Asuman'ın kelimeler yığınınına denk olabilir miydi? Benliğimi, ruhumu bu evin içinde sıyırıp kuru bedenimi bir eşya gibi sergileyen bir adama dönüşüvermiştim. Sesim içimde yankılanıp duruyordu.

Çamaşır makinesinin döngüsü içinde rengini yitirmiş rengârenk çamaşırlar gibiydim. Bu döngüden çıkabilsem eski renklerim görünür olur muydu? Yeşilime, mavime karalar karışıp renk alacasının içinde kaybolmuş, bir pazarın bile gereksizliğine kanaat getirmiştım. Gölgeyden sıyrılıp ben olsam, ruhumun yeniden filizlenen kısımlarından sağlam kalmış kökleri kurtarabilir miydim? Uğuruna kaç gece uyumadığım, aylarca kapısında gezindiğim kadını içimden terk etmiştim. Oysa hep konuşsun, hiç susmasın dediğim Asuman'ı yavaş yavaş susturan ben değil miydim? Bunca gürültünün arasından Asuman'ın sesini seçemeyecek kadar yılmışım.

Konsol aynasını, masanın üstündeki vazo ve plastik çiçekler doldurmuştu. Tüm renkleri ile odaya canlılık katmaya çalışan bu çiçekler odanın solgunluğunu silmeye tek başlarına yetemiyorlardı. Kül rengi gökyüzü odayı karartmış, çay bardağını dibindeki çayın demini yoğunlaştırmış, vitrindeki kadehleri daha da eskitmiş, Asuman'ın kırlentlerine gölge düşürmüş, yerdeki alacalı halının rengini karıştırmış, konsolun üstündeki çerçevenin gümüşünü karartmıştı.

Gümüş çerçevede Asuman tüm saflığı ile gülümsüyordu, yanındaki adam kimdi? Ne sıfatla karımın elini tutmuştu? Asuman yanındaki adama daha da sokulmuş, adam da bir elini omzuna atmıştı. Asuman'ın gelin çiçeği aniden yere düşüverdi. Asuman'ın yüzü soldu, bakışları donuklaştı, adam gülümsemeye devam etti.

Salonda misafirler dağılmasın diye halayın içinde kendini kaybeden akrabaların neşesi sokağa taşmış; gelinle damadı olmayan düğünün ayıbını kapatmaya çalışanlar, misafirlere limonata üstüne limonata ikram ederek muhabbeti uzatmışlardı. Düğün salonunun kapısında bekleyen akrabaların telaşlı hallerini fark etmedik bile. Nazar, nazar diye önümüzde koşturan kadın akrabalarımız kabarık saçlarıyla asık suratımızı örtemiyorlardı. Dost var, düşman var, demişti Asuman. Dostlar da mı sevinir böyle durumlara, demiştım. Dostlar da bizim başımıza böylesi gelmedi diye sevinir, demişti gelin buketini suratıma fırlatarak. Ağlasa makyajı akacak trajedimize bir bölüm daha eklenecekti, ağlamadı. Gözyaşları içinde bir yerlerde dondu, kaldı; bir daha da gözünden akamadı.

Geç kalmıştık düğünümüze, geç kalınan bir düğünün gerginliği bir ömre sirayet mi etmişti? Asuman o günden sonra mı böyle olmuştu, hatırlayamadım. Saatin on biri on gece durması, bu evdeki tüm yaşamı yok etmişti. Asuman evin içinde bir yerlerde kaybolmuş, belki de mutlu bir anın tüm ayrıntılarını ortaya dökmüş, onlarla oynuyordu.

Pazarın da insanlarla bir pazarlığı olabilir miydi? İnsanları yüz yüze, göz göze getiren pazarlar Asuman ile beni sırt sırta getirtmekten başka ne işe yarıyordu? Çıktığımız yolda yol sünmüş, ziyadesiyle uzamıştı. Üstümde Asuman'a verilmeyen cevapların yorgunluğu vardı. Televizyonda konuşan uzman değil, binlerce uzman gelse Asuman ile beni bir pazarın varlığından haberdar edebilir miydi? Silinen camlara değil Asuman'ın yüreğine değiyordu yağmur, biliyordum.

NO MORE BETS

Okan Karayılan

tek müşterisi kendisi olan bir umut tüccarı
çift ihtimalli bir kumarın üçüncü şahsı
şansı yaver
bahtı berbat
ve dahası...
neyse bu meseleler şahsi
o yüzden kapatalım bu bahsi ..

can pazarı içinde bir sürgünün
en iz sürülemeyen tarafı
bitti düşmanın mühimmatı
ama ucundayım süngünün
ve içindeyim bu savaş hattı
bir ihtimal geri dönmek
bir diğeri ise ölmek
yani ikilemler arafı

ıska geçtiğim tüm atışlardan
muskalar yapıp astım tek tek
o düşmanca bakışlardan
hayır hiç ağır gelmedi boynuma
eğmedim başımı
ve hiçbir kârım yok bu satışlardan
zararın hesabına işçi
ziyanın oluşumuna sebep
ve
kulakta cınlama geriye kalan yakarışlardan

dalıp çıkamadığım kuyuların
dalmadan önce düşünülmeyen tarafından
dolup taşan bilinçaltının
dolmadan önceki son sapağından
pazar tezgahı misali
biraz ondan
az biraz da şundan
velhasıl uzun lafın kısası
bu meseler şahsi
o yüzden kapatalım bu bahsi..

NUTKUM TUTULUR

İlhan Kemal

gideremez hiçbir avutucu sensizlik sıkıntımı
ninni söylese şeker verse saçımı okşasa
çift silahlı kovboydur zaman gezer günlerin çarşısında
ne çok sevinen olur namlular şakaklarıma ortalanınca

biteviye uğuldar kasırğa zaten benim yaralarımda!

onaramaz bendeki hasarı neşter, tabibin eli kargaşa
güldüremez hiçbir iyi gül, kucak dolusu sümbül
susturamaz avazımı zambak tutsa ağzımı kapatsa
esenlik evinin direği kırılmıştı gene kırılır

tekrar eden döngüdür bende beter olan her ne varsa!

şarapsız kalırım, şafaksız kalırım, şahikalar yıkılır
göremem sesinsizlikten daha kötüsünü acunda
melodisini yitirir bekleyişin dingin şarkısı

bin sapaklı yol: gözlerin! dalgınlıklar büyütülür burada!

karası dönemeç! akı bahçe kapısı! menevişi düşsel asmalar!
kirpiğin taze fışkır. onlarca dal. her ucuna kalbim asılır
ne vakit sözün kilidi açılrsa içinden sen çıkarsın, nutkum tutulur

adından öte söz edersem kekeme kalayım göğün altında?

KURAKLIK

Burcu Yalçınkaya

Rüzgârlar esmeye devam etti o yaz,
Kuraklığı getirdiler,
Dudaklarımız eski şiirlerden çatlaktı zaten,
Çatlaklar oyuklara dönüştü
Denizlerin sakin dalgalarını, dallarda meyveleri yuttular
Ekilen umutları, beklentileri kuruttular.

O yaz rüzgârlar kavurdu yeri, denizi, göğü
Kurumuş çatlaklardan sızdılar
Evlere aktılar, balkonlardan, pencerelerden perdeleri yırtıp girdiler.
Ormanları kapladılar, duvarları yaktılar, çiçekleri küstürdüler.
Tokat gibi çarptılar hepimizin yüzüne
Başımızı çeviremedik.
Denizin dalgalarını kum örtüleriyle örttüler.

O kavuran rüzgârlar hala esiyor,
Durmadan esiyor etrafımızda,
Her yer yanıyor, böylesi terlemeyi bile kanıksadık.
Ağırlıkla durmaksızın esiyorlar
Ağaçları yere seriyorlar
Sertçe çarpıyorlar kızgınlığı

İşte yine sıcak bir rüzgâr var havada
Demek ki geçmeyecek bu susamalar
Kurumuşluğumuz, yanmışlığımız saklı bu rüzgârlarda.

O yazdan beridir
Belki de kuraklığı çağıran o şiirden beridir
Kuruta kuruta esiyorlar.

Kış şimdi kapıda bekliyor,
O kurak rüzgârlar gitmek bilmiyor.
Başımızı çevirdiğimiz her yanda bir kapı çarpıyor
Ya saksısında bir çiçeğin dalları kırılıyor.

Rüzgârlar yazınki gibi esmeye devam ediyor.
Buldukları bütün suları kurutarak, böğürtlen dallarında bile.

19#

Emre Ayvaz

Henüz vakti gelmedi bilmenin anlıyorum
Gündüz beklentisinin seheri örttüğünü
Açmaya niyetlenen karanfilin aslında
Marifet ikliminde ölüm dirilttiğini
Akşamların kalbini nasıl seyrettiğini
Henüz vakti gelmedi bilmenin anlıyorum

Bir bahanesi yokmuş sevmenin anlıyorum
Gri düşüncelerin beni methettiğini
Hangi şehir düşünür hafızasında kalan
Harabeler uğruna neyi kaybettiğini
Bir yağmurun değmeyen hüzne sabrettiğini
Bir bahanesi yokmuş sevmenin anlıyorum

Kapına kelimesiz gelince anlıyorum
Heybesinde bir tutam derdin sabrettiğini
Cansız düşen kılıçlar gözü yaşlı ve üzgün
Biliyor savaşları aşkın mahvettiğini
Uyaksız şiirlerin şaire yettiğini
Kapına kelimesiz gelince anlıyorum

Muhtemel yalnızlıklar yakındır anlıyorum
Görmedim baykuşların çölü yadettiğini
Mecnunu sorgularken içime düştü birden
Sokakların fikrimi neden sayettiğini
Leylanın yüreğinde gördüm vadettiğini
Muhtemel yalnızlıklar yakındır anlıyorum...

KEMİKSİZ BİR MEZAR

Emre Çelik

Bilmelisin ki
Hâlâ umutla doludur inatla kalbim
Yumruk gibi sıkışan bir simge
İçimdesin hâlâ, bende saklısın
Benliğim ve sen, Munker ile Nekir

Doğduğum yerde ölüyorum,
Yokluğum arşın dehlizlerinde izlerimi sürüyor
Yağmur, samimi bir sırıltı halinde
Şimşekler çakıyor, çatırdıyor gökten arda kalanlar
Tanrı'nın buyruğuyla bir kandil belirliyor
Kan kırmızı bir renk huzmesi süzülüyor semada

Parmak uçlarımda ince bir sızı
Bedenimde gevşeyen bir ağırlık
Lekesiz gölgeler gözlerimde canlanır
Gölgelerin ardında kim
Avuçlarımda biriken nur
Bir parıltı arayışım

Kemiksiz bir mezar bulmalıyım
Bağrına insanlık kazmasını saplamamış
Ellerimle kazmalıyım onu
Bu ellerimle
Yırtmalıyım toprağın yüzünü
Parmak izlerimi silerek

Sura üflenen ruhlar, suskun ve derin
Ulaşmalıyım onlara
Sonra boylu boyunca uzanmalıyım içine
Başlasın mı sorgu?
Mezarcı amirine haber versin
Benden geriye kalanlar toprağın bedelini ödesin
İnançlı bedenim
Belki de ilk kez konuşmaya hazır

BAŞKA BİR ŞEY

Yusuf Yazıcı

I

O mesrur tepelerde bir mihrabın yoktu dünyalık
Kostak güneşin yaygısında inerdin icbar kente
Kiblesiz dolanırdın fevahişlerin arasında
Sorar dururdun Allah'ı baltalaşmış sanrılarla
Flaşların en arkasında yer ararken kendine
Tek başınadır dağ yalnızı müfteri farfaralık.

II

Anladım, kösner durur dünya yavan ağızlarda ah!
Bildim, Adem'in iç çekişi cennette saklı kaldı
Şems garptan gelsin anne, benim için yaratılmadı
Düşüncelerimi rafa kaldırarak menhus tezgah
Dantelli mushafları hayalim öksmeye daldı
Şaki çocukluğumda yankılanır "Bir'im bir Allah!"
Koridorlarda vuruldu devletin yularında o
"...bir kere kapaklanmışsa kapaklanmış bir attır o"
Başka bir şey olamaz o, başka bir şey olamaz o...

ÇEKİM

Semanur Bozok

Ekim. Yaprakların ağaçlarına veda ettiği bir öğle vakti. Ortalık kalabalık. Giren çıkan insanlar, elleri kelepçeli mahkûmlar. Hakkını arama derdine düşmüş bir yığın insan. Avukat cübbesini giyinmiş, elinde dosyalarla adliye girişinde müvekkilini bekliyor. Gözü saatinde. Mahkemeye daha bir saat var. Müvekkiliyle mahkeme öncesi kısa bir görüşme yapma düşüncesinde. “Nerde kaldı bu Hamdi Bey. Vaz mı geçti acaba? Yok yok, çok kararlı görünüyordu vazgeçmiş olamaz.” Avluda birkaç adım gidip geldi. Az sonra ayakkabılarını parlatmış, takım elbisesini giyinmiş Hamdi Bey kapıda belirdi. Gözleri buğulu. Gözaltıları halka halka morarmış. Titrek sesiyle avukata selam verdi. “Yorgun görünüyorsunuz, her şey yolunda değil mi ?” dedi avukat. “Evet evet iyiyim, sadece biraz geç yattım,” diye geçiştirdi Hamdi Bey. Avukat önde Hamdi Bey arkada adliyenin soğuk merdivenlerini çıktılar bir bir. Bunca yıllık ömründe ilk defa mahkemeye geliyordu. “Şu düştüğüm hâle bak. Yaşa ki göresin derler. Nereden nereye ,” diye söylendi. Birinci aile mahkemesinin önüne geldiğinde derin bir nefes aldı. Uyuşmuş ellerini açıp kapayarak rahatlamaya çalıştı. Oturmak için bir yer ararken ikinci sıradaki bankta oturan Naciye Hanım’ı gördü. Kırmızı ruju, yapılı saçlarıyla dikkat çekiyordu. Topuklu ayakkabısının taşları ceketinin düğmeleriyle uyum içindeydi. Düğüne gelmiş gibiydi. Hamdi Bey’i fark etmedi bile. Elinde telefonu çekim yapıyordu. Uzaktan seyredenler ana haber bülteni sunduğunu düşünebilirlerdi. Sesine kazandırmaya çalıştığı üzüntülü ton koridorda yankılanıyordu. Uzaktan akrabası olan avukatı dosyayı okurken Naciye Hanım kendi dünyasında çekimine devam ediyordu.

Mübaşirin Naciye ERSÖZ, Hamdi ERSÖZ sesiyle kendine geldi. Naciye Hanım çekimi alalecele sonlandırıp telefonu çantasına sıkıştırdı. Hamdi Bey’in varlığını o an fark etti. Selam verip konuşmaya çalışsa da Hamdi Bey oralı olmadı. Karısıyla göz göze gelmemeye çalışarak hızlı adımlarla avukatının arkasından mahkeme salonuna girdi. Kendisine işaret edilen yere oturdu. İki adım daha atması istenseydi yürüyemeyecek kadar güçsüz hissediyordu.

Kıvrıkcık saçlı, çerçevesi siyah gözlüklü hâkim dosyaya kısa bir bakış attıktan sonra konuşmaya başladı. Hamdi ERSÖZ, Naciye ERSÖZ. Boşanmak için mahkememize başvurmuş bulunmaktasınız. Herkesin huzurunda tekrar sormak istiyorum. Siz Hamdi ERSÖZ bu kararınızdan emin misiniz? Neden boşanmak istiyorsunuz?

Hamdi Bey güçlkle ayağa kalktı. Ceketinin düğmelerini ilikledi. Derin derin birkaç nefes aldı. Sesinin titrediğini belli etmemeye çalıştı. Vallahi Hâkim Bey bu gece sabaha kadar döndüm durdum. Tekrar tekrar düşündüm. Doluya koydum almadı, boşa koydum dolmadı. Ne yapıyorum ben diye sorguladım. Buraya gelene kadar içimde acaba yanlış mı yapıyorum diye bir soru işareti vardı. Koridora geldiğimde isabetli bir karar verdiğimi anladım. Ben kırk yıllık evliliğimi sorgularken hanımın hâlâ hiçbir şey olmamış gibi elinde cep telefonu ile çekim yapması zoruma gitti doğrusu. Tabii bütün suç benim. Geçen sene evlilik yıldönümümüzde telefonu eskidi hem zaman geçirir hem de kullanır diye yeni model bir telefon aldım. Almaz olaydım. Elinden bırakmaz oldu. Gün boyu ilgilendiği yetmiyormuş gibi gece vakti de telefonla uğraşmaya başladı. Ses etmedim. Aklıma kötü bir şey de gelmedi. Bir akşam sosyal medya hesabı açmak istediğini söyledi. Ya ne işin var bu yaştan sonra, diyecek oldum ne olacak herkesin var diye ikna etti. İlk zamanlar bir sorun yoktu. Hazırladığı yemekleri, sunumlarını, yaptığı kahveleri, sardunyelerini, begonvillerini çeker çeker paylaşırdı. Dolaplardan, çekmecelerden daha önce görmediğim tabaklar, fincanlar, aklıma gelmeyen eşyalar fotoğraflardaki görevlerini yerine getirip eski yerlerine gidiyordu. Fotoğraf çekmek hayatımızın kopmaz bir parçası hâline gelmişti. Sofraya her oturduğumuzda misafir bile olsa şayet yemeklerin fotoğrafını çekmediyse yemeğe başlayamıyorduk. Ramazanda iftar vakti ezanı değil hanımın çekim yapması bekler oldum. Çorbayı çoğu kez soğuk içmişliğim bile vardır. Zaten fotoğraf çekimini unutup yemeğe başladıysam evde kızılca kıyamet kopuyordu. Yok sunumumu bozdun, yok yemeği ne hâle getirdin, yok beni takipçilerime rezil ettin. Sahnede gibiydim. Görmediğim, sayısını bilmediğim insanlara rol yapmak zorunda bırakılıyordum. İlk zamanlar sesimi çıkarmadım. Ev hâli akşama kadar sıkılıyor da bunlarla oyalanıyor deyip geçiyordum. Ta ki o güne kadar. O gün her sabah olduğu gibi giyinip işe gittim. Daireden adımımı atar atmaz kiminle karşılaşsam gülmeye başlıyordu. Kime günaydın dediysem günaydın deyip bıyık altından kıkırdıyordu. Kendimden şüphelendim. Ne oluyordu Allah aşkına. Açıkta bir yerim mi vardı? Sağa sola bakıp pantolonumun fermuarını kontrol ettim. Her şey yolundaydı. Lavaboya gidip aynaya baktım, yüzümde bir tuhaflık görünmüyordu. Etrafımdaki insanların beni görünce manasız bir şekilde neden güldüğünü bir türlü anlayamadım. Masama oturdum. Bu kez yakın arkadaşım Halis “Eee gece nasıl geçti?” diye sorup kakhahayı basınca cinler tepeme çıktı. “N’oluyor yahu. Bilmediğim bir şey mi var. Bugün beni gören gülmekten kırılıyor” dedim. Halis haberin yok mu senin? Sabah güne videoyla başladık demez mi?

Ne videosu derken telefonunu açıp yanıma oturdu. Sosyal medya hesabını açtı. Yatakta boylu boyunca bir adam yatıyor. Çizgili pijamalarından ben olduğumu o dakika anladım. Pijamamın üst düğmesi açık. Siyahtan beyaza dönmüş kıllarım ben horladıkça inip kalkıyor. Buğday tarlasında rüzgârdan savrulan başaklar gibi. Yan binadan duyulacak desibelde yükselen horultularım bu kez karımın çekimine yakalanıp çevreme ilan edilmiş. Epeyce de izlenmişti. Kıpırmızı oldum. Ellerim dizlerim titremeye başladı. Bu kadarı çok fazlaydı. Tuvalete gidip yüzümü yıkadım. Telefonu alıp Naciye’yi aradım. Beni el âleme rezil ettin dememe kalmadan “Amanın bey, abartma ne olur. Sayende takipçim elli bin oldu.” demez mi? İpler koptu bende. Telefonu kapattım sinirle. Yatak odama kadar girilmesi, her şeyin afişe edilmesi ve bütün bunların karımın eliyle yapılması dengemi bozdu. Ekran karşısında bir hayat yaşamayı isteseydim oyuncu olurum ben hâkim bey.

Evet, Naciye Ersöz. Söylenenleri dinledin. Neler söyleyeceksin?

Naciye Hanım ayağa kalktı. Önce uzun uzun Hamdi Bey’e baktı. Aradığı göz temasını bir türlü yakalayamadı. Hâkim’e dönerek. Efendim aslında kötü bir niyetim yoktu. Önceleri gündelik hayatımda olan şeyleri fotoğraflıyor, bunları hesabımda paylaşıyordum. Beğenilerin fazla olması, takipçilerin günden güne artması beni heyecanlandırmıştı. Daha fazla zaman ayırmaya başladım. Kendimce hayatımın güzel ve anlamlı karelerini ölümsüzleştiriyordum. İşlerin bu hâle geleceğini düşünmemiştim doğrusu,” dedi.

Hâkim Naciye Hanım’ın telefonunu istedi. Görevli telefonu hâkime uzattı. Naciye Hanım’ın sosyal medya hesabına girdi. Hızla paylaşımlarını taradı. Tam kapatacakken gözü kırmızı renkli canlı yazan kısma takıldı. Tıklayınca mahkeme salonunda elinde cep telefonuna bakan kendisini gördü. Gözleri büyüdü, öfkesi inip kalkan burun kanatlarından belli oluyordu. Yerinde sessiz sakın oturan Naciye Hanım’a döndü.

Yaz kızım “Naciye Ersöz’ün beş yıllığına herhangi bir sosyal medya hesabını yönetmesinin yasaklanmasına, arka sırada çaktırmadan görüntü alan arkadaşı hanımın altı ay hapsine karar verilmiştir.”

DURAKTAKİ DEDE

Rukiye Saran Aydın

“Otuz tane yara bandı bir lara! Otuz tane yara bandı bir lara!” Bunca kalabalığın gürültüsünün içinden yalnızca bu ses geliyor kulağıma. Her sabah bu seremoni. Kışın dondurucu soğukunda, yazın yapışkan, nemli sabahında bu böyle. İşe gitmek için durakta otobüs bekleyen, iğne atsan yere düşmeyecek kadar kalabalığın, otobüsü kaçırmamak için önündekileri devirerek koşuşturan insanların arasında; sırtında eski, solgun lacivert valizi, elinde yara bandı tomarı, yaşlı ama beli bükülmemiş, ağır adımlarla bir dedecik karşılar bizi.

Caddede trafik sıkışık. İki gidişli, iki gelişli otoyol, ortasında metro. Korna seslerinden, gürültüden caddeden karşıya geçinceye kadar neredeyse kulak zarım yırtılıyor. Bu yetmemiş gibi, durağa gidince insan kalabalığından baş dönmesi de ekleniyor. Sabah sabah iştahla içilip yüzüme yüzüme üflenlen sigara dumanının burnuma yerleşip aç midemi bulandırması yok mu? İşte tam, bu ne! Çıldırarak işten bile değil, dediğim anda dedenin sesi imdadıma yetişiyor: “Otuz tane yara bandı bir lara!” Sonra kalabalığın arasından karanlığı yırtan bir güneş gibi, yaşlı ama heybetli dede çıkar gelir karşıma. Masmavi, derin gözleriyle, aksakallı, nurlu, güleç yüzüyle, “Günaydın, hoş geldin” der. “Nasılsın kızım”, diye devam eder. O an boşalır içimden sabah gürültüsünün, işe başlama sendromunun bunalıtları. Derin bir nefes olur bana, içime çekerim. İçime doldurduğu dinginlikle: “Günaydın, teşekkür ederim, iyiyim. Sen nasılsın dede?” derim. “Ben de iyiyim, şükür, hayat devam ediyor”, diye cevap verir. Sonra tekrarlar sözlerini: “Otuz tane yara bandı bir lara!” Sadece bana, günaydın deyip selamlaştığını sanmayın. Durakta bekleyen herkese yapar aynı karşılamayı. Bazı insanlar, diğer insanlara bir lütuftur. Sanki oraya özellikle yerleştirilmiştir, bungalov insanlara mutluluk dağıtmak için, işe başlayacak olan kapitalizm yorgunu insanlara pozitif enerji vermek için. Ha bir de yol bilmeyen insanlara gideceği yeri sorup bineceği otobüsü göstermesi, süper rehberliği yok mu? Telaşla otobüs arayan, bineceği otobüsü bilmeyen yolculara yetişiyor, aceleyle: “Nereye gitmek istiyorsun? diye soruyor, aldığı cevaba göre: “Hah, işte senin otobüsün geldi, bununla gideceğin yere gidebilirsin”, diyor. Onunla ilk karşılaşan kişiye: “Sen buranın yabancısıysın galiba”, diyerek söze giriyor. O, birden irkiliyor ilkin, kim bu münasebetsiz, bana neden gideceğim yeri soruyor, der gibi yadırgıyor ilgisini. Sonra yardım etmek istediğini görünce bir güven geliyor tedirgin yüzüne, rahatlıyor.

Aslan dedem, her sabah işe giderken karşılaştığım en iyi arkadaşlarımdan biri oldu. Bir gün ona yaşını sormuştum, ‘doksan’ demişti. Hayretten donakalmıştım. Bu kadar enerjik, heybetli, dimdik nasıl kalmış bu hayatta? Şaşkınlığım böyle her gün devam etti. Enerjisi o kadar kuvvetli ki, bütün kalabalıklara yetiyor. Asık suratla durağa gelen kadınlar, erkekler, otobüsleri gelinceye kadar enerjiden nasiplerini alıyorlar. O enerjiyle o gün işlerinde başarılı olduklarına adım gibi eminim. Bazen, başka duraklarda bunun gibi pozitif enerji yayan birileri var mı, diye merak ediyorum.

Bir sabah aslan dedemi, ellerindeki yara bandı tomarının yanında beş on fotoğrafla birlikte gördüm. Tanıdığı herkese fotoğrafları gösterip bir şeyler anlatıyor. Hemen yanına koştum. O gün her günkünden daha heybetliydi. Uzattığı resmi elime aldığımda bir de ne göreyim, askeri üniformalı giysilerle çekilmiş fotoğrafları. Göğsünde sayamayacağım kadar madalya. Hayranlığım on kat artmıştı. “Vay dedem, gaziymişsin sen!”, diye haykırdım. Gülen mavi gözleriyle birlikte titreyen sesiyle: “Evet, Kıbrıs’ta çarpıştım düşmanla”, dedi. Fotoğraflara bakarken gözlerim dolmuştu. Elimde sıkı sıkı tuttuğum fotoğrafı işaret ederek: “O sende kalsın”, dedi. “Dün Gaziler Günü’ydü, törende resmigeçit yaptık, yeni çekirdim”, diye devam etti. Dünyalar benim olmuştu. O fotoğraf da albümümde, diğerlerinin yanında yerini almıştı.

O zaman onun neden o kadar diri olduğunu anladım. Vatan için vuruşup gazi olmak, onu dipdiri ayakta tutmuştu. Sevgisi kendi yüreğini doldurup taşmış, insanlara da dağıtacak kadar engin denizlere dönüşmüş. Güzel vatanımızı yaşanası bir cennete dönüştüren aziz şehitlerimizin ruhları şad olsun. Gaziler, gelecek nesillere en güzel kahramanlık timsali oldukları için sağ olsunlar.

Bir sabah onunla hasbihal ederken şunu dedi: “Paraya ihtiyacım yok. Yara bandı satmak bahane benim için. Evde yat yat, nereye kadar. İnsanlarla merhabalaşmak, hâl hatır sormak, yatmaktan iyidir. Beni, insanların gülen yüzleri ayakta tutuyor. Onları mutlu etmek, benim yaşam iksirim. Araya girip: “İnsanların, senin güler yüzüne muhtaç olduklarının farkındasın sanırım”, dedim. O, heyecanla ve gülümseyerek: “Öyle mi? Pek farkında değilim” dedi. “Bence sen, bu karanlık durağı aydınlatan bir güneş gibisin, soğuk günlerde içimizi ısıtıyorsun. Sıcak günlerde ılık yellerle bizi serinletiyorsun” dedim.

SAĞIR BOŞLUK

Zeliha Tamer Uçar

Bir hafta önceki o buluşmada müzakere eden iki düşman gibi karşı karşıya geldikleri masanın etrafındaki sandalyelerden birine oturdu. Acı bir gülümseme yayıldı suratına. Son kez değerlendirdi yaşadıklarını. Geçmişin üzerini örtmek istercesine toz çökmüştü mobilyalara. Parmaklarını masanın üzerinde gezdirerek yollar açtı. Ayağa kalktı. Beyaz bir kâğıda SATILIK EV yazıp altına cep telefonunu ekledi. Salonun caddeye bakan penceresine astı.

Karnı burnunda, doğumuna gün sayan, bir kadın olarak cesaret ve kararlılığına kendi de şaşkın. Bekleyen onca zorluğa rağmen bir yalanın içinde sevgisiz büyümemeli evladı. Yatak odasına geçip eşyalarını hırsla valize doldurdu. Kararlı adımlarla salonu geçti. Kapının ağzında durdu. Tokmağı kavradı. Üzerine çöken akşam karanlığında kaybolmaya başlamış eşyalara, ortalıkta gezinip duran anılarına baktı yabancı gözlerle. Öylece donup kaldı. Apış arasından bacaklarına ılık bir sıvı aktığını hissedince dizleri çözülür gibi oldu. Aman Allah'ım erken geliyor bebek. Sakin ol kızım. Kendini koyuverme. Hay aksi, nerde bu cep telefonu? Eli karnında, sık adımlarla salondaki masaya ulaştı. Çantanın ağzını açıp ters çevirdi. İçinde ne varsa etrafa saçıldı. Pazar tezgâhına dönmüştü masanın üzeri. Onca ıvır zıvırın arasında cep telefonunu aradı. Yüreğini sıkıştıran korkuyu bastırabilmek için kısa soluklar alıp veriyordu. Nihayet telefonu buldu. Duraktan taksi çağırdı telaşla. Gerekli gördüğü birkaç eşyasını çantanın içine attı. Nefes nefese dış kapıya vardı. Tam çıkmak üzereyken arkasını dönüp son bir bakış attı geride bıraktıklarına. Yıllarca onu özlemle kucaklayan bu yuvada görebildiği tek şey sağır bir boşluktu. Sertçe kapıyı çekti, karnını iki eliyle tutarak paytak adımlarla asansöre yürüdü.

“Emzirmeyecek misin?”

Kucağında yeşil kundağa sarılı bebekle başında dikilen hemşireye boş gözlerle baktı. Duymamış gibi kafasını pencereye doğru çevirdi.

Hemşire, “Çantası nerde bu bebeğin? Üstünü giydirelim,” dedi.

Kadın, otoparka çevrilmiş boş arsada yan yana sıralı arabaları seyrederken cevapladı: “Evde.”

Hemşire kafasını iki yana salladı. “Adın ne senin?” Bileklikteki ismi okudu. “Hülya Hanım! Kalk hadi, doğrul lütfen. Şekeri düşmüş bebeğin! Suratı sapsarı görmüyor musun?” İsteksizce doğruldu Hülya. “Göğsünü aç şimdi.”

Elbisesinin düğmelerini çözüp sağ memesini çıkardı. Kucağına bırakılan bebeği eğreti tuttu.

“Ne duruyorsun, versene memeyi ağzına.” Hülya, bebeği göğsüne yaklaştırdı. Kıpırtısız göl misali sakın uyuyan kızının yüzü aydınlandı. Bembeyaz suratının ortasına yayılmış iki burun kanadı hareketlendi. Kedi mırıltısına benzeyen sesini işitti sonra. Kocasıyla beraber yıllardır hazır ettikleri isim geldi aklına. Henüz kabuk tutmamış yarası sızladı. Gözlerini kapadı. Boğazına düğümlemiş acılarını, dinmeyen öfkesini yutkundu. Artık bu isimle kızına seslenemeyeceğini biliyor. Kollarının arasındaki kıpırtıyla irkildi. Gözlerini açtı. Bebeğinin tazecik ak yüzüne baktı.

“Senin adın Beyza olsun. Beyza.”

Yıllardır bugünü beklemekteydi. Anelik duygusunu tatmak için şifacılardan doktorlara çalmadığı kapı, çekmediği çile kalmadı. Şu an en mutlu ânı olmalıyken sırtına sarılan kamburların ağırlığından sevinemiyor. Utandı az önceki umursamaz hâinden. Sanki olan bitenin suçlusu el kadar yavrusuymuş da bütün hıncını ondan almak istiyormuş gibi emzirmeyi reddedişinden utandı.

Hayran hayran baktı kızının yüzüne. Soluk pembe dudakları ince bir çizgi gibi yanaklarına uzanıyor. Zihnine çöken sis bulutları dağılıverdi. Rüyada meleklerle gülümsüyor. Annem olsa öyle derdi. Kabahat sende değil, bende. Özür dilerim, babasız büyüyeceksin. Haber versem gelir miydi? Sonuçta onun da evladı. Her şey farklı olabilirdi. Öfkemden elim telefona gitmedi. Bedel ödesin biraz. Bırak yüzünü görmeye tahammül etmeyi, sesini duymaya dahi katlanamam. Bir de hiçbir şey olmamış gibi mi davransaydım? İstesem de arayacak vakit yoktu, apar topar çıktım evden. Takside doğuracaktım nerdeyse.

Hemşire, “Kızım ne duruyorsun? Emzirsene bebeğini,” dedi.

“Uyuyor.”

“Şekeri düştü yavrunun. Doğum olalı kaç saat geçti tabii.”

Hemşire yenidoğanın sol ayağına çimdik attı. Bebek ağlamaya başlayınca Hülya’nın eli ayağına dolandı. Geri vermek istedi. Hemşire hışımla kadının göğsünü avucunun arasına aldı. Kahverengi halkayı sıkıp daralttıktan sonra ucunu bebeğin ağzına soktu. “Bakamayacaksan ne diye doğurursun kadın! Refakatçin yok mu senin?” Bebek bir iki kez hırsıyla memeyi emdi sonra dudakları gevşeyiverdi.

“Şışt uyuma!”

Yeniden çimdiği yer yemez memeye yumuldu. Hülya kızının emerken büzülüp açılan dudaklarına, inip kalkan burun kanatlarına, dar alnına baktı. Kedi tüyüne benzeyen uzun saçlarını okşadı. Demek bu yüzden mi mide bulantıları. Aylarca yediklerimi kustum. İz süren bir tazıninki kadar keskinleşen burnumla her türlü kokuyu ayırt edebiliyor olmam dayanılır dert değildi. Eğilip alnından öptüğünde ilk kez kızının kokusu doldu burnuna. Daha önce soluduğu hiçbir kokuya benzetemedi. Bebeğin soluk pembe dudakları memeye yapıştıkça tarifsiz bir haz duydu tüm bedeninde. Hep içinde olmayı düşlediği Gustav Klimt'in *Anne ve Çocuk* tablosunun o büyüğü ve huzurlu atmosferindeydi sanki.

Oda kapısı açıldı. Hasta arabasında kucağında bebeğiyle yeni doğum yapmış bir kadın görüldü. Peşlerinden gelen uzun boylu sarışın adam telaşlı adımlarla hasta arabasının önüne geçti. Elindeki kırmızı gül buketinin kokusu doldu odaya. Hemşire “Beyefendi siz dışarı çıkın. Özel oda dışında babaların içeri alınması yasak,” dedi. Sonra koridora çıkmak üzere olan hastabakıcıya seslendi.

“Yenidoğan paketi getirip Hülya Hanım'ın bebeğinin bakımını yapsınlar.”

Genç baba aceleyle gülleri yandaki boş yatağın başucuna bıraktı. “Özel oda boşalır boşalmaz haber verecekler merak etme hayatım. Hemen kapının önünde bekliyorum.” Adamın arkasından yavaş yavaş kapanan kapıya takıldı Hülya'nın gözleri. Sonra güllere yöneldi bakışları. Ardından mutlu gözlerle yavrusunu emziren yeni anneye çevirdi gözlerini. Elinden alınmış bütün güzel duyguların noksanlığıyla yüreği burkuldu. Zihnine hatırlamak istemediği binlerce görüntü üşüştü. Dün son kez evinin salonundaydı. Bir hafta önce masanın etrafında konuşulanları unutamıyor. Bütün yaşanmışlıklar, evliliği bir anda anlamını yitirip puf diye tozlaşıverdi o gece. Çıkamadığı bir kâbusun içine hapsolmuş gibi çaresiz hissetti. Hayatı anlamını, rengini yitirmiş de içinde kof bir boşluk bırakarak elinden alınmış gibi acı çekiyor. İçine düştüğü değersizlik duygusuyla baş edemiyor o günden beri. Hem de mutluluğa bu kadar yakinken.

Hemşire, bebeği Hülya'nın kucağından aldı. Temiz kıyafetleri giydirmesi için arkasında bekleyen hastabakıcıya verdi.

“İki saati geçirmeden sık sık emzireceksin annesi. İkiniz de dinlenin biraz.”

İşini bitiren hastabakıcı bebeği yatağın yanındaki beşiğe yatırdıktan sonra “Sağlıkla büyütün,” deyip çıktı odadan.

Hülya bir süre kızını izledikten sonra usulca yatağa uzandı. O gece yaşadıklarını aklından atamıyor bir türlü. Ben yanlarında değilmişim gibi nasıl da kolaylıkla ağzından dökülüverdi o sinsi, düşmanlık tüten sözler. “Ne var bunda büyütecek? Boşanacaksa boşansın. Gençsin daha, yeniden evlenirsin,” dedi utanmadan. Güya o da kadın. İki çocuk annesi olacak bir de. Beni desteklemek yerine yüreğinde çöreklenen duygularına yenildi. O, kocasının yaptıklarını sineye çekti diye ben de aldatılmış olmayı kabullenip kahr için de mi yaşayayım? Fırsatını kolluyormuş demek ki. Kadın kadının kurdu derlerdi de inanmazdım. Bir de alaycı gözlerle karnıma bakışı yok mu? Çaresizliğime keyiflendi. Hatırladıkça kan beynime sığıyor. Kız kardeşinin sözlerinden sonra donuk bakışları kendisine kilitlenen kocası yeniden karşısında sanki. Yüreği öfkeli bir deniz. İkisinin de yüzüne tükürmediğime şaşıyorum.

“Ablam haklı. Birbirimizi hırpalayıp duruyoruz,” deyip ayağa kalktı, pencereye yürüdü kocası. Sonra dönüp ilk kez görüyormuş gibi tek tek eşyaların üzerinde gezdirdi gözlerini. Her şeyi gözden çıkarmıştı demek... Pencerenin önündeki koltuğa oturdu. Sehpadaki vazonun içinde duran yorgun çiçeklere baktı. Arkasına yaslandı. Gözlerini kapadı. “Bebeğimiz,” dedi. Sustu. Sonra “Bebek,” diye düzeltti kelimeyi. Çözüm üretmeye çalışan bir arabulucuydu sanki, soğuk ve kayıtsız bir ses tonuyla, “Bebek doğduktan sonra boşanma işlemlerini başlatırız,” dedi.

“Gerek yok beklemeye. Anlaşmalı boşanmak en iyisi.”

Yatakta sağa sola döndü durdu Hülya. Zihnini ele geçiren düşünceler ne yaparsa yapsın dağılmadı. Zoraki kapattığı gözlerini açtı. Öğle güneşinin köpüklü aydınlığı perdelemeye başlamıştı hastane odasını. Boğucu yaz sıcaklığı göğsünü daralttı. Odada bebeğini emziren diğer kadınla göz göze geldi. Kadın, “Güle güle büyütün,” dedi. Cevap vermeden gözlerini yumdu yeniden. Ağlamaklı yüzünü buruşturdu. İnlemeye benzer boğuk bir ses çıkardı. Kadın bir şeyler söylemeye hazırlanıyormuş gibi ağzını açtı, sonra konuşmaktan vazgeçip bebeğiyle ilgilenmeye devam etti.

Canı öyle sıkın ki hiçbir yere sığmıyor. Yataktan çıktı. Pencereyi araladı. Tükenen evliliğine inanmak istemeyişi onu boğuyor. Bir süre güneş altında kalmış otoparktaki araçları, telaşlı adımlarla hastane bahçesine giren insanları izledi. Toparlanmalıyım. En büyük dert benimki değil ya. Üzüntüden erken geldi bebek. Üç haftası daha vardı. Öyle demişti doktor. Yutkundu. Gözleri hüznle doldu. Onu kaybetseydim, dayanamazdım. Pencereyi kapattı. Yatağına oturdu. Gözlerini her şeyden habersiz huzurla uyuyan bebeğine çevirdi. Çatallanan boğuk bir sesle, “Özür dilerim. Görmezlikten gelmek ikimizi de aldatmak olurdu,” dedi.

Kocasının telefonunda iş arkadaşının ismiyle kaydettiği numaradan gelen mesajları okuduğunda koyu bir boşluk açılmıştı yüreğinde. Boş bulunup mesajı okuyunca anladı mesajı gönderenin aslında bir kadın olduğunu. Ne kadar da hinmiş pes. Aldatılacağım hiç aklıma gelmezdi. Üstelik kadın da evli! Ne yapacaktım? Bir anlık boşluğa düşmüşmüş. Yersen. Ev açmaya kadar götürmüşler işi. Evliliklerini ve ilişkilerini ayrı iki kutuya koyuyorlardı herhalde, evcilik oyunu sanki. İnsanoğlu kendini kandırmaya meyyal. Aylardır kadınlık yapmamışım. Bir de beni suçlaması yok mu, rezil herif. Hep yaptığı şey değil miydi zaten! Düşük tehlikesi olduğu zamanlar bebeğimiz hayata tutunsun diye aylardır hastane odasının tavanını seyrettim ben be. O kadının utanmadan beni aramasına ne demeli! Kocamı elimden almaya niyeti yokmuş. İkisi de bir gün biteceğinin farkındaymış. Mış, mış, mış... Elimdeki mesajları mahkemede delil olarak sunmaya kalkarsam kocasının da aldatıldığından haberi olurmuş. Sonra kocasının avukatları donuna kadar almış her şeyi. Üstelik eli kolu da uzunmuş adamın. Kocamı da kapıya koydururmuş. Ne büyük mağduriyet!

Yer ayaklarının altından çekiliverdi ansızın, gözleri karardı. Sağ eliyle pencerenin kolunu yakaladı. Birkaç saniye dengesini bulmaya çalıştı. Gözlerini kapadı. Yaz ortasında güz rüzgârları esiyor içindeki o koyu boşlukta. Bütün kırgınlıklarını yaprak yaprak saçıyor sağa sola. Sevmenin en güzel, en parlak zamanında kırdı dallarını rüzgâr. Hırpaladı, savurup dağıttı. Üzerine titrediği, kaybetmekten korktuğu şeyi çoktan yitirmiş olduğuyla yüzleşmenin acısı talan ediyor yüreğini. Kocasını belirdi karşısında. Nefret ediyorum senden.

Gözlerini açtı. Buketin etrafına sarılı kurdeleyi dikkatle çözüp gülleri özenle vazoya yerleştiren kadına takıldı bakışları. Boşanma kararı aldıkları gece salondaki vazoda duran ölgün çiçeklerin durgun, bulanık suyundan kötü kokular yükseliyordu. Yorgun gözlerini eşyalarda gezdirmişti umarsızca. Düğün günü çektiydikleri fotoğrafa gözü ilişti. Sanki ikisi de ağızdan ibaretti. Aşkla alazlıydı bakışları. Bu fotoğrafın da bir anlamı kalmadı artık. Koridorun ışığını içeri sızdıran salon kapısının aydınlık girişine baktı. Kocasının bundan sonra bu kapıdan içeri girmeyeceğini biliyordu. Bu çatının altında yaşanması muhtemel bütün güzel hatıralar yazılmadan silinip yok olmuştu. Öfkesinin büyüklüğüne rağmen üçünün beraber olabileceği anıları çerçevelere koydu hayalinde. Gerçeği yok sayarak kendi yarattığı bir sis içinde yaşayamaz mı? Bu soru kemirdi zihnini. Yeni bir düşünce bulutu aktı. Çocuğu için susabilirdi pek âlâ. Kocasını arasa her şey değişebilirdi belki... Sonra yine kızdı kocasına. Öfke ateşi harlandı o mesajları hatırladığında.

Hastane odasının kapısı aralandı. Sarışın bir erkek kafası uzandı. “Hazırlanının hayatım, özel odaya geçiş işlemlerini tamamladım. Rica ettim iki gece misafir edecekler bizi.” Beş dakika sonra içeri giren hastabakıcı diğer kadını ve bebeğini yeni odalarına taşıdı.

Duvardaki saate baktı, emzirme vakti gelmişti. Ağır adımlarla tuvalete gidip döndü. Sonra beşiğin başında dikilip hayranlıkla izledi kızını. İcini yakan bir ümitsizlik tutuşuverdi. Derin bir “Offf,” sesi boşaldı göğsünden. Öğretmenlikten alacağın üç kuruşa mı ihtiyacımız var, gez toz dolaş demişti kocası. Allah’tan akılsızlık edip de ayrılmadım işten. Hem annemin babamın kemikleri sızlardı. Yıllarca emek verip okuttular. Onlar olsaydı başımda farklı olurdu. Bu kadar hadsiz davranamazdı kocam. Sarıp sarmalardı ikisi de evladımı. Şimdi gözüm arkada kalacak çalışırken. Yeni bir hayat bekliyordu onları. Dikenli olacaktı yolları.

Beşiğe eğilip bebeğini kollarına aldı. Başını öptü. Elbet bir yol çıkar bahtımıza. Yatağa oturup göğsünü açtı. Kızının başını okşadı. “Beyza,” diye fısıldadı. “Bu isim sana yakıştı.” Memesinin ucunu alt dudağına dokundurdu. Aralanan ağzından memeyi içeri bıraktı. Gözleri kapalı iştahla emen yavrusunu izlerken güç buldu kendinde.

Hemşire geldi. Son kontrolleri yaptı. “Doktor çıkışınızı verdi. Hazır olunca işlemleri tamamlamak için bankoya gelin,” Kalktı. Hastanenin verdiği bezlerden biriyle bebeğin altını değiştirdi. Kalanları çantasına koydu.

Kapıyı açtı. Arkasına bakmadan koridora çıktı.

SENSİN ANONİM

Sümeysra Çelik

Yanına bunca şeyi almamalıydı. Hepsinin lazım olabileceğini ona öğreten kimse, şimdi okkalı bir dayığı hak etmişti. Basit şeylere bari özgürce karar verebilseydi. Kimseye yapacağı şeyleri önceden anlatmak âdeti değildi. Bu seferden de bahsetmemişti. Zaten bahsetse ne olacaktı ki? Kimse sandığı ya da sanmak istediği kadar kendisiyle ilgilenmiyordu.

Bütün bunları tamda yolculuğun ilk dakikalarında düşünmek zorunda mıydı? Keyfini çıkarsa... Keyif çıkarsa... Bir de bu söz oyunları. Kapıdan adım atar atmaz önünde bunları bulacağını biliyordu. Çok şeyleri önceden tahmin ediyordu. Önceden her şeyi anlıyordu. Annesinin dediğine göre sadece ne zaman öleceğini bilmiyordu. Bildiği şeylerin çokluğuna karar veren kendisi değildi. Daha gerçekleşmeden söylediği şeylerle bunu sayısız kez etrafına ispatlamıştı. Biraz mistik, biraz bölük, birazda şans faktörüne bağlanan bu meziyeti çevresince akredite edilmişti. Buna da kendisinin karar vermemesinin rahatlığını yaşıyordu. Bir emniyet meselesi olan ithal düşünceler bugüne kadar onu hiç rahatsız etmemişti.

İçeri girer girmez daha önce burayı görmüş olduğu hissine kapıldı. Her şey ona tanıdık geliyordu. Sebebini bilmediği bir yakınlığın içinde buldu kendini. İlk kez geliyor değil de kısa bir aradan sonra dönmüş gibiydi. Her yer titiz bir el tarafından dizayn edilmiş ve nizamiydi. Cümlelerin üzerindeki tarihler kronolojik sıralanmıştı. Gerçekleştiği anda duyulan hisler tarihlerin yanına eklenmiş belli bir işaret sistemine ait olduğu izlemine uyandırıyor. Şifre gibi durmayan ancak görünce derhal işitildiği güne giden bir çeşit quar kod sistemine benziyordu. Gördüğü sözcük veya cümle hemen meydana geliyor ve olayın gerçekleştiği gün tekrar yaşıyordu. Üçüncü şahıs olarak dışardan gözlemlediği bu durum da dahi aynı hisleri duyuyordu. Üçüncü şahısların yabancı şahıslar olmadığını fark etti. Ama yabancıların üçüncü şahıs olduğuna olan katı inancı devam ediyordu. Tam bu noktada insanın bir olayın hem içinde hem de dışında olmasının nasıl bir duygu olduğunu keşfetmişti. İsterse içerde kalabileceği gibi dışarıdan da bakabilirdi. İki durum için tercih yetkisinin kendisinde olduğunu kavramanın bu yolculuğa denk gelmesine hayıflandı. Her şey bu kadar basit olabilir miydi?

İlerledikçe karmaşık gibi duran, üst üste yığılmış sözcüklerin daha yalın hale geldiğini fark etti. Tarih itibarıyla önce olan bu sözcükler içini ısıttı. Birkaç tanesini yeniden okudu. Evet, bir şeyler hatırlıyordu ve aynı hisleri duyuyordu. Ancak bu yalınlık uzaktan gelen güzel tınılı bir türküyü benziyor ve sözleri seçilemiyordu. Pişmanlığı son kırıntısına kadar tükettiği hissini bu tarafta yaşadıkdan sonra ilerlemeye karar verdi. Sonra şaşırdı. Yok, şaşırmamasına şaşırmadı. Sadece şaşırdı. Düşüncelerini hızlıca gözden geçirdi. Tekrar ilerlemeye karar verdi. Bu kararın bir gerekçesi olmamasına artık şaşırmıyordu. İnsanın en hızlı kazandığı yetisinin alışmak olduğunu hatırlamıştı. Yanağının kenarında bir yabancıya aitmiş gibi duran gülümsemeyi de alıp diğer cümlelere gitti.

Tarihler İkinci Dünya Savaşına denk geliyordu. Burada bir hata olmalıydı. İkinci Dünya Savaşını görmemişti. Doğmadan onlarca yıl önceydi savaş. Bir yanlışlık vardı. Neden sonra tanıdık sözcüklere rastladı. Evet, kendi kurduğu cümleler tam karşısındaydı. Ama tarihler nasıl böyle yazılabiliirdi? Bir ara gözü başka sözcüklere kaydı. İstanbul'un el değiştirdiği gün mü? O gün orada olmadığı kesindi. Semizotunun itibarının iade edildiği beslenme lobisi. Büyük babasının doğum günü! Ama büyük babaların doğum günü olmaz ki. İnsanlar eskiden doğmanın kutlanası bir şey olduğunu hararetle savunmazlardı. Peki, neden dedesini tebrik ettiği bu cümlelerin içindeydi. Şimdi sakın olmalıydı. Bunu çözebilirdi. Bu nasıl bir şeydi? İstanbul'a sadece bir kere gitmişti. Bu gereksiz bilginin burada işe yarayacağı yoktu. Yine de hafızasını zorladı. İstanbul, Oslo, Şiraz, Niş, Rize... Neler olduğunu anlamakta ilk defa zorlanıyordu. Zavallı Selma'ya yüklendiği günler aklına geldi. Hiçbir şeyi bir anda anlayamaması yapısal bir sorun olmasına rağmen bunula eğlenmekten kendini alıkoyamazdı. Rafa kaldırılacak duygular arasına aldığı pişmanlığı yerine bıraktı. Müsait olduğu ilk anda buna pişman olacağına dair kendine söz verdi.

Bu şehirlerin burada olmasının bir sebebi olmalıydı. Zeytindağı'nda Niş'in kaybedilmesine dair okuduğu cümlelerin bağlamını hatırlayamadı. İstanbul ile Niş arasının 719 km olduğunu ve Niş'in Sırbistan'da bir yer olduğunu biliyordu. Ama bütün bunlar tatmin edici bir cevap için yeterli değildi. İptal ettiği Oslo biletleriyle bir alakası varsa bile bu mevzunun en saçma kısmı olurdu. Hafız divanına duyduğu platonik aşkla Şiraz arasında bir ilişki kurmaya çalışsa da başaramadı. Herkes Hafız'ı severdi. Peki, Rize? Buradan çıkamayacağını anlayınca umarsız davranmaya karar verdi. Bu sırada cümleler tarihlerini cilalıyor ve adeta gözüne giriyorlardı. İnsan sadece işittikleri olamazdı diye bir sav imal etti. Hemen tarihlenen bu cümlesi de yerini almıştı. İşitmediklerinin insana dair olmasının ikna edici bir cevabını hem de hemen bulmalıydı. İnsan duymadığı şeyin nasıl sahibi olabilirdi?

Biriktirmedeği cümleler nasıl olur da onun hafızasında kayıtlı hale gelirdi? Bir dakika içinde sakin olması gerektiğini kendine telkin etti, sırayla düşünmeliydi, bunu çözmek çocuk oyuncağıydı, mutlaka bir püf noktası vardı, şehirler arasındaki şifreyi çözmesi yeterliydi. Bir dakika içinde yazılanlardan daha fazla şeyi aklından geçirdi, kontrol etti, sağlamasını yaptı. Burada dakikanın altmış saniye olduğundan emin değildi. Daha uzunmuş hissi veriyordu. Zaman bükülmüş bir noktada sıraya girmek istemeyen çocuk şımarıklığındaydı. Sesler, sözcükler, cümleler ve tarihler etrafını kuşatmıştı. Ne kadar derine indiğini kestiremiyordu. Her sözcük veya sesle yeniden bir katmana giriyor ve her defasında katmanlar katmanlaşıyordu. Kelimeler yenilendikçe küçülüp büyüyor söylendiği zamanın yaşına geçiş yapıyordu. Birinci Dünya Savaşı'nda başka dillerde kurulan cümleler onun kulağına gelmiş ve yerleşmişti. Dünyayı paylaşım savaşı olarak dizayn edilen bu oyunu onlarca yıl sonra işitmesi hiçbir şeyi değiştirmezdi. Cephede umarsızca insan öldüren herhangi bir askerden daha masum olmayan cümlelere sahip olmuştu. Kansız ve silahsız cümleleri koklea'daki yerini almış ve kendi malı gibi karşısında duruyordu. İstanbul'u Fatih'inden çok propaganda konusu yapması bu meyandaydı. Oslo değirmenine taşıdığı sular. Norveç elbisesiyle gittiği kır düğünleri...

Niş'i onlarca yıl önce kaybetmenin ağıtı. Doğduğu yerin toprağından insan hamurunun yoğrulması mitine olan inanca Rize'de dâhil olması. Hafız'ın beyitleriyle işini aşırıldığı aşk maceraları. Âdem'den beri kurulan cümlelerin bir öznesinin de kendisi olduğunu anlamaktan hem korktu hem de sevindi. Aynı zamanda gururu okşandı. Tabi bunu daha önceden bilmeyi yeğlerdi. Demek hiçbir şeyin kaybolmadığı komplo teorisi gerçektir.

Ses dalgaları kulak zarına çarparak titreşir ve orta kulakta bulunan çekiç, örs ve üzengiye geçerek içi sıvı dolu koklea'ya vardığında duymuş oluruz diyen biyoloji öğretmenin cümlesi gözüne ilişince nerede olduğunu anladı. Bu nasıl bir rüyaydı! Uyanınca havalı bir sunumla bunu anlatacağı ortamı hayal etti. Bütün bunların salisenin onda bir birim uzaklığında olduğunu düşünerek rahatladı. Bu şehirlerin anlamını çözme fikri de kendiliğinden kaybolmuştu. Bir, iki, üç, dört... Uyanmıyordu. Yapay zekâya “uyumayan kimse nasıl uyanır” diye yazdı.

KIRIK HAYALLER

Mustafa Oğuz

Bir sabah uyandığında kendini kocaman bir yatak odasında buldu. Oda büyük, yatak lükstü. Hani kuş tüyünden dedikleri yastıkları filan olan bir yatak. Üstündeki pijamaları bile yeniydi, ilk defa görüyordu.

Olan biteni anlamlandıramadı. En iyisi şu odadan çıkmak, bilen birisine sormaktı. Odadan çıktı. Aşağıya indi. Aşağıya inmek... Demek ki birkaç katlı bir evdeydi. Evin holünde şaşkın şaşkın etrafına bakınırken hizmetçilerden biri,

- Kahvaltınız hazır beyefendi, dedi.

Nerede diye sormak isterdi ama sormadı. Karizma çizilirdi belki o zaman. Evin mutfağını veya kahvaltı yapılan yerini kendisi bulmalıydı. Önce lavaboyu buldu, sonra da kahvaltı odasını. Lüks bir kahvaltı masası kendini bekliyordu. Masaya oturur oturmaz hizmetçilerden biri çayını doldurdu, bir diğeri de sütünü... Kahvaltıya başlamadan önce bir bardak sıcak süt içtiğini biliyorlardı demek ki... İnsanın ağzını açmadan istediğinin yapılması ne harika bir şeydi! Masadakilerin hangisini yiyeceğini seçmekte bile zorlanıyordu. Çok alternatif vardı. Oysa her sabah bir veya iki alternatifli sofrada doyururdu karnını. Çoğu zaman sütü de olmazdı.

Kahvaltıdan sonra odasına çıktı, giyinmek için dolabını açtı, düşlediği tüm kıyafetler dolabındaydı. Sevdği renklerden kıyafetler giyerek aynanın karşısına geçti. Harika görünüyordu. Yüzündeki kırışıklar kaybolmuş, gözlerine bir canlılık gelmişti. Ağır adımlarla merdivenden indi. Çıkış kapısına doğru yöneldi. Hizmetçi kapıyı açarak,

- İyi günler beyefendi, dedi.

Gülümsedi ona. Kapının önüne çıktığında bir adam önünü ilikleyerek yanına geldi.

- Günaydın beyefendi, arabanız hazır, dedi.

Ona da gülümsedi. Açılan kapıdan arabaya bindi. Koltukta günün gazeteleri duruyordu. Onlardan birini eline almıştı ki şoför,

- Şirkete mi gidiyoruz beyefendi, diye sordu.

- Elbette, diye cevap verdi şoföre.

Gidip günün tadını çıkarmalıydı. Her gün geçtiği yollardan geçtiler ama bu defa tıklım tıklım belediye otobüsünde değil, lüks bir aracın arka koltuğunda, makam koltuğunda... Şu patronlar arabanın ön koltuğuna oturmak varken niye arkaya otururlar diye kızardı. "Ben bir gün zengin olursam ön koltuğa otururum." derdi. Ama o da arkaya oturmuştu. Şoför oturması için arka koltuğun kapısını açmıştı. Onun bu nezaketine karşılık vermek için oturmuştu. Bir dahaki sefere şoför kullanmaz, arabayı kendisi kullanırdı belki de. Yolda giderken arkada oturmanın çok daha güzel olduğunu gördü. "Meğerse zenginler ağızlarının tadını biliyormuş." dedi içinden. Rüya gibi bir yolculuk yaparak şirkete vardı. Araçtan inince başını kaldırdı. Durdukları yer her gün çalışmak için geldiği yerdi. Demek ki çalıştığı yerin patronu olmuştu. Havası daha fazla olurdu şimdi. Herkes "Vay be, adama bak, patronumuz olmuş!" diyecekti.

Şirketin girişindeki güvenlikçileri göremedi. Etrafa baktı şöyle bir yoklardı.

“Neyse gelirler herhalde birazdan.” dedi içinden.

Şoför,

- İyi çalışmalar beyefendi, diyerek araca döndü.

Durdu onu takip etti bir süre. Adam gitti, arabaya bindi, sonra arabanın camını açtı, oradan kendisine doğru alaylı bir şekilde el salladı, sonra gaze kökleyerek arabayla hızla uzaklaştı. “Zaten bir daha şoför kullanmayacaktım, akşama arabayı kendim sürecektim.” dedi.

Turnikeleri geçtikten sonra doğruca asansöre gitti. Asansörün yanında bekleyen birileri de yoktu. Oysa eskiden olurdu. Uzanıp düğmeye bastı, asansörü bekledi. Neyse çok beklemeden geldi asansör. Son katın düğmesine bastı. Asansör katları geçtikçe keyifleniyordu. Heyecanlıydı da... Asansör durunca kapı aralanır aralanmaz patronun odasına doğru yürüdü. Sekreterin olduğu yere doğru bakmadan,

- Kahvem orta şekerli olsun, dedi.

Gitti, koltuğa oturdu, kravatını biraz gevşetti, eli masanın üstünde bekleyen dosyalara gitti ama dosya yoktu. Masanın üstünde hiçbir şey yoktu. “Galiba kendi zevkime göre doldurmam için...” diye geçirdi içinden. Sekreterin gelmesini bekledi. Bekledi, bekledi. Ne sekreter geliyordu ne de kahve... Yerinden kalktı, camın önüne gitti. Aşağıya baktı, binaya gelen giden de yoktu. Odadan çıktı, sekreteri yerinde göremedi. Çalışanların olduğu ofisleri dolaştı, kimse yoktu. Her şey yerli yerindeydi ama insanlar yoktu. Birkaç kat aşağıya indi. Her katta durum aynı idi. Kendi çalıştığı odaya geçti. Kapı kapalıydı, oysa diğer ofislerin kapısı hep açıktı. Bir iki zorlamadan sonra içeriye girdi. Oda boştu, bomboştu. Masalar, dolaplar, sandalyeler... Hiçbiri yoktu. Döndü, çıkacaktı ki kapının yanına yapıştırılmış notu gördü: “O şimdi patron. Bir kuş olup patronluğa uçtu!” Demek kendisinin patronluğu doğrudu. Gördüğü bir rüya değildi. Olayı bilen başkaları da vardı. Peki, bu çalışanlar neredeydi? Mesai arkadaşları nereye uçmuştu? Katları dolaştı, hepsinde aynı manzara. Sonra binanın girişine inmek için asansöre yöneldi. Asansörü kata çağırdı, çabuk geldi. Kapı aralandı, asansöre girmek için adımını atmıştı ki karşısındaki koca harflerle yazılan yazıyı gördü. Yazı, bir ruj kullanılarak yazılmıştı: “Herkesin patron olma düşüne kavuştuğu günde, çalışacak bir kerizi kimse bulamaz!”

“Yemişim lan böyle patronluğu!” dedi. Binadan çıktı, sağına soluna baktı. Şoförün gelmesini bekledi. Gelmedi. Soracak, edecek kimse de yoktu. Elini ceplerine attı. Ceplerinde hiçbir şey yoktu. Yeni giyilen elbiselerde ne olacaktı ki? Evine gidip patronluğunun ilk gününü evinde yatarak geçirmek istedi. Nasıl gidecekti? Kuruş parası yoktu. Evin nerede olduğunu düşündü, aklında hiçbir şey yoktu. Arabada gazete okurken hangi yollardan geldiklerine de bakmamıştı pek.

“Ben böyle hayalin içine edeyim lan!” dedi, serseri mayın gibi yürümeye başladı.

GİTME

Uğurcan Dilber

Yüz yüze gelmişti. Geçmişine kalbinden gelen bir gül uzatıyordu. Avucunun tam içinde, ona doğru uzatıyordu. Oysaki tam arkasında duran bataklıktan ikisi de haberdardı. Hava karanlık gibiydi. Sanki şafak söküyordu. Koşmaya başladı. Bataklıktan uzaklaşırcasına... Geçmiş, gülü elinde tutuyor ve nereye dercesine arkasından bakıyordu. Koştukça ayaklarına dikenler ve taşlar batıyordu. Yalın ayak koşuyordu. Elbiseleri eski püskü ve yıpranmıştı. Koştukça hava aydınlanıyordu. Koştukça, vardığı yerlerde hava kararıyordu. Geçtiği yerlerde duyduğu sesler canını acıtıyordu. Acıyı kulaklarında duyabiliyordu. Acıdan kaçarcasına koşuyordu. Dağların yanından geçiyordu. Geçtikten sonra dağlar artık bünyesine fazla gelen kayalardan kurtuluyordu ve kendi gürültülerinden iğreniyorlardı. Ağlıyorlardı. Gittikçe kaçamıyordu. Takip edildiğini biliyordu. Takip edenin ise koşmasına gerek yoktu. Barışıp beraber yürüseler her şey daha kolay olurdu.

Bilmiyordu.

İnlemeyle karışık seslerle ara sıra ağlıyordu. Bazen, bazı geçtiği yerlerde deprem oluyordu. Sanki duaları kabul olmuşçasına toprak ona kucak açıyordu ama tam o anda pişmanlık duyup hayata tutunmak istiyordu. O anda ise başka bir duası kabul oluyordu. Ara sıra arkasına bakmak istiyordu. Kafasını tam çevirecekken bir şey onu durduruyordu. Yapamıyordu. Takip ediliyordu. Hatırlamak cezasıydı. Cezasını çekmekle unutma cesaretini göstermek arasında koşmaya devam ediyordu. Gittikçe uzaklaşamıyordu. Kalbinden gelen de peşindeydi, az önce arkasında bıraktığı bataklık da... Bataklığı durup dinlese cevap bulacak gibiydi. Oysa yüzüne bile bakamıyordu. Suyun yansımada kendisini görmekten de korkuyordu. Bir korkmaktan korkmuyordu.

Bitmiyordu.

Gülümser gibi oldu. Güneşi gördü birazcık ucundan. Ama o kadar hızlı koşuyordu ki, güneş, arkasından bakakaldı. Şaşırdı. Güneş, onun arkasından yürüyen birini daha gördü. Sonra aldırış etmeden yoluna devam etti. Güneye gitti. Giderken de ağlamamak için eliyle ağzını kapattı. Güneş, bazen çok güzel yalan söylüyordu. Çok güzel yalan gülüyordu. Koşmaya devam ediyordu. Güneşi geçti, harabe kentlere geldi. Yıkıntıların arasından kardeşini ve kendisini bulup çıkarmaya çalıştı. Acelesi vardı. Lanet okudu ve eksiklerini tamamlayamadan yokuş yukarı koşmaya devam etti. Güneş, şöyle bir dönüp arkasına baktığında gördükleri karşısında hızını arttırdı ve yoluna öyle devam etti.

Korkuyordu.

Yüzünde, yüzleşmekten tedirgin yansımasıyla kollarını gererek koşuyordu. Her taraf dağ, taş ve ovaydı. Çoraktı. Topraktı. Rüzgâr esiyor, gözüne toz kaçırıyordu. Birilerinin konuştuğunu duyuyordu. Kimseyi göremiyordu. Sanki sesler yukarılardan bir yerden geliyordu. Ama durup kulak kabartacak vakti yoktu. Gülüşünü arıyordu. Kahkahalar duyuyor ve hatırlıyordu. Barışmıyordu. Uzaklaşıyordu. Uzaklaştıkça çiçek tarlaları görüyordu. Bir türlü o tarlalara yaklaşmıyordu. Yolu çoktu ama vakti yoktu. Öyle hissediyordu. Hala hissedebiliyordu. Seviniyordu.

Yorulmuştu.

Artık koşmayı bıraktı, yürümeye başladı. Dar bir karanlık yola girdi. Yolun sonunda tarlalar vardı. Çiçek tarlaları. Sesler duyuyordu. Sanki birileri bir şeyler anlatıyordu. Aralardan ‘Gitme!’ diye naralar atan sesleri duyabiliyordu. Dinlemiyordu. Artık korkmuyordu. Ya unutmalıydı ya da yok olmalıydı, yok olursa var olacaktı. Sanki birileri bir yerlere vuruyordu. Yaklaştıkça yol kararıyordu. Sanki birileri ‘Gitme!’ diye bağırıyor ve bağırdıkça boğazı parçalanıyor, sesi çatallaşıyordu. Ses resmen feryat ediyordu. Sesin her yeri kurşun yaralarıyla doluydu. Adımları ağırlaştı. Kaygılıydı. Yer bazen ayaklarının altından kayıyor gibi oluyordu. Yol, onu geri itiyordu. Elini kalbine götürdü, yol daha da büyüdü. Sağ eli kalbinde sol eli havada başını öne eğerek yürümeye devam etti. Yolun sonu çiçek tarlasıydı ama yine de karanlıktı. Artık tepede güneş değil ay vardı. Güneşle yer değişikliği yapmıştı. Güneş, olan biteni uzaktan, çok uzaktan izliyordu. Güneyde günü başlatıyordu.

Durdu.

Tam çiçek tarlasına yaklaşmıştı ki durdu. Onunla beraber onu takip eden geçmiş de durdu. Birkaç adım gerisindeydi. Asla arkasına dönüp bakmıyordu. Arkasında, solunda bir yerde oturup kaldı geçmiş. Durdular. Uzunca bir süre, günlerce, aylarca durdular öylece. Yalvardı. Adım atsa tarlaya dalacaktı ki atamıyordu o adımı. Beklediler. Zaman beklemedi. Asla arkasına dönüp bakmıyordu. Çiçek tarlasına girecek cesaret, geçmişinde yokken kendisinde vardı. Girebilirdi ama yapmıyordu. Kehanetleri hatırlamaya çalışıyordu. Tarihin tekerrürden ibaret olduğunu biliyordu. Ellerini iki yana sarkıtmıştı. Elleri mahcup, kalbi aksi, başı buyruk... Çiçek tarlasına atladı. Altının tamamen bataklık olduğunu biliyordu. Gülmüyordu. Yüzüyordu. Biliyordu. Bilmenin ne kadar ağır olduğunu da biliyordu. Yüzmeyi de biliyordu, çıkacağını da biliyordu, bataklığı da tanıyordu. Yüzdü. Saatlerce, günlerce, aylarca hatta yıllarca yüzdü. Orada, köşede oturup onu bekleyen geçmiş ya da geleceği olamayacak olan her neyse çoktan gitmişti. Özgürlük bu kadar acıtıcı olamazdı. Yüzünde, canı yandığı için ağlamakla bittiğini kutlamak arasında gidip gelen bir ifade vardı. Çıktı.

Gitmiyordu.

Bekledi. Artık vakti vardı. Bataklık arkasındaydı. Düşünüyordu. Sağ elinin avucuna baktı. Avucunda kırmızı bir gül vardı. Bataklıktan çılmıştı. Şanslıydı. Hissediordu. Şanslı hissediyordu. Kahkaha atamıyordu ama gülüyordu. Hava hala karanlıktı ve hala sesleri duyuyordu. Ama sesler bu sefer güzel geliyordu. Derin derin nefes alıyordu. Son bir cesaret... Geçmiş tam karşısındaydı. Avucunun içindeki gülü ona uzatıyordu. Ama gülü ona vermiyordu. Bataklıklardan güller çıkarabildiğini ona göstermeye çalışıyordu. Hava hala karanlıktı ve geçmişi de o karanlıkla bütünleşiyordu. İki bir olup yok oluyorlardı. Onlar yok oldukça, kendisi bataklıktan çıkardığı gül ile var oluyordu. Kendisi var oldukça güneş ona yaklaşıyor ay ise tepeden olup biteni izliyordu. Sesler yükseliyor ortalık gittikçe mavileşiyordu.

Biliyordu.

Bu bataklığı da arkasında bıraktı ve yürümeye başladı. Her taraf aydınlık, günlük güneşlikti. Hala 'Gitme!' diyen sesler duyuyordu ama bu sesler zıt yönden geliyordu. Kendisini bekleyen başka bataklıklar vardı. Biliyordu. Onlara gidiyordu. Korkmuyordu. Anıların ağırlığıyla yola devam ediyordu. Geçmişinin olduğu yolu çoktan geçmiş onu bataklığa daha yakın bir yerde bırakmıştı. O, olduğu yerde dikiliyordu. Onun dikildiği yerler hala karanlıktı ve hiç aydınlanmayacaktı. Yol çok uzundu ve yürümesi gerekiyordu. Taşlı yokuşları geçti, ıssız vadilere indi, sesleri dinledi, gür ormanlarda bir ağaç gibi bitti. Ama yol hep devam etti. Bunca zamandır bataklıklardan topladığı gülleri dağıtacağı günlere gitti.

AZİZ NESİN NUKUS'A GELDİ

Muratbay Nizanov

Aziz Nesin Nukus'tan² konuşuyor, televizyondan. Konuşmasında beni en çok rahatsız eden şey, uluslararası kitap fuarında küçük bir kitabımı alıp okumasıydı. Üstelik yarın beni görmek istediğini de ekledi.

Eşime “Aziz Nesin yarın eve gelecek” dedim. O çizgi film sırasında uyuyakalmış.

– Eski gastronomi müdürü mü? dedi uyku sersemi.

Moralim bozuldu. Açıklamaya dayanamadım...

Çok heyecanlıyım. Dünyaca ünlü bir yazarın dilinde olmak kolay mı? Sonraki filmde ne olup, ne bittiğinin farkında değildim. Gözüm görüyor, ama aklım başka taraftaydı. Yarın nasıl konuşacağım, aramızda tercüman olacak mı yoksa tercümansız da anlaşır mıyız?

O sırada kapı çaldı.

– Kim o?

– Biz, kapıyı aç.

Sesi tanıdık gelmese de kapıyı açtım. Eve iri gövdeli yedi insan girip geldi. Birisinin yüzü biraz tanıdık geldi. Biraz düşündüm, sonra apartman dairesindeki başvurumu birçok kez reddetmiş olan genç olduğunu hatırladım. Ama bugün yüzü eskisi gibi değil.

– Evinize Aziz Nesin gelecek, dedi o hepsinden önce. Sesi yumuşak, çok mütevazı.

– Tamam, gelsin, dedim. – Ama bu dairenin sahibi çok misafir gelmesinden hoşlanmıyordu...

Yersiz konuştum sanırım, herkes güldü.

“Ünlü bir kişiyi böyle bir apartmana getireceğini nasıl düşündün?” dedi yine o. – Senin kıymetin, bizim kıymetimiz, değil mi.

– Tabii, o kişi zaten beni görmek istiyorsa...

– Öyle! dedi biri yüksek sesle. Şimdi buradan taşınacaksın. Bu iş sabaha bırakılmaz.

Ben çok şaşırdım. Nukus'a geldiğimden beri on bir yere taşındığımı ve şimdi de dairemizin son iki aylık kirasını bile ödeyemediğimi söyledim.

Onlar sayı olarak çok olduğu için beni ikna etmeyi başardılar. Birisi iki ayın kirasını cebinden iki parmağıyla çıkardı. Ortada lastiğe sarılan iki tane ellilik.

Bu arada giyinmeye başladım. Kesin taşınacaksam, bagajımı koymam için komşulardan araç sorabilir miyim?

Baksam, bize araba gerekmiyormuş.

Beni taşıdırmaya gelenler, “Senin bu keçelerini gösteremeyiz”, dediler.

– O zaman kimin evinde kiracı olacağım?

Sorum uygunsuz oldu sanırım, herkes bana öfkeyle baktı.

Daha önce hiç konuşmamış yaşlı bir adam, “yine yarın kiralık daire, kiracı gibi şeylerden konuşma”, dedi.

– Bunlar benim yedi yıldır söylediğim terimimdir.

– Yapma, o yurt dışından gelen insan. Yazar denen binin birinden çıkar. Onu kiralık daireye götürmek kime şeref?

Bağırışlara bakılırsa, hepsi benim hatam olmalı. Artık konuşmayı bıraktım. O sırada bir araba sessizce gelip durdu.

– Ne yaptın? dedi içeridekiler şoföre içeri girer girmez.

“Götürdük”, dedi hepsinin yüzüne bakarak. – On yedinci apartman boş. Onu ayarladık.

– Ne tür halıları serdiniz?

– Hint halısından dört, Hive halısından iki...

– Hive halısını niye serdiniz? Onlar son zamanlarda daha ucuz hâle geldi. Hemen Afgan halısı ile değiştirin. Japon takımını götürdünüz mü?

– Götürdük. Girişe, yol üstü olduğu için daha iki Hive halısı serdik...

– Kim yapıyor bunları? ayakta duranlardan biri birden ürkü.

– Settar.

– Ah, Settar’ın var olsun. Çabuk değiştirin. İki katta da ithal olmayan bir şey olmasın... Takım elbiseler nerede?

– Şoför dışarı çıktı ve bir bavul getirdi.

– Elli dört bedenli iki tane mi?

– Aynen öyle. Dediğiniz gibi yaptık.

Şaşırdım. Beni tanımadan bedenimi nasıl biliyordu?

Dört farklı takım elbise hazırlamışlar, herkes bana kahverengili yakışacağını söyledi. Biri yeleği, diğeri etiket kağıtlarını çıkarıyor. Sonra eşime de dört beş tane hazır elbise verdiler.

O böyle pahalı gömlekleri hayatında hiç giymiş mi, tekrar birinden sonra başkasını giydi. Ayıp olacağını açıkladım. Sonunda birini giydi ve diğerlerini sandığı koydu.

– Yani, gerçekten taşınacağım, değil mi, dedim. – Oysa, işte dört valiz kitabım var.

– Kitapları dert etmeyin, evinizin ikinci katında bin yedi yüz kitaplık bir kütüphane hazır.

– Banyosu var mı?

– Var.

– Peki, dedi ihtiyar, – bu evden kürdan bile alamazsın. Gidip iki katlı bir apartmanda oturacaksınız, o kadar. Sabah gelecek olan misafir için bir buzağı, yedi hindi, dört sülün kesilip hazırlanıyor...

– Birazını buzdolabına koysaydınız...

– Koysaydınız demeyin. Gözünüzü alıştırın artık. Her şey sizin için hazır!

Sonra iki adam koşarak kapıyı açtı ve bize evden çıkmamızı işaret etti. Çıktım. Bu sırada masanın üstündeki iki paket sigaramın kaldığını hatırladım ve hemen arkama dönüp, içeriye atıldığımı biliyorum, gözlerim bulanıklaştı. Kafamı kapıya vurmuşum.

Bakın, işler ters gittiğinde böyle oluyor. Taşınmak üzere olduğum apartmana gitmek üzereyken uyandım, gittim...

¹ *Nukus, Özbekistan Cumhuriyetine bağlı Karakalpakistan özerk Cumhuriyetinin başkenti (Çev).*

² *Burada televizyon kanalından bahsediliyor (Çev.).*

Muratbay NIZANOV

Muratbay Nızanov, 1951 yılında Karakalpakistan Cumhuriyeti'nin Kegeyli ilçesinde doğdu. Orta okuldan mezun olduktan sonra Karakalpak Devlet Üniversitesi'nde okudu. Hayatı ve yaratıcılık yolu, basın ve kitap basımı, televizyon ve film kültürü ile bağlantılıdır. Bunu ilçe gazetesinde, "Jetkinşek", "Sovyet Karakalpakistanı" (şimdi "Erkin Karakalpakistan") gazetelerinde editör, Karakalpakistan televizyon ve radyo yayın komitelerinde editör, "Aral" dergisinin genel yayın yönetmeni, "Karakalpakistan" yayınevinin müdürü, "Karakalpakfilm" stüdyosunda yönetmenliğini yaptığı yıllardan biliyoruz. Hâlen "Bilim" yayınevinde yöneticilik yapmaktadır. 1991'den beri Karakalpakistan Yazarlar Birliği üyesidir.

M. Nızanov yaratıcı kariyerine şiir yazarak başladı. Yazar, şair ve gazeteci Bazarbay Seytaev ile yaptığı röportajda hiciv türüne geçmesinin temel nedeni, askerdeyken birdenbire ünlü Türk yazar Aziz Nesin'in "Muşt Ketti" adlı kitabının eline geçmesi oldu. Yazarın "Kasabın Rüyası" adlı ilk hiciv öyküsü 1971 yılında Kegeyli ilçe gazetesinde yayımlandı.

Hiciv türünde eserler kaleme alan yazar, Karakalpak dilinde "Böylece olur", "Gülmek isterim", "Nişana", "Size Olmaz", "İnsan Güldürdüğü İçin", "Yabancı Memlekette Yedi Gün", "Doğru Söylersen Döver", "Adam Kötülersen Zihnini Açılır", "İki Hunhar", "Hazine", "Yakında İlginç Bir Şey Olacak", "Akçağül", "Ahiret Uykusu", "Düşman", "Aşık Olmayan Kim Var" ve diğer öykü ve romanları yayından çıkmış, "Zivar" müzikal draması, "İki Cihan Belası", "Ölümden Utanç Güçlü" komedileri sahnelenmiştir. M. Nızanov şiir türünde de kendini denedi ve 2012 senesinde "Sen ve Ben" başlıklı bir şiir kitabı yayımlandı.

Son yıllarda senarist olarak "Tank", "Hırsız", "Sanatoryum", "İnatçı", "Mehrigiya-margiya", "Koruyucu" gibi filmlerin senaryolarını yazdı.

M. Nızanov, özverili hizmetlerinden dolayı 1999 yılında "Dostluk" nişanı ve 2012 yılında "Karakalpakistan Halk Yazarı", "Özbekistan Cumhuriyeti'nin Onurlu Kültür Çalışanı" onursal unvanlarının sahibi oldu.

Azizbek JANGABAEV

2003 yılında Özbekistan'a bağlı özerk Karakalpakistan Cumhuriyetinin Çimbay ilçesinde doğdu. İlk, orta okul ve lise yılları doğduğu ilçede tamamladı. Ardından Türkiye Bursları programını kazanarak, eğitim görmek için İstanbul Üniversitesi Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları bölümüne yerleşti. Halihazırda eğitimine bu bölümde devam etmektedir. Ana dili Karakalpak Dilinden Türkçeye, Türkçeden Karakalpakçaya eserler çevirmektedir. Çevirdiği eserler birçok dergi, gazetelerde basılmıştır.

YER ELMASI

Melike Pehlivan İşler

Eksik. Devasa bir kütle eksik içimde. Belli belirsiz maziden, kısım kısım şimdiden, hayal meyal flu bir gelecekten oluşan ben noksanım. Beni ben yapan ya da ne yaptığını farkında olmayan, derinlerinde incik cıncık bir dolu parçadan oluşan kocaman, taşınmaz bir eksik var. Üç boyutlu, ecüş bücüş parçalar bunlar. Yer elması şeklinde. Öyle yap boz parçası gibi girintili, çıkıntılı düz bir satıh değil bendeki eksik. Yer elması misali üç boyutlu bir noksanlık var içimde. Boşluğum ya da boşluklarım var çözemediğim. Yerine oturmayan o parçadır sebep bu karanlığa da varsan baksan. Sadece benim fark ettiğim üçe seksen, sanki gün günü kovaladıkça da büyüyen ve yüz ölçümü genişleyen devasa bir toprak parçasına dönüşen eksik içimde yaşıyor benimle ama benden azade. Ne dediğimi anlatabiliyor muyum ki? Hiç sanmıyorum ben de pek kavrayabilmiş değilim.

Ayaklarım benim değil. Hep buz gibi, Topuklarım sızlıyor. Tüm gün fazlasıyla mutsuz bir devi taşımış gibi yorgun, bitkin. Halbuki cılız bir tipim. Oturunca hemen ellerim gidiyor topuklarıma, bir çentik bulup oynamaya başlıyorum. Kopana ya da koparmaya bir yol buluncaya kadar. Ölü deriyi içindeki hafif pembe kırmızı canlı yeri görene kadar yoluyorum. Gugıllayın bakın, hastalık diye geçiyor bu topuk yolma işi. Hastalık sahibi mi oldum yoktan yere? Boşluğu arıyorum. Kapı pervazının arasından kapkara bir resim veren film karakteri gibiyim. Topuklarımdan vücuduma yayılan o ince sızı, bana beni hatırlatırcasına sahici. Üşüyünce varım diyenlerdenim ben. Bir ayrıcalık benim zihnimde soğuğu hissetmek. Bir tek ayaklarım mı üşüyor? Sanırım yalnızca onlar varlar. Hayatı taşımaktan yorulmuş, beton gibi sertleşmiş ve ağırlaşmış ayaklarım gerçek yalnızca. Olabilir mi?

Noksanlık nerede? Biri kocaman bir parçayı eksik bırakmış sanırsın beni yaparken. Doğuştan belki de. Bir kalp kapakçığım eksikmiş benim, o mu hissettiriyor ki böyle çaresiz ve eksik? Kapak bile değil, - çık. Bu denli sert bir etkisi olur mu ki? Hep mi eksiktim ki? Tam olan var mı aramızda? Tamamlanmış olan? Bir dünya adam, vardır illâki bir, iki... Yapboz bitince dünya mı değiştiriliyor ki? Başka dünya, başka zaman var mı? Bu dünya yetmiyormuş gibi git bir de başka dünya da yarım yarım yamalak kal. Ayaklarım buz gibi.

Böyle zamanlarda kendime varlığımı ikna etmek istercesine midir nedir bir de tırnaklarımın kenarlarıyla oynuyorum. Şeytan tırnağını kanırtıyorum. Etimden et kopartarak mı varlığımı ikna oluyorum ki? Bak işte acınla sızınla buralardasın hala demek ister gibi. Her rutin bir yok oluş çabası gibi. Yok olmaya yaklaşmayı bir düzene bağlamışız; adına da yaşam demişiz. Halbuki yok olmaya yanaşıyoruz her doğum gününde. Sınırların, kuralların, evlerin, işlerin, mesleklerin, ailelerin, dinlerin içine hapsolmuş zavallı eksik üç boyutlu yap bozlarız.

Acılarımızla oluyoruz. Hadi oradan! Olduğumuz inanmak istiyoruz. İnanmak istiyoruz. Neye? Kendimize... Varlığımızın çok kıymetli olduğuna inanmak. Kime göre değerliyiz? Niye bir şey olmak veya bir yere bir hedefe varmak zorundayız? Olmaz yarım kalsak? Noksan olsak... Hep eksik olduğunu bilmek değil mi en olgun olma hali? Topuklarımızı yolunca hissettiğimiz acıyı hatırlamak belki de en tamamlanmış halimiz. Önce bir eksiğin varlığını kabul etmek mi elzem olan? Artık banyoya girsem iyi olacak. Eve varınca gireyim. Şu vardiyaımız bitisin de.

Kaç kargo var ki dağıtılacak? Timur abi bıktım bu radyo kanalından vallahi. Arabesk dinlemekten midem bulandı. Annem bir su geçince üzerimden bir şeyimin kalmayacağını söylerdi hep. Ölünce de ondan sebep yıkarlarmış insanoğlunu, bir şeyciği kalmasın diye. Onu da hemen yıkadılardı, hacı şakirle mis gibi. Aynı böyle söylediydi halam. Daha bir araba laf ettiydi de bunu hatırlıyorum şimdi. İyi olacağım değil mi o zaman? Bulacağım eksiğimi banyoda. Ne kadar da muhtacız iyi olmaya, ne demek iyi olmak aynı mutlu olmanın mutsuz olmamak olabildiği gibi iyi olmak da kötü olmamak olabilir mi ki? Bak aslında hep bir olmak var, kim bilir belki de olmaktır aslana. Hem usta da öyle demedi miydi? Olmak ya da olmamak... Hah vallahi buldum mu ki noksanı? Olmak olabilir mi? O eksik parça saf olmak olabilir mi? Yalın olma hali... Hiçbir şeye yetişmeyen, çalışmayan, sorumluluğu olmayan saf insan. Yatmak zorunda olmayan, kalkmak zorunda olmayan, yemek zorunda olmayan...

Sıkıcı. Zevksiz değil mi? Ne yapacak o zaman bu bütün adam. Eksiğini arayıp durmak mı lâzım ki? Ararken deli gibi olmak, her kabul ettiğini o tanımsız eksik parça sanma illüzyonuyla ömrü tüketen zavallı, biçare, işe yaramaz insanoğlu olabilir miyiz alt tarafı. İki hormon, üç içgüdü, bir ev, bir oda, bir banyo, bir cüzdan... Bu mudur yoksa? Bu kadar mı ki?

Bak yine akşam oldu anne. Yine bitti bir gün. Yarın oldu. Gelecek mi ki eksiğimiz? Bulacak mıyız eksik olanı yoksa hep aramaya devam mı? Zaman da kandırmaca gibi geliyor bazen bana. Sadece anlardan ibaret sonsuz bir yolculuk mu ki bu içinde debelendiğimiz dipsiz bucaksız savaş. Geçmiş, şu ana, şimdi geleceğe bağlı hem de sıkı sıkıya. Zaman nedir ki? Benim gibi farklı bir anda bunları sorgulayan başka bir kargocu arkadaş var mı ki? Niye arkadaş olsun ki? Biz hep arkadaş, kardeş, eş, anne, baba, memur ya da o, bu, şu olmak zorunda mıyız bu yaşam denen rayında bir ileri iki geri gidip gelen trende?

Ne oldu şimdi böyle bana? İyiydim ben. Bugün anladım bir parçam yok, neremde hangi parçam bir türlü çıkaramıyorum. Bi bulsam rahatlayacağım. Varlığımı aldırmanın kuşlar kondu kaputun üzerine. Bakıştık biriyle. İnce ince, müstehzi bir bakış atıp uçtu. Bu kadar da bekletilmez ki Timur abi? Ne yapıyorsun bunca zaman? Bu sitede bi acayip oluyor adam? Girdi mi çıkmıyor.

“Ender,” dedi babam, “ender görülen bir rahatsızlığı varmış.” Yazıkmiş ona. O kadar sevecen ve parlak gözlerle söyledi ki bunu tanıyamadım öz babamı. “Ender,” dedi. Nadide demekmiş; kontrol ettim salonda baş köşedeki devasa sözlükten. Babam Türkçe öğretmeni benim, yani öyleydi, emekli oldu ona sorsan emekli değil, öğretmenlikten emekli olunmuyormuş. Bir ömür öğretirmiş hoca dediğin.

Benim de ender bir hastalığım olmalı, ender görülmeli, ince bir şey olmalı, öyle herkese gelen grip mikrobi gibi ortalık şeysi gibi olmamalı hastalığım. Ender olmalı ki lafı sözü olmalı. Dert olmalıyım ben de birine dert olmalıyım. Baktım gugıl şeysine, deri yolma bozukluğu diyor benim alışkanlığıma. Bence alışkanlıktı ama patolojik olma oranı üç virgül sekizmiş. Bingo! Ender görülen bir hastalığım var, bozukluk dememeye özen gösteriyorum dikkat ettiyseniz. Hastalık olmalı, bozukluk olmaz. Düzgündü de ben bozmuşum gibi sevmiyorum o tanımı. Babamın gözleri ışıldamalı; beni duymalı. Kendini bozdun diye benimle kavgaya oturmasını istemeyiz değil mi? Bende de ender değil mi? Kaçınız topuklarını yoluyor?

Zorla çıkardı beni evden İdil dün. Pazar pazar evde oturulmazmış. Bir tane off günüm varmış. Neymiş az daha evden çıkmazsam sonum iyi olmayacaktı. Sonum iyi değil, hiçbirimizin ki değil de. Ona belli etmiyorum. Kahve içince iyileşenlerden o. “Pediküre git ve bir daha dokunma topuklarına,” dedi emir verir bir ses tonuyla gülerken. Bizim çağın insanın da hastalığı bu, ciddi konuşmıyor, her sözünü şakayla yumuşatma telaşı ile iletişim kuruyor ki şaka yaptım diye kaçabilsin sıkıştığında. “Haftaya bir şeyi kalmaz,” diye de bitirdi sözlerini. “Ender...” diyecek oldum. Vaz geçtim. O hâlâ konuşuyordu. İyi yapanı, kötü yapanı varmış bu manikür pedikür işinin de. Erkekler de gidiyormuş, çekinecek bir durum yokmuş. “Ayaklarım soğuk benim ayıp olmasın,” dedim. Yine güldü. Garsona el etti ikimize iki tane kahve söyledi. İçmem diyemedim, çay olsa diye daha iyi olur diyemedim. Sormadıydı zaten. Bir hastalığımız da bu, başkalarının iyiliğini her daim biliyoruz. Kahve içmeyi sevmiyorum ben. Nasıl diye sorduklarında pek bir fikrim olmuyor. İnsanın tükettiği bir şeyle ilgili fikri olmaması ne acayip bir şey. Son zamanlarda bana çok oluyor. Hani ağzının tadı yoktu ya Ali Rıza beyin karısının, başına bir çember bağlayıp otururdu. Kahve içerken birden ona dönüşüyorum. Başıma bir ağrı giriyor, içtiğimi hiç anlamıyorum, kara bir mai. Neden öyle acaba düşünüyorum. Babam “Ağzının tadını bilsen burnunun bokunu yerdin,” derdi bana küçükken. Yedim bir gün. Neymiş bu diye meraktan sanırım. O da lezzetli çıkmadı. O gün bugün düşünüyorum bu deyimde neden takak kullanıyor nesne olarak.

Pazar bitti. Hiç çekilmiyor bu Timur abiyle çalıştığım günler. Nerede kaldı bu? Kaç paket vardı elinde? Bir de sadist, üç numaranın kargosunu beşe, beş numaraninkini de altıya bırakıyor. Sonra telefonlar susmuyor. İşimden edecek beni de. Müdür geçen aldı beni karşına arka odada, çay verdi bir bardak. Allah'tan, "Oğlum bak bu Timur abiye mukayet ol, yaşı geçti bizim işlerden. Sana emanet ha!" dedi. Korktum. İşimi kaybedemem. Babama ne derim. İdil'e ne derim? Zaten boşluğum var yer elması kadar içimde. Kargo dağıtmalıyım. Timur abiye katlanmalıyım. Nerede kaldı bu adam? Bana mı el kol ediyor oradaki adam? Kim o? Ha bildim kapıcısı bu sitenin...

"Abi ne oldu? Hayırdır?"

"Gel lan buraya, çabuk. Senin yanındaki yok mu hep gelen seninle, Tahsin."

"Timur, abi. Timur adı..."

"Neyse, ne önemi var? Koş! Koş!"

CALVİNO’NUN DÜNYASINA YOLCULUK: BİR KİŞİ GECEİ EĞER BİR YOLCU

Çağlar Sarıtaş

Italo Calvino’nun *Bir Kış Gecesi Eğer Bir Yolcu* isimli romanı postmodern edebiyatın önemli eserlerinden biridir. Calvino’nun bu romanı ilk olarak 1979 Haziranında Einaudi Yayınevi tarafından yayımlanmıştır. Calvino romanını kurgusal olarak iki koldan ilerletmiştir. İlk olarak okura seslendiği, romanı okurla birlikte kurgulamaya davet ettiği, romanın yazılış süreci hakkında bilgi veren, okur ve yazar kavramlarını derinlemesine ele aldığı üstkurmaca ile ilerleyen, başlık olarak sayılarla ifade ettiği on iki bölümden oluşan anlatı karşımıza çıkar. İkinci olarak ise sayılarla ifade ettiği bu bölümlerin arasına on adet çok yazılan roman türünün giriş bölümlerini yeniden üretip yazdığı, bu bilindik roman türlerinin bir anlamda parodisini yaptığı anlatılar yer alır.

On farklı romanın giriş kısımlarının yer aldığı bölümler için kitabın sunuş kısmında Calvino, eserin ‘bitmemiş’ sorunsalı ile ilgisi olmadığını ‘yarıda kesilerek bitirilmiş’ olduğunu, ‘sonu gizli ya da okunmaz olan bir bitiş’ olduğunu söyler. Bazı eleştirmenlerin bu romanların bitmiş olduğunu ifade ettiğini söyleyen Calvino, başlangıçta niyetinin yarıda kalmış romanlar yazmak olduğunu sonra öykü olarak bağımsız yayımlayabileceği metinlerin çoğunluğu oluşturduğunu ifade eder.

Calvino, Buenos Aires İtalyan Kültür Enstitüsü’nde verdiği bir konferansta kitabın tanımı noktasında şu sözleri söylemiştir: “Düzmece romanlar yazmaya girişmeyi, yani benim dışımda ve var olmayan bir yazar tarafından yazıldıklarını sandığım romanlar konusunu *Bir Kış Gecesi Eğer Bir Yolcu* kitabımda sonuna kadar irdeledim. Bu, roman okumanın keyfine ilişkin bir romandır; kahraman Erkek Okur’dur ve on kez bir roman okumaya başlar, ama kendi iradesi dışında gelişen olaylar yüzünden bu romanları sona erdiremez.”[1] Romanın üstkurmaca olarak ilerlediği bölümlerde Erkek Okur yarıda kalan romanların peşinde sürüklenmektedir. Okuduğu ilk romanın yarıda kaldığını fark eden Erkek Okur kitabı aldığı yere gider ve orada aynı onun gibi kitabın baskı olarak hatalı olduğunu düşünen Kadın Okur ile karşılaşır ve sayılarla başlık konulan bölümlerde Erkek Okur ve daha sonra adının Ludmilla olduğunu öğrendiğimiz Kadın Okur başka başka romanların izini sürerler. Romanların hepsi de yarıda kalmıştır. Ludmilla bu bölümlerde Erkek Okur’a şöyle bir roman okumak isterdim deyip bir roman tanımı yapar ve yarım kalan roman Ludmilla’nın istediği tarzda ilerler.

[1] Italo Calvino, *Bir Kış Gecesi Eğer Bir Yolcu*, çev. Eren Yücesan Cendey, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2022, syf.8.

Calvino Bir Kış Gecesi Eğer Bir Yolcu adlı romanında matematikle edebiyatı birleştirmiştir. Romanın biçimsel yönü üzerine söylemlerinde burada kişisel olarak yeni bir şey olmadığını ifade edip şöyle der: “Daha 1947 yılında, Raymond Queneau’nun yayınladığı *Exercices de style* içinde birkaç satırlık bir anekdot 99 farklı redaksiyonla işlenmişti.”[1] Burada Calvino’nun bahsettiği eser Raymond Queneau’nun dilimize Armağan Ekici tarafından çevrilen *Biçem Alıştırmaları* adlı eseridir. Raymond Queneau Oulipo grubunun kurucusudur. Yeni olanakları zorlamayı, dilin sınırlarını genişletmeyi amaçlayan bu akım, matematik ve mantığa dayanan biçimsel sınırlamaları önceden belirleyerek oulipiyen bir teknik kurar. Matematiğin kurallarından yararlanarak gerçeküstücülüğe giden bir edebiyata yol alan deneysel çalışmalardır. Bu deneysel çalışmalarda dil oyunlarına, dilbilgisi sınırlamalarına, bulmacalara, harf düşmelerine, terminolojiye, ses oyunlarına, iç içe geçmiş hikâyelere, karışık tümce düzenlere yer verilir. Queneau, 1968 yılında Italo Calvino’yu Oulipo grubuna davet eder. Calvino’nun Roland Barthes, Georges Perec, Claude Lévi-Strauss ile karşılaşması, sonraki yıllardaki üretimlerini etkiler. Bir Kış Gecesi Eğer Bir Yolcu oulipiyen araçlarla yazılmış bir romandır.

Italo Calvino’nun Bir Kış Gecesi Eğer Bir Yolcu adlı eserinin giriş cümleleri dünya edebiyatındaki en iyi roman başlangıçlarından biridir. Calvino ‘sen anlatıcı’ dili ile okura seslenerek, okurla konuşur bir dilde okura sen diye hitap ederek başlar romana. Okurun bir romanı nasıl okuması gerektiğini anlatır romanın giriş cümlelerinde: “ Italo Calvino’nun Bir Kış Gecesi Eğer Bir Yolcu adlı yeni romanını okumaya başlamak üzeresin. Rahatla. Toparlan. Zihnindeki bütün düşünceleri kov gitsin. Seni çevreleyen dünya bırak belirsizlik içinde yok oluversin. Kapıyı kapasan iyi olur; öte yanda mutlaka çalışmakta olan bir televizyon vardır. Hemen seslen ötekilere: ‘Hayır, televizyon seyretmek istemiyorum!’ Sesini yükseltmezsen duyamazlar seni. ‘Kitap okuyorum. Rahatsız edilmek istemiyorum!’ O gürültü arasında seni işitmemiş olabilirler, daha yüksek sesle söyle, bağır hatta: Ben, Italo Calvino’nun yeni romanını okumaya başlıyorum! ”[2] Calvino roman boyunca okurun nasıl bir okuma yapması gerektiğini, metni okurken okurun neler hissettiğini, kendisinin yazdığı cümlelerde asıl anlatmak istediğinin ne olduğunu, yer yer okura direktifler vererek hatta okur yerine konuşarak anlatır.

[1] Age. s.12.

[2] Age. s.19.

Calvino roman içinde romana yer vererek, postmodern edebiyatta sıkça kullanılan oyunsuluk kavramı ile okuru romanın içine çeker. “Postmodern anlatıda yaygınlık kazanan bu kurgu eğilimi sanatın özüne yönelir; içerdiği ontolojik renk vurgu kazanır, metnin nasıl var olduğu öne çıkar; metin, oynanan bu sanatsal oyunda ana erek durumuna gelir: Edebiyat artık somut yaşamı kurgulamıyor, kendini, nasıl oluştuğunu, nasıl kurgulandığını anlatıyordur. Doğaysa daha önce yazılmış metinlerden oluşan metinlerarası doğaya dönüşmüştür. Kendini anlatan bu edebiyatta kurmaca, üstkurmaca düzlemine taşınır.”[1] Yıldız Ecevit postmodern edebiyatta oyunsuluk kavramını bu şekilde açıklamış. Calvino bu romanında oyunbaz bir yazar olarak sürekli okuru labirentler içinde gezdirir ve kendi çizdiği labirente okuru bir o yana bir bu yana sürükler. Bu romanda yazar, anlatıcı, okur hep birlikte metnin içinde yer alıp, giderek birer roman kişisine dönüştükleri ortamda konu, metnin neyi anlattığından çok, nasıl kurgulandığıdır. Yazar, anlatıcı metni nasıl kurguladığı konusunu malzeme olarak ele alıp onu ikinci bir düzlemde yeniden kurguluyordur.

Roman on iki bölümlük süreklilik gösteren üstkurmaca ile yazılmış ve sayılarla ifade edilen bölümlerin arasında on ayrı roman başlangıcına yer veriyor. Bu romanlar neyi anlattıkları sunuş kısmında şema olarak sunulmuş. “Bir Kış Gecesi Eğer Bir Yolcu” adlı anlatıda Calvino okuru bir tren istasyonunda sis perdesinin içine çekiyor. Sunuş kısmında da bu bölümün bir “sis romanı” olduğu vurgulanmış. “Malbork Kasabasının Dışında” adlı anlatıda mutfakta bir araya gelen karakterlerden bazıları daha sonra yolculuğa çıkıp bir kasabada çiftlikte çalışmaya başlıyorlar. Kasabada aileler arasında husumet var ve çiftlikte çalışan karakter bir sır saklıyor, husmetli olunan aileden kızın fotoğrafını taşıyor. Bu anlatının da “yoğun deneyim romanı” olduğu ifade edilmiş. “Sarp Yamaçtan Sarkarken” adlı anlatıda pansiyonda kalan karakter limanda gezintiye çıkıyor. Gözlemevinde veri toplamaya bir süre yardımcı olması isteniyor. Deniz keşanesi resmi çizen ressam kadınla karşılaşılıyor. Deniz keşanesi, kara tül, iki yabancı simgesel anlamlar taşıyor. Filika demiri ile ressam onu mesaj vermek istiyor. Yorumu dayalı bir mesaj bu. Sunuş kısmında bu roman için “simgesel-yorumsal roman” ifadesi kullanılmış. “Rüzgârdan ve Baş Dönmesinden Korkmadan” adlı anlatı askeri arabaların geçişi ile başlıyor. Protestolar, pankartlar, devrim yanlıları, kente savaştan kaçanların gelmesi, casusluk gibi durumlar romanı sunuşta da ifade edildiği gibi “siyasi-varoluşçu roman” düzlemine taşımış.

“Gölgenin Yoğunlaştığı Aşağıya Bakarak” adlı anlatıda arkadaşlarını öldüren karakterlerin cesedi ortadan kaldırma girişimleri anlatılıyor. Sunuş kısmında bu anlatının “alaycı-kaba roman” olduğu söylenmiş. “Birbirine Bağlanan Çizgilerin Ağında” adlı anlatıda telefonun zil sesinin kahramanı kaygılı bir halde karmaşık duygulara soktuğu bir olay anlatılmış. Herşeyin açık ve net olmasını isteyen, belirsizliğe tahammül edemeyen bir karakter var karşımızda. Sunuş kısmında “kaygının romanı” olarak tanımlanmış bu anlatı. “Birbiriyle Kesişen Çizgiler Ağında” adlı anlatıda aynalara ve ışık yansıtıcı aygıtlara meraklı bir karakter anlatılıyor. Hayatta temel felsefesini aynaların yansıtıcılığı üzerine kuran karakter; sahte adam kaçırma operasyonları düzenleyen, dublör kullanan ama en sonunda kendi evindeki aynalı odaya hapsolan paranoyak bir karakter. Bu roman “mantıksal-geometrik roman” şeklinde tanımlanmış. “Ay Işığında Aydınlanan Yapraklardan Halının Üstünde” adlı anlatıda ağaçlardan düşen yaprakların her birine odaklanıp, uyandırdığı izlenimleri duyumsamak isteyen bir karakterle karşılaşıyoruz. Evinde kaldığı hocasının eşi ile yakınlaşan karakteri Profesör’ün kızı da Profesörde görüyor. Bu roman “yoldan çıkmanın romanı” olarak tanımlanmış. “Boş Bir Mezarın Çevresinde” adlı anlatıda ölüm döşeğindeki babasının yönlendirmesi ile annesinin yaşadığı yere giden karakter beklenmedik olaylar zinciri ile karşılaşıyor. Bu anlatı için “yeryüzüne ilişkin ilkel roman” olduğu ifade edilmiş. Son anlatı olarak “Oracıkta Sonunu Bekleyen Öykü Hangisi?” adlı anlatı çıkıyor karşımıza. Binaları ve insanları silen, yok eden bir karakter çıkıyor karşımıza. Boş kalan, dümdüz dünyada sevdiği kızı görüyor ama ona ulaşmakta zorlanıyor. Sürekli çoğaltmak, güçlendirmek, artırmaktan söz eden D. şubesinin adamları herşeyi yok eden karakterin de onlardan olduğunu söylüyorlar. Gelişim sıfır noktasından başlar diyorlar. Karakter sevgilisine ulaşıyor ve onu vals çalan bir kafeye davet ediyor. Son anlatının sunuş kısmında “kıyamet romanı” olduğu vurgulanmış. Bu anlatıların tamamı yarım kalmış romanlardan oluşuyor.

Bir Kış Gecesi Bir Yolcu içinde bizzat okura seslenilen bir roman olmasının yanında aynı zamanda deneysel bir roman. Calvino romanı okur ile birlikte kurgulamaya davet ediyor. Calvino okurun yazma sürecini görerek bu sürecin ne kadar zor bir süreç olduğunu görmesini sağlıyor. Bir Kış Gecesi Bir Yolcu okurun her okumada farklı şeyler keşfedebileceği, dönüşen ve her okumada farklı anlamlar kazanan bir metin.

UĞRUN UĞRUN

Serap Kılınçoğlu

KATRAN

Burhan Tuz

Sen oradaydın sevmeden öyle uzak
Sen oradaydın elimin ayasından kızgın şafak
Suya indin bir ceylan telaşıyla kış günleri
Gitmekten anladığın o gün küskün atlardan sancılar bırak
Bir oyun bu anladın iki uyku arasında
Olmayan seslerin olmayan renkleri ağzında
Gün be gün uyudun büyüdü yıkandın her eşikte durmadan
Kalbe ayrılan insan yüzlerinden aşka değdikçe
Sevmek bilmez atlasına yürüdü her çıkmaz sokak

Bir beyaz pencere şu göğsümde ikindiye yaslanan
Kalıp durdun ya da senden evvel ben durdum
Aslında okundu birçok şey
Askıda büyü, işveli ve hep diri
Kıskanırdı parmak uçların ne yapsam kısılmış sesin
Sırtında mavi gök uğultusu daima bekleyen yerden
Duymadım seni suyun götürmesiyle evimizden

Bir damla gözyaşı uyuyan çocuk ellerinde
Hiç görmedim seni bir elden bu kadarla yetindikçe
Hep severek peygamber nefesinden
İşte ellerim işte parmaklarım bıraktın en derinden
Aramızda dört çıplak duvar ve ışığın aynaları
Dolaşır kış zamanı yorumlayarak bizi
Çağırır bu kalbi bulanık suyun durduğu o testi

Bu senin masalın ölçülü bir soluk ve uzak yazdan
Şüpheye düşürüyor geyikleri bilinmeyen nehirden
Şimdi hüznün yalaklarında suya inerken ışığı yaratan bakıştan
Haramı ağza almadan ekşiliğin tutar
Annemin sevdiği en özel kumaştan
Karanlığı silinmiş ferden
Tırnaklarımla buruşuk bir elden bir buket dağ lalesi
Bilmeden kendim söyledim yok mu bu ahın sahibi

Sen oradaydın sevmeden öyle uzak
Sen oradaydın elimin ayasından kızgın şafak
Suya indin bir ceylan telaşıyla kış günleri
Günmekten anladığın o gün küskün atardan sancular bırak
Bir oyun bu anladın iki uyku arasında
Olmayan seslerin olmayan renkleri ağzunda
Gün be gün uyudun büyüttün yakandın her eşikte durmadan
Kalbe aynılan insan yüzlerinden aşka değdikçe
Sevmek bilmez atlasına yürüttü her çıkamaz sokak

Bir beyaz pencere şu göğsümde ikindiye yaslanan
Kalıp durdun ya da senden evvel ben durdum
Ashında okundu birçok şey
Askıda büyüttü, işveli ve hep dîni
Kuskanırdı parmak uçların ne yapsam kısılmış sesin
Sırtında mavi gök uğultusu daima bekleyen yerden
Duymadım seni suyun götürmesiyle evimizden

Bir damla gözyaşı uyuyan çocuk ellerinde
Hiç görmedim seni bir elden bu kadarla yetindikçe
Hep severek peygamber nefesinden
İşte ellerim işte parmakların bıraktın en derinden
Aramızda dört çıplak duvar ve ışığın aynalan
Dolaşır kış zamanı yorumlayarak bizi
Çağırır bu kalbi bulanık suyun durduğu o testi

Bu senin masahın ölçütlü bir seluk ve uzak yazdan
Şüpheye düşürüyor geyikleri bilinmeyen nehirden
Şimdi hüznün yalaklarında suya inerken ışığı yaratan bakıştan
Harâmı ağza almadan ekşiliğin tuter
Annemin sevdiği en özel kumaştan
Karanlığı silinmiş ferden
Tunaklarımla buruşuk bir elden bir buket dağ lalesi
Bilmeden kendim söyledim yok mu bu ahın sahibi